



Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona

Enquesta de condicions de vida i
hàbits de la població de Catalunya
2006

Col·lecció **Documents de Treball**

Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona

Enquesta de condicions de vida i
hàbits de la població de Catalunya
2006

Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona

Enquesta de condicions de vida i
hàbits de la població de Catalunya
2006

Col·lecció **Documents de Treball**

Sèrie_Benestar Social, 7



**Diputació
Barcelona**

Aquest estudi forma part de la sèrie d'estudis monogràfics derivats de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya (ECVHPC), impulsats per la Diputació de Barcelona.

Direcció d'aquest número: Àrea de Benestar Social
Coordinació de les publicacions derivades de l'ECVHPC: Direcció d'Estudis i Prospectiva. Observatori Territorial

L'informe ha estat realitzat per un equip d'investigadors de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona:

Òscar Prieto Director

Jordi Gumà i Carme Ferrer Estadístics

Jaume Clapés Col·laboració tècnica

© del text: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona
de l'edició: Diputació de Barcelona

Setembre, 2009

Producció: Direcció de Comunicació de la Diputació de Barcelona

Composició: Fotoletra, S.A.

Impressió: Imprenta RGM, S.A.

ISBN: 978-84-9803-166-9

Dipòsit legal: Bi-2067-2009

Índex

Presentació	11
Introducció	13
Aspectes metodològics	15
1. Àmbit sociodemogràfic	17
Característiques principals de la població	17
Edat i sexe	17
Estat civil	20
Nivell d'estudis	21
Estatus socioeconòmic	24
Estructura familiar	26
Ocupació prèvia i inactivitat laboral	29
Origen i llengua	30
Origen	31
Llengua	32
Coneixement del català	34
Síntesi	36
2. Àmbit econòmic	39
Ingressos	39
Tipologia d'ingressos	39
Ingressos individuals	41
Ingressos familiars	44
Percepció de la situació econòmica i del nivell de vida	45
Percepció de la situació econòmica pròpia	45
Evolució del nivell de vida familiar	47
Episodis de dificultat econòmica i maneres de solucionar-los	48
Despeses diverses	50
Despeses en pagament de l'habitatge	50
Despeses en oci i lleure	51
Altres despeses	52

Hàbits de compra	53
Lloc de compra	53
Tipus d'establiment	55
Freqüència de la compra	58
Modalitats de compra i pagament	58
Equipament domèstic	60
Síntesi	61
3. Espai vital	63
Habitatge	63
Règim de tinença	63
Superfície de l'habitatge	64
Antiguitat de l'habitatge	66
Instal·lacions i infraestructures	68
Inconvenients de l'habitatge	70
Mobilitat residencial i preferències de localització residencial	71
Anys de residència a l'habitatge i al municipi	71
Preferències de localització residencial	72
Equipaments i infraestructures del barri	74
Problemes ambientals	75
Síntesi	76
4. Salut	79
Estat de salut	79
Dificultats per realitzar tasques quotidianes	81
Síntesi	82
5. Distribució del temps	85
Tasques domèstiques	85
Distribució de les tasques domèstiques	85
Serveis remunerats	88
Activitats de lleure	90
Disponibilitat de temps lliure	90
Activitats de lleure dins de casa	91
Activitats de lleure fora de casa	92
Hàbits de lectura	95
Pràctica esportiva	99
Síntesi	99

6. Xarxes relacionals	103
Relacions de sociabilitat	103
Pautes de relació	103
Localització de les relacions	104
Avaluació de l'evolució de les relacions	105
Relacions de solidaritat	106
Població amb dificultats	106
Xarxes de solidaritat	107
Associacionisme	110
Síntesi	113
7. Conclusions	115
Annex metodològic	119
Referències bibliogràfiques	133
Nota final	135

Presentació

Catalunya viu canvis demogràfics sense precedents que tenen efectes importants sobre el conjunt de la societat. L'envelliment de la població és la conseqüència inevitable d'esdeveniments positius vinculats fonamentalment al desenvolupament econòmic i social. Cal fer referència a les condicions de vida més saludables i a la millora de l'atenció social i mèdica. A mesura que l'estructura d'edat de la població canvia, el conjunt de la societat ha d'adaptar-se a les necessitats d'un nombre creixent de persones grans i ha de conèixer i reconèixer el seu paper i la seva aportació social.

L'explotació de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006* ens aporta un instrument valuós per conèixer la realitat de les persones grans de la província de Barcelona i és una referència ineludible en la planificació de les polítiques destinades a aquest col·lectiu. La publicació periòdica d'aquesta enquesta permet, a més, tenir una visió continuada i dinàmica de les característiques i les necessitats de les persones grans.

Us presentem, doncs, l'explotació de l'enquesta, que respon a un encàrrec fet a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i que permet començar a consolidar un cos de coneixement i identificar pautes de canvi.

L'estudi analitza la situació actual de les persones grans i en mostra el paper actiu i participatiu en les diferents dimensions de la vida. També ens en dóna a conèixer les necessitats en termes econòmics, de salut, d'habitatge, de mobilitat, familiars, socials i relacionals. L'informe contribueix, a més, a evidenciar la creixent heterogeneïtat de les persones que integren aquest col·lectiu i de les seves trajectòries de vida.

Les administracions públiques han d'adaptar-se a les noves realitats de la gent gran i fomentar la promoció de l'autonomia i l'envelliment actiu. Els darrers anys hem viscut l'aparició de noves lleis, especialment la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a la dependència, d'àmbit estatal, i la Llei de serveis socials, d'àmbit català, les quals incideixen directament sobre el benestar de les persones grans. Confiem, doncs, que aquestes lleis milloraran de forma significativa les condicions de vida d'aquest col·lectiu.

L'atenció a les persones grans i la garantia dels seus drets, especialment pel que fa a la promoció de l'autonomia, és un dels objectius prioritaris de la Diputació de Barcelona. Per això, considerem imprescindible comptar amb un coneixement exhaustiu i rigorós d'aquest col·lectiu, de les seves necessitats i expectatives i dels seus canvis. La publicació d'aquest estudi està motivada per aquesta preocupació especial i vol contribuir a millorar el coneixement de la realitat cada cop més diversa, complexa i dinàmica de les per-

sones grans. El nostre objectiu és que pugui ser una eina útil per a totes les institucions, les entitats i els professionals que treballen per la millora de la qualitat de vida de les persones grans.

Montserrat Ballarín

Presidenta delegada de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona

Introducció

Aquest informe sobre les condicions de vida i els hàbits de la gent gran de la província de Barcelona prové de l'anàlisi territorialitzada dels resultats de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*. L'objectiu general d'aquest estudi és observar quines són les principals especificitats de la gent gran en comparació amb els menors de 65 anys de la província. Alhora, també es pretén observar si hi ha algunes diferències internes en aquest col·lectiu, per comprendre diferents estils de vida i situacions.

Més concretament, els objectius específics d'aquest treball són: a) conèixer les característiques i la diversitat de les persones grans en els diversos àmbits que configuren la vida quotidiana i l'entorn relacional i territorial; b) aprofundir en l'heterogeneïtat de la gent gran per tal de distingir les formes de vida i les necessitats de les persones més autònomes, així com les d'aquelles que pateixen algun tipus de dependència, solitud o vulnerabilitat econòmica, i, finalment, c) analitzar l'evolució de les condicions de vida i els hàbits de la gent gran de la província de Barcelona en els darrers sis anys (2000-2006).

L'estudi parteix de l'estructura que s'explica tot seguit. Inicialment, es destaquen les principals característiques sociodemogràfiques de la gent gran, com ara el tipus de llar, l'estat civil, el nivell d'estudis o el coneixement de la llengua catalana. Tot seguit, s'entra en l'àmbit econòmic, analitzant quins són els seus ingressos individuals i familiars i quina és la seva perspectiva sobre l'economia particular i familiar. Més endavant, s'explora l'espai vital i quines són les característiques de l'habitatge on resideixen i de l'entorn on viuen. Una de les novetats d'aquest estudi és l'apartat de salut. L'*Enquesta* recull noves preguntes sobre l'estat de salut i sobre la dependència que han estat clau per elaborar aquesta nova secció i que poden ser útils per a futures edicions. Aquesta nova informació ajudarà a observar l'evolució de l'estat de salut, de la dependència i de l'atenció a la gent gran. El següent apartat tracta de la distribució del temps relacionada principalment amb les tasques de la llar i el lleure. Finalment, el darrer capítol se centra en les xarxes socials: quins són els principals agents amb els quals les persones grans tenen relació, tant en una situació de quotidianitat com en una situació de dificultat, a més a més de la seva participació en diferents tipus d'entitats.

Al llarg d'aquest treball es realitza una anàlisi comparativa de l'evolució en els darrers sis anys de la situació de la població entrevistada (prenent com a referència l'*Enquesta* de l'any 2000).¹ En general, com es veurà a continuació, no hi ha hagut gaires canvis. Però

1. SINTES PASCUAL, E.; A. RAMÓN RIBA. *Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona*. Barcelona. Diputació de Barcelona, 2003.

en alguns casos s'observen algunes variacions en els costums o pràctiques que cal tenir presents i que s'apunten en els diferents capítols d'aquesta recerca.

Per observar l'heterogeneïtat de la gent gran, s'han tingut en compte majoritàriament les variables de gènere, nivell educatiu, categoria socioprofessional, grups d'edat o àmbits territorials. En alguns casos particulars s'han pres com a referència altres variables d'interès per a l'anàlisi. En aquesta edició s'han realitzat alguns canvis en relació amb els grups d'edat. Concretament, s'ha afegit un nou grup d'edat a l'anàlisi, ja que l'etapa vital de la gent gran se sol allargar cada vegada més. En aquesta línia, s'han dividit els grups d'edat de la següent manera: s'han tingut en compte els grups de gent gran entre 65 i 74 anys, entre 75 i 84 anys i aquelles persones que tenen 85 anys i més. D'aquesta manera, les dades d'aquest estudi poden reflectir millor l'heterogeneïtat de la gent gran i es pot realitzar una comparació millor amb altres estudis i recerques que prenen com a referència aquestes mateixes franges d'edat.

A més a més de la comparació entre els diferents grups d'edat i la de l'evolució temporal, també se'n fa una entre el col·lectiu de gent gran (65 anys i més) i la resta de la població (menors de 65 anys). Aquesta comparació ajuda a percebre les diferents condicions de vida i hàbits dels uns i els altres.

Pel que fa als diferents àmbits territorials, s'ha partit de la següent classificació:

- **Barcelona.** Es fa referència exclusivament al municipi de Barcelona.
- **Primera corona.** Aquesta categoria inclou els municipis més propers a la Ciutat Comtal, com ara l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Sant Adrià de Besòs o Santa Coloma de Gramenet.
- **Segona corona.** Inclou els municipis no limítrofs amb la ciutat de Barcelona però que formen part de la Regió Metropolitana i de l'àrea d'influència de la Ciutat Comtal. Algunes d'aquestes localitats són, entre altres, Terrassa, Sabadell, Granollers, Vilafranca del Penedès o Mataró.
- **Resta de la província.**² Engloba les localitats més allunyades de la ciutat de Barcelona, que no formen part de la Regió Metropolitana de Barcelona. Entre aquests municipis es troben Vic, Manresa o Berga, per exemple.

També cal destacar que l'*Enquesta*, tot i tenir notables millores en els darrers anys (com el fet d'incloure noves preguntes sobre l'estat de salut i sobre la dependència), encara presenta algunes limitacions per realitzar un estudi específic de la gent gran. Una d'elles és, per exemple, que la mostra no té en compte la gent gran que es troba en residències, centres de dia o hospitals, així com aquella que presenta un estat de dependència més greu. Tot i així, les dades que s'han obtingut i que es mostren en aquest treball són de gran valor, per la representativitat de la mostra en la resta de casos.

2. En aquest sentit, podria haver-hi alguna confusió quan es parla de la situació de la gent gran de la resta de la província, sobretot quan es compara amb la de la ciutat de Barcelona. Quan es parla de «resta de la província», es fa referència a les persones que viuen en els municipis més allunyats de la ciutat de Barcelona, que no s'inclouen ni en la primera ni en la segona corona.

Aspectes metodològics

L'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* es va realitzar durant els anys 2005 i 2006. Es va entrevistar un total de 10.398 persones a tot el territori català. De la població entrevistada, se n'han creat dues subpoblacions: una que inclou les persones de 65 anys i més residents a la província de Barcelona i una altra amb els menors de 65 anys.³ La primera és de 1.582 casos i la segona, de 6.195. El nombre de persones grans entrevistades en l'edició del 2006 ha augmentat substancialment respecte de l'edició passada (2000), quan va ser de 1.350 casos. D'aquesta manera, el marge d'error disminueix de $\pm 4,5$ a $\pm 2,5$.

També cal afegir que aquesta és la primera edició de l'*Enquesta* que inclou una comparació temporal (2000-2006) amb dades específiques de la província de Barcelona; en l'edició del 2000 no es va poder fer perquè l'*Enquesta* del 1995 prenia com a territori de referència la Regió Metropolitana de Barcelona i no la totalitat de la província.

L'anàlisi de les dades es basa majoritàriament en explotacions estadístiques univariants i bivariants, encara que en els casos en què s'ha cregut pertinent s'han tingut en compte tres variables. En les preguntes en què apareix una taxa de resposta de NS/NC (no sap / no contesta) inferior al 5%, s'ha optat per no tenir-la en compte, com es mostra al peu de les taules respectives, i s'han redistribuït els percentatges entre les altres categories de resposta. Per acabar, cal destacar que, per afavorir una millor interpretació de les dades i de la relació entre variables, també s'ha optat per incloure l'estadístic de la V de Cramer⁴ en les taules bivariants. D'aquesta manera, es pot copsar en quina mesura la variable independent influeix sobre la dependent.

3. La mostra seleccionada no ha estat ponderada perquè no es mostraven diferències significatives entre la ponderació i la no-ponderació. En vista d'aquesta situació, es va creure convenient no realitzar-la.

4. V de Cramer: dóna valors entre 0 i 1, essent 0 l'absència d'associació entre variables i 1 l'associació perfecta.

1. Àmbit sociodemogràfic

En aquest apartat es presenten les diferents característiques sociodemogràfiques de la gent gran que resideix a la província de Barcelona. Al llarg d'aquest treball i especialment en aquest punt es poden observar les particularitats que té aquest grup de persones de 65 anys i més en diferents àmbits demogràfics en comparació amb la resta de la població, pel que fa a aspectes com ara la distribució de la població per edat, per gènere o per estat civil, entre altres.

Característiques principals de la població

Les característiques de la població de 65 anys i més de la província de Barcelona no disten gaire de les d'altres països europeus. El procés d'envelliment de la població sol estar present en la majoria de societats avançades i sol estar acompanyat d'un fort impacte en l'estructura social i de la necessitat d'aportar una nova orientació dels serveis socials que tingui presents aquests canvis. El descens de la natalitat i l'envelliment de la població estan tenint un efecte important en l'estructura demogràfica de la població de la província de Barcelona. Aquest tipus d'evolució és percebut pels experts com una tendència lògica que segueix la població de les societats avançades. En aquest apartat de característiques bàsiques es poden observar les principals categories de distribució de la població, tenint en compte les variables del sexe, l'edat, l'estat civil, el nivell d'estudis i l'estatus socioeconòmic.

Edat i sexe

La distribució per edats de la gent gran de la província de Barcelona s'ha estructurat en tres grans grups d'edat, amb l'objectiu d'obtenir dades quantitatives comparables a les d'altres investigacions i estudis que s'organitzen en funció d'aquesta mateixa estructura.⁵ En aquest sentit, s'han identificat com a marc de referència els següents grups d'edat: entre els 65 i els 74 anys aquelles persones que majoritàriament s'acaben de jubilar però que solen comptar encara amb una vida activa, entre els 75 i els 84 anys aquelles persones que comencen a tenir algunes dificultats d'autonomia i, finalment, el grup de 85 anys i més, que es tracta del més envellit. Aquest darrer se sol prendre com a referent per cal-

5. L'estudi de les condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona amb els resultats de l'*Enquesta* del 2000 compta amb una subdivisió en dos grans grups d'edat (65-74 anys i 75 anys i més). Aquest estudi intenta anar més enllà, proposant una nova subdivisió d'edats (65-74 anys, 75-84 anys i 85 anys i més).

cular l'índex de sobreenvelliment de la població. La presència d'aquest grup de persones en aquesta anàlisi permetrà observar si la població més envellida de la gent gran té unes pautes i condicions de vida particulars o diferents de les de la resta de grups.

En la taula 1.1 es pot observar com a la província de Barcelona es dona un augment del pes de la població més envellida, especialment aquelles persones que tenen entre 75 i 84 anys i aquelles que tenen 85 anys i més. Si es realitza una comparació entre l'estructura d'edats de la gent gran de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* 2006 i la del 2000, es pot observar com el grup d'edat més jove perd pes poblacional, tot i mantenir-se encara com el grup més important, ja que el 51,3% de la gent gran es situa en aquesta franja d'edat. L'acusat descens del pes de la població més jove es deu no només a l'augment de l'esperança de vida sinó també al fet que la majoria de la població que es trobava entre els 65 i els 70 anys en el moment de realització de l'enquesta va néixer durant la Guerra Civil espanyola i els primers anys de la postguerra. El grup d'edat que guanya més pes poblacional en aquests darrers sis anys és el de 75 a 84 anys, que augmenta gairebé 5 punts percentuals, passant del 33,9% al 38,8%. Aquesta mateixa tendència a l'alça ja es donava entre l'any 1995 i el 2000. Les evidències presentades en aquest punt, que remarquen una clara tendència a l'augment del pes de la població més envellida, podrien tenir implicacions importants, de forma directa o indirecta, en els serveis públics i privats orientats a aquest grup.

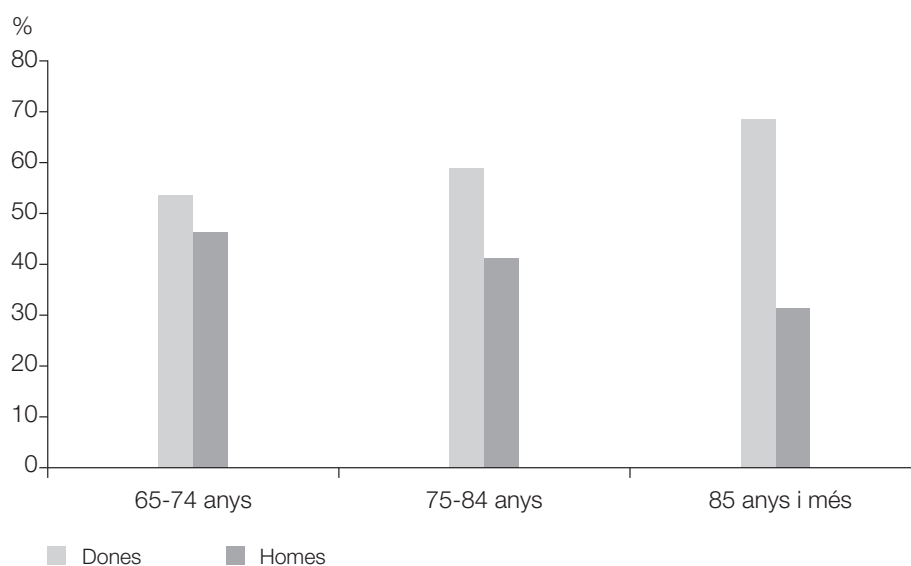
Pel que fa a les diferències de gènere, en la figura 1.1 es pot observar com aquestes se solen donar en bona mesura per la major esperança de vida de les dones respecte dels homes. En el gràfic es destaca com la distància entre les unes i els altres augmenta a mesura que la població creix en edat. Per exemple, es pot veure com gairebé set de cada deu persones de 85 anys i més són dones (68,6%). Aquesta distribució de gènere per grups d'edat no ha variat gairebé gens en comparació amb els resultats de l'*Enquesta* de l'any 2000, que registraven dades pràcticament idèntiques.

A diferència de la situació anterior, si s'observen les dades tenint en compte el lloc de residència de la gent gran, sí existeix una variació dels percentatges en l'evolució temporal que cal tenir present. En tots els territoris, a excepció de la primera corona, s'observa com la població major de 74 anys és cada vegada més important. Un exemple concret d'aquesta tendència és l'augment de pes poblacional que registra a la segona corona la franja d'edat entre 75 i 84 anys: passa del 31,5% (2000) al 38,2% (2006). Tant a la ciutat de Barcelona com a la resta de la província (els municipis més perifèrics), la

Taula 1.1. Distribució de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat. Evolució 2000-2006

	2000	2006
65-74 anys	58,1	51,3
75-84 anys	33,9	38,8
≥ 85 anys	8,0	9,9
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.350)	(1.582)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* 2006.

Figura 1.1. Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

majoria de la gent gran té més de 74 anys. En el primer cas, la xifra arriba al 51%, i en el segon, al 55,4%.

Si bé a la ciutat de Barcelona el percentatge de persones majors de 84 anys és del 8,4%, a la resta de la província aquesta xifra és més alta i arriba gairebé al 12%. Si s'observen les dades de la Ciutat Comtal, aquestes no han variat gaire respecte de l'any 2000. Les que sí ho han fet han estat les de la resta de territoris, que registren un augment considerable de la població de 85 anys i més. Un exemple específic seria el cas de la població de la primera corona, on aquest registre s'ha incrementat un 43%, passant del 7,8% a l'11,1% actual. Aquest augment a la primera corona es dona en bona mesura per l'estoc de població immigrant de la resta d'Espanya que va emigrar cap a Catalunya durant els seixanta i setanta i es va assentar als municipis dels voltants de la ciutat de Barcelona. És probable que l'augment a la resta d'àmbits territorials també es doni per aquest motiu però que no sigui tan acusat com a la primera corona perquè l'impacte de l'arribada de nous vinguts va ser perceptiblement menor.

Taula 1.2. Distribució de la gent gran de la província de Barcelona segons l'edat i el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
65-74 anys	49,0	57,7	51,6	44,6	51,3
75-84 anys	42,6	31,2	38,2	43,6	38,8
≥ 85 anys	8,4	11,1	10,2	11,8	9,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,070

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

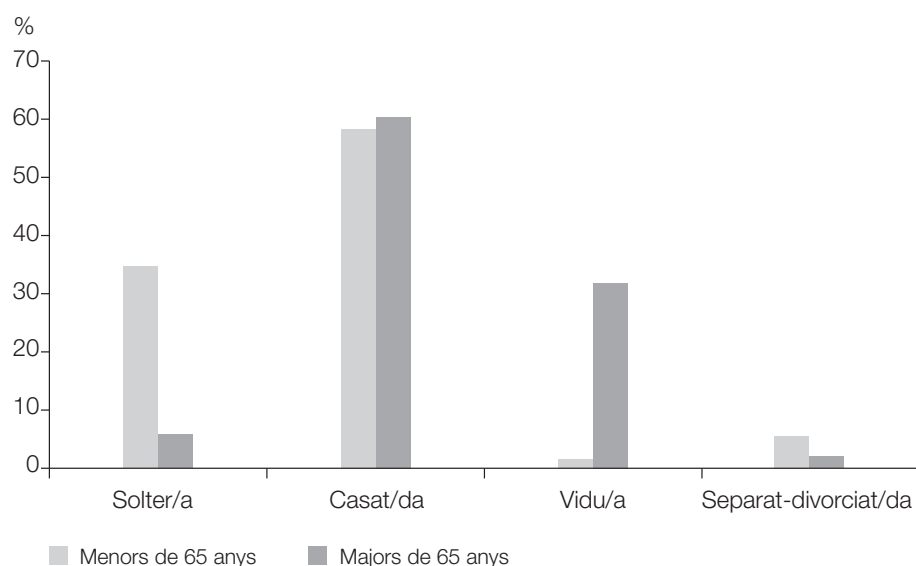
Estat civil

Les dades de l'edició del 2006 són molt semblants a les de l'any 2000 pel que fa a l'estat civil de la població. L'estat civil més present, tant en les persones grans com en les persones menors de 65 anys, és el de casat o casada. Ara bé, la gent gran té la particularitat de registrar una presència més elevada de persones vídues. Aquestes, majoritàriament dones, es concentren en els grups de població més envellits (entre 75 i 84 anys i més de 85 anys), per la seva major esperança de vida. En aquest sentit, tal com es pot percebre en la figura 1.2, si bé el percentatge de persones vídues entre els menors de 65 anys és només d'un 1,5%, aquest arriba al 31,8% en la gent gran.

Les diferències d'estat civil són molt acusades pel que fa al gènere, tal com es mostra en la taula 1.3. Són dades significatives sobre aquesta situació el nombre d'homes grans casats (82,4%) i la comparació amb el de dones en la mateixa situació (43,9%). Les diferències pel que fa a la taxa de viduïtat són explícites. Mentre que el 46,6% de les dones grans són vídues, el percentatge de viduïtat és del 12,2% entre els homes majors de 65 anys. Finalment, cal destacar també la major presència de dones solteres que d'homes solters. La presència d'aquest grup entre les dones (7,6%) dobla la que registren els homes (3,3%). Sobre aquest punt, es fa difícil destacar quins poden ser els elements explicatius d'aquesta major presència de dones solteres que d'homes solters. És probable que les diferències de gènere i les tradicions tinguin alguna cosa a veure amb l'explicació d'aquest fenomen.

Per edats, la tendència també és clara. A mesura que augmenta l'edat, la viduïtat és més present en les dones que en els homes i l'estat de casat o casada va disminuint la seva presència. D'aquesta manera, les dones vídues de 85 anys i més representen el 81,8% de la població femenina d'aquesta edat, mentre que la viduïtat entre els homes de la mateixa edat és del 31,1%.

Figura 1.2. Estat civil de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Taula 1.3. Estat civil de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total</i>
Solter/a	7,6	3,3	5,8
Casat/da	43,9	82,4	60,4
Vidu/a	46,6	12,2	31,8
Separat/da	1,2	1,6	1,4
Divorciat/da	0,7	0,5	0,6
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(678)	(903)	(1.581)

V de Cramer = 0,400

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.4. Estat civil de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	<i>Dones (a)</i>			<i>Homes (b)</i>			<i>Total (c)</i>		
	<i>65-74 anys</i>	<i>75-84 anys</i>	<i>≥ 85 anys</i>	<i>65-74 anys</i>	<i>75-84 anys</i>	<i>≥ 85 anys</i>	<i>65-74 anys</i>	<i>75-84 anys</i>	<i>≥ 85 anys</i>
Solter/a	7,2	8,5	6,6	3,1	3,9	1,7	5,3	6,7	5,8
Casat/da	60,1	34,3	10,5	87,6	77,9	65,2	73,0	52,2	60,4
Vidu/a	29,3	56,8	81,8	7,0	16,4	31,1	18,8	40,1	31,8
Separat/da	2,1	0,4	0,0	2,0	1,1	2,0	2,0	0,7	1,3
Divorciat/da	1,3	0,0	1,0	0,3	0,7	0,0	0,9	0,3	0,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(435)	(361)	(108)	(376)	(253)	(49)	(811)	(614)	(157)

(a) V de Cramer = 0,276

(b) V de Cramer = 0,154

(c) V de Cramer = 0,237

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Nivell d'estudis

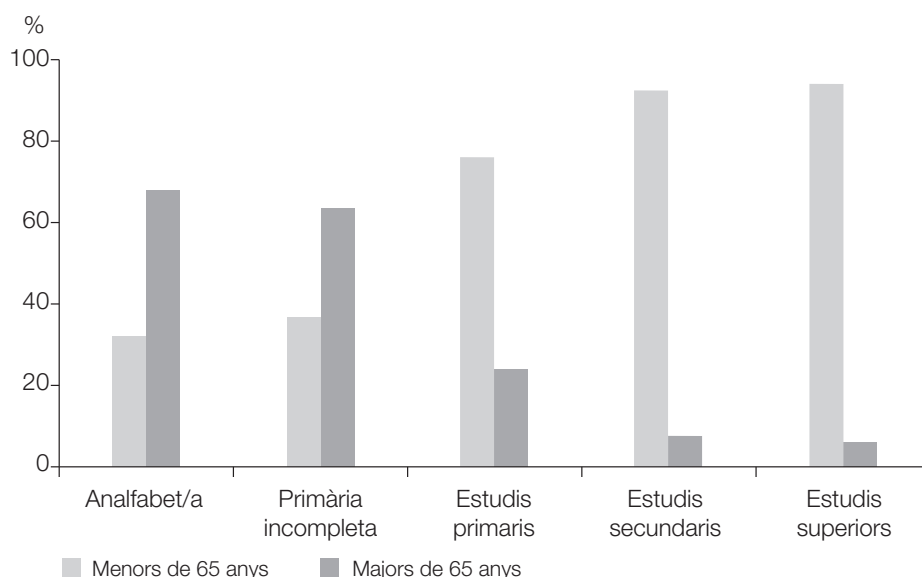
El nivell d'instrucció de la gent gran de la província de Barcelona és molt inferior al de la resta de la població, a causa de les diferències pel que fa a la igualtat d'oportunitats entre aquests dos grans grups de població. Durant els anys quaranta i cinquanta, només les persones procedents d'una encara poc nombrosa classe mitjana i de la classe alta finalitzaven una educació secundària i/o universitària. Gairebé la totalitat dels fills de la població de classe baixa solien abandonar els estudis per treballar o bé per tenir cura dels germans o de les tasques de la llar. A partir dels anys seixanta i setanta, a causa del desenvolupament econòmic que el país experimentà, juntament amb la prioritat que alguns governs van donar a l'educació, la població general es va veure beneficiada per l'extensió de l'escolaritat, amb un major accés als estudis secundaris i als superiors.

Aquestes diferències pel que fa a les oportunitats es reflecteixen clarament en les dades de l'*Enquesta* sobre el nivell educatiu de la gent gran. Hi ha grans diferències en l'obten-

ció d'una titulació acadèmica. La presència de persones majors de 65 anys és més elevada en els estrats educatius més baixos, com són l'analfabetisme i la no finalització dels estudis primaris, que en la resta. Es pot observar en la figura 1.3, en què es representa el percentatge de majors de 65 anys i menors en cada estrat, la baixa presència de gent gran amb estudis universitaris i secundaris: representa el 5,1% i el 13,8% de la població, respectivament. Atesa la situació de desigualtat d'oportunitats, és lògic que els nivells d'instrucció més baixos registrin la presència més elevada de persones grans. Un exemple clar d'aquest fet és la població analfabeta: el 67,9% és gent gran i el 32,1%, no. La mateixa tendència s'observa en la primària incompleta (un 63,4% enfront d'un 36,6%). Aquestes evidències són útils perquè també contradiuen la hipòtesi que l'analfabetisme és un fenomen que desapareix de forma natural a mesura que les persones grans sense cap tipus d'instrucció moren. Hi ha un grup de persones analfabetes menors de 65 anys que podria donar-se per la presència de persones nouvingudes d'altres països que necessiten formació addicional per adquirir les competències bàsiques de lectura i de matemàtiques indispensables per dur a terme una vida quotidiana normal.

Quan s'observen les diferències de gènere, es poden percebre desigualtats molt notables en l'obtenció d'una titulació acadèmica, tal com succeïa també l'any 2000.⁶ Els estereotips de gènere i la cultura tradicional que relegava explícitament la dona a la llar són algunes de les principals causes que poden explicar les diferències de gènere. La distribució de gènere té una estructura peculiar i uniforme. És a dir, les dones són sempre les que tenen més presència en els estrats més baixos. Aquestes representen la gran majoria de la gent gran analfabeta (78,8%) i, per altra banda, tenen una major presència en la finalització dels estudis primaris que els homes (un 65,3% enfront d'un 34,7%).

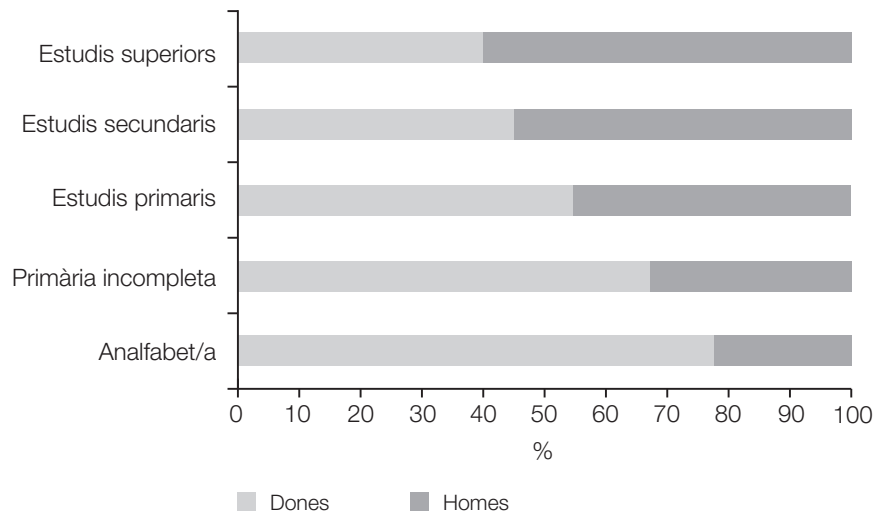
Figura 1.3. Nivell d'estudis de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

6. SINTES PASCUAL, E.; A. RAMÓN RIBA. *Op. cit.* pàg. 19.

Figura 1.4. Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Aquesta situació es donava perquè un gran nombre d'homes no solien finalitzar la primària, a causa d'una incorporació primerenca al mercat laboral en una societat en què la mà d'obra infantil i l'economia submergida eren ben presents, o bé perquè els homes continuaven estudiant i adquirien titulacions més elevades. Després de completar la primària, el percentatge de dones decau i s'observa una major presència d'homes amb estudis secundaris i universitaris finalitzats que de dones. Tot i així, cal destacar que aquestes diferències no són tan elevades com hom podria imaginar. Per exemple, el 39,8% de la gent gran amb estudis superiors són dones. Aquesta dada és important, ja que en l'edició de l'any 2000 el nombre d'homes amb estudis universitaris quadruplicava el de dones. En aquesta edició del 2006 les diferències s'han atenuat molt considerablement.

Les desigualtats educatives s'expliquen no només per factors de gènere sinó també per factors territorials, en funció de la tipologia d'habitants que resideixen en unes poblacions o en unes altres. En aquest sentit, pel que fa al nivell d'instrucció per àmbits territorials, cal destacar que s'observen elements significatius a tenir en compte. Un d'ells és el major pes de les persones grans entre les analfabetes que es registra a la primera i a la segona corona de l'àrea metropolitana en comparació amb els menors de 65 anys. La taxa d'analfabetisme de la gent gran és del 9,6% en el primer cas i del 6,5% en el segon. Aquest fet es deu al nombre important de persones que van immigrar d'altres regions d'Espanya que no havien estat escolaritzades durant la Guerra Civil i la postguerra a les regions d'origen. Però no només la taxa d'analfabetisme és elevada entre la gent gran en aquests territoris esmentats, sinó que també ho és la d'estudis primaris inacabats. Per exemple, aproximadament una de cada dues persones grans no tindria els estudis primaris acabats o seria analfabeta (49,8%) a la primera corona, mentre que aquesta situació és ben diferent a la ciutat de Barcelona, on només una de cada cinc persones grans es trobaria en aquesta mateixa situació (21,2%).

Taula 1.5. Nivell d'estudis de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Analfabet/a	1,7	9,6	6,5	4,4	5,2
Primària incompleta	19,5	40,2	34,5	31,4	29,9
Estudis primaris	50,2	39,4	43,1	54,2	46,0
Estudis secundaris	19,3	8,3	13,1	7,3	13,8
Estudis superiors	9,2	2,4	2,9	2,6	5,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,166

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

La ciutat de Barcelona sobresurt entre la resta d'àmbits territorials pel que fa a la presència de gent gran amb estudis universitaris. Tal com es mostra en la taula 1.5, la xifra d'universitaris se situa en el 9,2%, un nombre elevat si es compara amb el de la primera corona (2,4%) o el de la segona (2,9%). Aquesta situació també es dona en els estudis secundaris. En aquest darrer cas, una de cada cinc persones grans de la ciutat de Barcelona es troba en possessió d'aquests estudis (19,3%), mentre que a la segona corona aquest percentatge és del 13,1% i a les comarques més allunyades de l'Àrea Metropolitana, del 7,3%.

Estatus socioeconòmic

El mètode seguit a l'*Informe general de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* per classificar la població de la província de Barcelona en classes socials diferenciades és el de la creació de diferents categories socioprofessionals. Per generar aquesta variable, s'ha tingut en compte la professió en què les persones entrevistades havien treballat anteriorment, a més dels ingressos mensuals que aquestes reben. En aquest sentit, les diferents categories s'estructuren en tres tipus: alta, mitjana i baixa. Aquesta informació és clau per observar les diferències socioeconòmiques entre la gent gran i com aquestes afecten les seves eleccions, hàbits i condicions de vida.

Tot i l'establiment de les diferents categories, cal remarcar que els ingressos de la gent gran solen ser menors que els de les persones que fan una vida activa en el mercat laboral. En aquest sentit, no s'hauria d'entendre de la mateixa manera una persona gran que pertany a una categoria socioprofessional mitjana i una persona més jove del mateix grup. Els ingressos, els hàbits de consum i les condicions de vida són ben diferents, ja que no solen dependre exclusivament de la font principal d'ingressos de la persona gran (pensió de jubilació contributiva, no contributiva o altres), sinó també d'altres recursos, com els estalvis, el patrimoni acumulat, la xarxa social i els ingressos familiars.

Un altre factor que marca les diferències entre la gent gran i la resta de la població són les diferents condicions econòmiques i socials en què han prosperat ambdós grups. Com s'assenyalava en l'apartat anterior, el baix assoliment de titulacions acadèmiques superiors va afectar l'estructura de la població i va generar una classe baixa més extensa que l'ac-

Taula 1.6. Categoria socioprofessional de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
Alta	13,3	9,7	12,6
Mitjana	37,3	31,5	36,2
Baixa	49,4	58,8	51,2
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(5.770)	(1.379)	(7.149)

V de Cramer = 0,076

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

tual. Tal com es pot percebre en la taula 1.6, aquestes diferències entre grups es poden apreciar de forma considerable. Per exemple, aquelles persones grans que es troben en la categoria socioprofessional baixa són el 58,8%, al costat del 49,4% de la resta de la població. Aquestes diferències també es registren de forma inversa en la resta de grups. Mentre que el 13,3% dels menors de 65 anys pertanyen a la classe alta, aquest percentatge disminueix fins al 9,7% entre la gent gran. En la classe mitjana, els percentatges respectius són del 37,3% i del 31,5%.

L'evolució socioeconòmica prèviament esmentada es percep també en la taula 1.7, quan es tracta de les categories socioprofessionals per grups d'edat. En aquest sentit, la classe baixa té una presència més elevada (66,1%) en el grup de més edat que en el grup més jove (58,3%). En principi, amb el pas del temps, aquesta tendència a la disminució de la classe baixa hauria de continuar en els propers anys i/o dècades si augmenten les pensions i el nivell educatiu de la gent gran.

Les diferències d'ingressos més acusades s'expliquen en gran mesura per les desigualtats de gènere. Una dada que explicita aquesta situació és que el 67,7% de les dones grans pertanyen a una categoria socioprofessional baixa, en comparació amb el 49,5% dels homes. Aquest fet es dona principalment perquè un gran nombre de dones grans perceben com a única font d'ingressos la pensió no contributiva de jubilació, ja que han

Taula 1.7. Categoria socioprofessional de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i els grups d'edat. 2006

	<i>Sexe (a)</i>		<i>Grups d'edat (b)</i>		
	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>65-74 anys</i>	<i>75-84 anys</i>	<i>85 anys i més</i>
Alta	4,6	15,1	12,3	7,4	4,5
Mitjana	27,7	35,4	29,4	34,8	29,4
Baixa	67,7	49,5	58,3	57,8	66,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(704)	(675)	(716)	(533)	(130)

(a) V de Cramer = 0,217

(b) V de Cramer = 0,076

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

estat inactives i s'han dedicat a les tasques de la llar i a la cura dels fills o bé han realitzat alguns treballs en l'economia no formal que no se'ls han tingut en compte. Per aquest motiu, la pensió d'una dona jubilada d'aquestes característiques sol ser d'entre 350 i 400 euros mensuals, fet que afecta de forma important els seus ingressos individuals i familiars.

Estructura familiar

Aquest apartat recull les diferents formes de llar que inclou l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya*. En aquest sentit, destaca la presència dels set tipus diferents de llars que, a continuació, es presenten:

- a) **Unipersonal:** llars formades per una sola persona.
- b) **Sense nucli:** llars on viuen dues persones o més sense vinculació conjugal o filial.
- c) **Parella:** llars uninuclears formades per una parella sola.
- d) **Parella amb fills:** llars uninuclears formades per una parella més els seus fills solters.
- e) **Monoparentals:** llars d'un sol nucli formades per un dels progenitors més els seus fills solters.
- f) **Uninuclears amb altres persones:** llars on conviu un nucli familiar (amb fills o sense) amb altres persones, emparentades o no. També s'anomenen llars extenses.
- g) **Plurinuclears:** llars constituïdes per dos nuclis familiars o més, també denominades múltiples.

En la taula 1.8 s'observen les principals particularitats de les llars de la gent gran de la província de Barcelona. La més destacable és el gran nombre de persones majors de 65 anys que viuen soles. Aquesta situació es dona perquè la tendència de les persones grans vídues inicialment no és anar a viure a casa dels fills o filles o anar a una residència, sinó mantenir l'habitatge on residia juntament amb la seva parella. En aquesta situació es troba el 20,8% dels casos, en comparació amb el 4,3% de menors de 65 anys que viuen sols. Aquest darrer grup sol estar format per persones joves o de mitjana edat amb poder adquisitiu mitjà o alt que decideixen viure soles. Mentre que la primera situació sol ser fruit d'una situació donada, la segona sol ser fruit d'una opció de viure escollida lliurement. Una altra situació particular se sol donar quan els fills o filles s'emancipen de la llar i només hi roman la parella. Aquesta opció es dona en el 44,7% dels casos entre la gent de 65 anys i més i només en un 16,1% entre la resta de la població.

L'estructura de la llar més habitual entre la població menor de 65 anys és la parella amb fills (59,8%), mentre que el percentatge de gent gran que es troba en aquesta situació és baix (11,3%). Finalment, cal destacar la major presència de gent gran que viu en una llar uninuclear amb més persones respecte de la resta de la població. Tot i així, caldria apuntar que aquesta situació no és gaire diferent entre tots dos grups. Si bé en el primer cas aquesta tipologia de llar es dona en l'11,2% dels casos, en el segon, només en el 8,6%. Aquestes evidències són rellevants per observar que la residència de les persones grans a casa dels fills (que sol ser la forma més habitual de llar uninuclear amb altres persones)

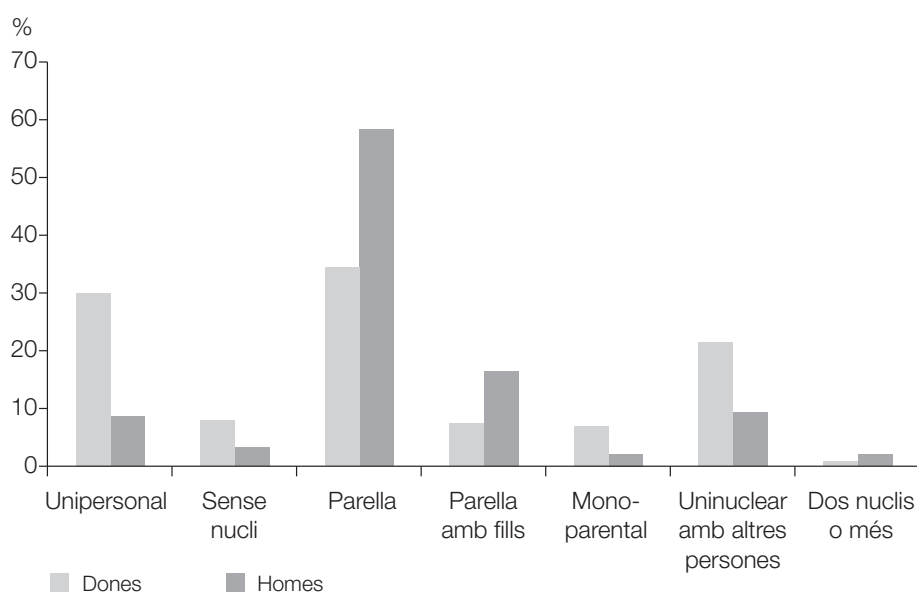
Taula 1.8. Estructura i dimensió de les llars on resideix la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>		<i>De 65 anys i més</i>	
	<i>Llars</i>	<i>Persones</i>	<i>Llars</i>	<i>Persones</i>
Unipersonal	4,3	1	20,8	1
Sense nucli	3,2	3	5,9	2
Parella	16,1	2	44,7	2
Parella amb fills	59,8	4	11,3	3
Monoparental	6,3	3	4,9	2
Uninuclear i altres persones	8,6	4	11,2	4
Dos nuclis o més	1,7	6	1,2	5
Total	100,0		100,0	
<i>n</i> mostral	(6.195)		(1.582)	

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

és un fenomen poc freqüent. Les persones grans volen mantenir l'opció de viure soles, tot i tenir alguns problemes de salut o de dependència, com s'analitzarà més endavant en l'apartat de salut.

En la figura 1.5 es pot observar la importància del sexe pel que fa a l'estructura de la llar. Així, com s'ha destacat anteriorment, el fet que el nombre de dones vídues sigui molt elevat en comparació amb el d'homes vidus incideix de forma important en l'elevat índex de dones que viuen soles. En relació amb l'evolució temporal, s'observa com hi ha una lleugera tendència a l'augment de les llars unipersonals, passant del 19,6% del 2000 al

Figura 1.5. Sexe de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar on resideix. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

20,8% actual. Pel que fa als altres tipus de llar, no es registra cap tipus de variació, excepte en l'opció de viure en parella sense fills, que passa del 41,6% al 44,7%. Aquest fet pot ser degut al descens de les parelles amb fills. Sembla, doncs, que en aquests darrers anys s'hauria produït una major emancipació dels fills de gent gran que vivien a casa dels seus pares.

Com es destaca en la taula 1.9, pel que fa als diferents àmbits territorials, no hi ha gaires diferències en relació amb l'estructura de la llar. L'única peculiaritat que es pot apuntar és un lleuger increment de la presència de les llars unipersonals a Barcelona respecte de la resta de territoris si es prenen com a referència les dades de l'edició del 2000 i les del 2006. Aquesta dada contrasta amb una menor presència de gent gran en llars uninuclears amb altres persones.

En la taula 1.10 es presenta el nombre de gent gran que encara té els fills a la llar. A causa de l'allargament que es dona actualment tant en l'edat de fecunditat com en l'edat d'emancipació dels joves, molt probablement el nombre de gent gran amb un fill o filla a casa podria incrementar-se en el futur. Actualment, però, ja es pot observar com un nombre considerable de persones grans, el 29,4%, tenen encara almenys un fill a la llar.

Taula 1.9. Tipologia familiar de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Unipersonal	22,9	18,9	19,8	20,3	20,8
Sense nucli	7,3	4,8	4,9	6,0	5,9
Parella	42,1	46,3	47,1	42,9	44,7
Parella amb fills	12,0	11,8	9,6	12,5	11,3
Monoparental	5,5	5,2	3,9	5,2	4,9
Uninuclear i altres persones	9,5	11,5	12,9	11,0	11,1
Dos nuclis o més	0,7	1,5	1,7	2,1	1,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,059

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.10. Nombre de fills a la llar de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>
Cap fill en aquesta situació	68,9	72,7
Un	28,0	24,0
Dos	2,5	2,4
Tres	0,6	0,8
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(777)	(633)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Ocupació prèvia i inactivitat laboral

Habitualment, l'edat de jubilació se sol situar al voltant dels 65 anys. Tot i així, hi ha persones que s'acullen a prejubilacions i altres que es mantenen en el mercat de treball. Les dades que es desprenen de l'*Enquesta* assenyalen evidències prou reveladores de com es donen les jubilacions i les prejubilacions a la província de Barcelona.

Abans, però, cal observar quin ha estat el nivell d'inactivitat laboral que ha tingut la gent gran al llarg de la seva vida. Observant la taula 1.11, es pot destacar com la inactivitat laboral s'explica en bona mesura per motius de gènere. Si bé pràcticament la totalitat d'homes ha treballat anteriorment (97,5%), gairebé una de cada quatre dones no ho ha fet (22%). Aquesta darrera xifra és relativament baixa perquè, a través d'aquesta pregunta, l'*Enquesta* recull, a més de la gent que es trobava en el mercat laboral formal, aquelles persones que van treballar en l'economia informal, independentment del temps que ho van fer.

Pel que fa a les diferències existents per edats, si bé no es denota cap tipus de diferència entre els grups d'edat entre 65 i 74 anys i entre 75 i 84 anys, sí que n'apareix una quan es fa la comparació amb la gent de 85 anys i més; no és gaire elevada però sí lleugerament significativa. Mentre que el 16,9% de les persones d'aquesta franja d'edat no havien treballat anteriorment, aquesta taxa disminueix uns 5 punts en la resta de grups i se situa en l'11,7% i en el 12,7%, respectivament.

Una altra dada que es pot desprendre de la taula anterior és la baixa taxa d'activitat que existeix després d'haver-se superat els 65 anys. Tal com es pot percebre, aquesta xifra és gairebé inexistent i ha anat a la baixa en els darrers anys. Si bé la taxa d'activitat de la gent gran de la província de Barcelona el 2000 era d'un 1,5%, actualment és només d'un 1,7%. Tot i la posada en marxa del Pacte de Toledo l'any 1995 i la possibilitat d'ajornar l'edat de la jubilació fins als 70 anys, sembla, doncs, que aquesta voluntat política no es trasllada als hàbits de les persones grans, ja que són persones comptades les que continuen actives més enllà dels 65 anys.

D'altra banda, allò que es manté no només és la jubilació als 65 anys sinó també l'existència d'una jubilació anticipada. Aquesta darrera, que suposava el 16,9% dels casos

Taula 1.11. Gent gran de la província de Barcelona que ha treballat abans segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe (a)		Grups d'edat (b)			Total
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més	
Sí	76,8	97,5	85,5	86,7	83,1	85,7
No	22,0	0,1	11,7	12,7	16,9	12,6
Actiu	1,2	2,4	2,9	0,6	0,0	1,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(678)	(903)	(811)	(614)	(157)	(1.582)

(a) V de Cramer = 0,328

(b) V de Cramer = 0,072

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.12. Motius per deixar la feina de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total</i>
Acomiadament o tancament de l'empresa	10,5	5,8	8,2
Jubilació per l'edat	28,6	55,4	41,9
Jubilació anticipada	12,5	25,1	18,8
Malaltia o incapacitat	17,4	12,0	14,7
Per la realització de tasques reproductives	26,4	0,2	13,4
Altres motius	4,6	1,5	3,0
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(646)	(652)	(1.298)

V de Cramer = 0,460

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

l'any 2000, ha augmentat 2 punts, fins a arribar al 18,8% el 2006. Per tant, l'alternativa de la jubilació anticipada sembla consolidar-se amb el pas del temps, no només per opció dels mateixos treballadors i treballadores sinó també per part de les empreses en la re-estructuració de les seves plantilles.

La distribució de gènere és ben significativa en els motius per deixar la feina abans de jubilar-se, sobretot en aquelles persones que ho van fer per dedicar-se a les tasques de la llar o a la cura dels fills. El 26,4% de les dones van deixar de treballar per aquests motius, a diferència del 0,2% dels homes. Un altre motiu seria l'acomiadament o el tancament de l'empresa. Superar l'atur a partir dels 45 o els 50 anys és més difícil que en altres edats, ja que les empreses tendeixen a contractar treballadors joves. L'edat és un factor obstaculitzador en l'accés al mercat de treball, i, a vegades, pot provocar un atur de llarga durada en el qual algunes persones finalment renunciïn a optar a un nou treball i esperin l'edat de jubilació. Les dones, de nou, es troben en una situació de major fragilitat que els homes en aquest punt. És per aquest motiu que la taxa de dones que van deixar de treballar per acomiadament o tancament de l'empresa és major (10,5%) que la dels homes (5,8%).

Un altre element que destaca en la taula 1.12 és que la jubilació anticipada és un fet que es dona amb més freqüència entre els homes grans que entre les dones. El percentatge d'homes de 65 anys o més que es troben en aquesta situació (25,1%) dobla el de dones (12,5%). Aquesta situació se sol donar perquè el perfil de les persones que es jubilen anticipadament sol ser el de treballadors que tenen una certa antiguitat en el lloc de treball. El percentatge ascendent de dones en aquesta situació respecte del 2000 (un 12,5% enfront d'un 9,7%) podria venir de la consolidació d'aquesta modalitat de jubilació en el sector públic, especialment en el món de l'educació, on la presència femenina és molt elevada.

Origen i llengua

La diversitat de la població que resideix a la província de Barcelona es pot analitzar a través de les dues variables que es tracten en aquest apartat: l'origen geogràfic i l'ús de la

llengua. La província de Barcelona ha estat durant el segle xx un territori que ha acollit persones de diferents regions i cultures. Com que aquest estudi se centra en la gent gran, encara es pren com a marc de referència la resta d'Espanya com el principal lloc d'origen geogràfic i lingüístic de la població nouvinguda majoritàriament entre els anys cinquanta i els setanta del segle xx. D'aquí a uns deu o vint anys, aquesta diversitat serà més àmplia en aquesta franja d'edat i s'haurà de fer referència a persones d'origens geogràfics més llunyans i de llengües més diverses.

Origen

En la taula 1.13 es poden observar els dos principals orígens geogràfics de la gent gran de la província de Barcelona. Allò que diferencia la població major de 65 anys de la resta pel que fa a l'origen geogràfic és el lloc de procedència de les persones nascudes fora de Catalunya. La presència d'aquestes és major entre la gent gran que entre la resta de la població. En aquest sentit, la població nascuda fora (51,1%) supera la que va néixer en territori català (48,9%). Pel que fa a la resta de la població, aquesta taxa és menor, ja que la immigració dels anys cinquanta i seixanta no va retornar a les seves regions d'origen i els seus fills i filles van néixer a Catalunya. El que diferencia uns i altres és que, si bé pràcticament la totalitat de les persones grans nascudes fora de Catalunya ho van fer a altres indrets d'Espanya, les més joves ho van fer majoritàriament a altres països, especialment a països en via de desenvolupament. Per això, una bona part del 34,9% de persones menors de 65 anys que han nascut fora són estrangeres.

L'evolució temporal d'aquest fenomen registra canvis gairebé imperceptibles. És probable que en el futur els percentatges representats en la taula 1.14 puguin variar a la baixa, tal com indica la petita tendència representada, ja que els estocs de fills de persones immi-

Taula 1.13. Origen geogràfic de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
Nascuts a Catalunya	65,1	48,9	61,8
Nascuts fora de Catalunya	34,9	51,1	38,2
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.195)	(1.582)	(7.776)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.14. Origen geogràfic de la gent gran de la província de Barcelona. Evolució 2000-2006

	<i>2000</i>	<i>2006</i>
Nascuts a Catalunya	49,1	48,9
Nascuts fora de Catalunya	50,9	51,1
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.350)	(1.582)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.15. Origen geogràfic de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Nascuts a Catalunya	53,6	30,3	51,1	66,6	48,9
Nascuts fora de Catalunya	46,4	69,7	48,9	33,4	51,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,214

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

grades nascuts a Catalunya durant els seixanta i setanta començaran a formar part de la gent gran en els propers vint o trenta anys.

Es troben algunes diferències estadísticament significatives quan es realitza la distinció per àmbits territorials. El fet que les persones nouvingudes arribessin als municipis limítrofs amb la ciutat de Barcelona ha influït molt considerablement perquè la seva presència a les localitats de la primera corona sigui més elevada que a d'altres. Per exemple, l'Hospitalet, Cornellà o Santa Coloma de Gramenet són alguns dels municipis que van registrar un alt índex de persones nouvingudes durant els anys seixanta, un índex d'immigració més elevat que l'actual. En la taula 1.15 es pot observar com set de cada deu persones grans residents a la primera corona són nascudes fora de Catalunya (69,7%). En canvi, les comarques més allunyades de l'àrea metropolitana de Barcelona són les que van registrar un nombre menor de persones immigrants. És per això que el percentatge de persones nascudes fora de Catalunya només arriba al 33,4% dels casos a la resta de la província.

Llengua

L'origen geogràfic de la població té efectes directes en els usos lingüístics. En aquest sentit, si s'observen les dades que apareixen en la taula 1.16, es pot percebre com el fet de néixer a Catalunya té una incidència molt forta en el fet de tenir com a llengua materna el català. Aquesta situació és més evident en la gent gran que en la resta de la població, perquè aquelles persones que van néixer a Catalunya fa 65 anys o més ho van fer majoritàriament en el si d'una família catalanoparlant, pel baix índex d'immigració que es registrava en aquells anys. En poques persones nascudes a Catalunya es dona la combinació del català i el castellà, situació que apareix en el 7,9% dels casos, mentre que aquesta mateixa combinació entre els menors de 65 anys augmenta fins al 20,6%. Amb aquestes dades també es pot observar la poca presència de població estrangera entre la gent més gran. Només un 3,2% parla altres llengües. En canvi, si s'observa la població més jove, sí que apareix un estoc important de persones d'altres orígens que tenen com a llengua materna altres llengües (8,0%) o l'àrab i/o berber (7,8%).

En l'evolució temporal del 2000 al 2006 hi ha un augment del percentatge de persones menors de 65 anys que tenen ambdues llengües com a pròpies o que es considerarien bilingües. La resta de dades són bastant similars si es focalitza l'atenció en la gent gran.

Taula 1.16. Llengua materna de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat i l'origen geogràfic. 2006

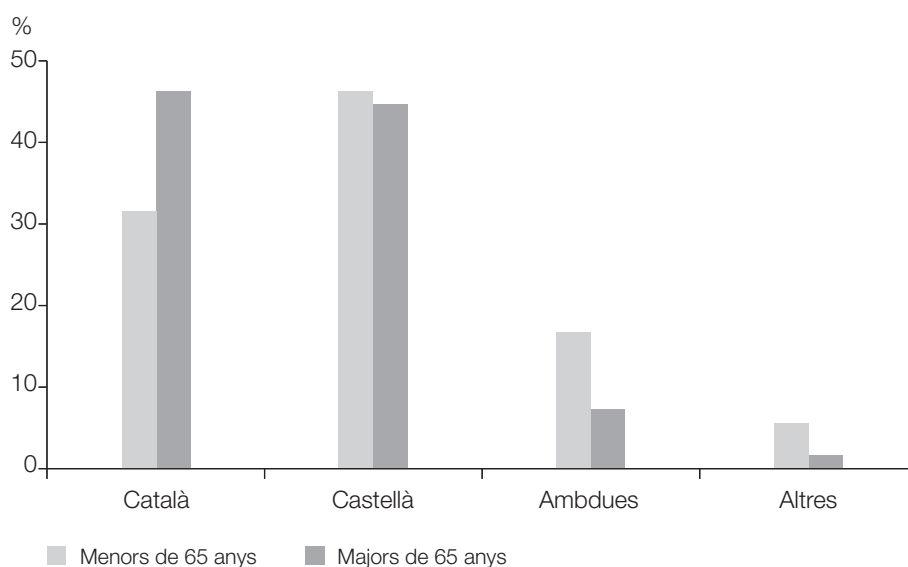
	<i>Menors de 65 anys</i> (a)		<i>De 65 anys i més</i> (b)		<i>Total</i>
	<i>Nascuts a Catalunya</i>	<i>Nascuts fora de Catalunya</i>	<i>Nascuts a Catalunya</i>	<i>Nascuts fora de Catalunya</i>	
Català	46,3	4,4	85,4	8,8	34,6
Castellà	33,1	70,5	6,7	81,1	45,9
Ambdues	20,6	9,3	7,9	6,8	14,8
Àrab o berber	0,0	7,8	0,0	0,1	2,1
Altres	0,0	8,0	0,0	3,2	2,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(4.036)	(2.159)	(773)	(808)	(7.775)

(a) V de Cramer = 0,559

(b) V de Cramer = 0,802

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la taula 1.17 es mostra la llengua que predomina a la llar, segons l'ús que en facin els seus membres. Es pot observar com es registra un lleuger descens en el percentatge d'aquelles persones grans que destaquen que només s'hi parla una única llengua (tots en català o tots en castellà). L'opció de parlar tots els membres de la llar en català, però, augmenta del 41,1% (2000) al 42,0% (2006). Per altra banda, disminueix notablement el fet que tots els membres de la llar siguin castellanoparlants: passa del 40,9% al 35,0%. L'exclusivitat d'una sola llengua a la llar està donant pas a una situació més diversa, en la qual no tots els membres són catalanoparlants o bé castellanoparlants. Per exemple, cal des-

Figura 1.6. Llengua de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.17. Llengua pròpia de la gent gran de la província de Barcelona combinada amb la de tots els membres familiars. Evolució 2000-2006

	2000	2006
Tots català	41,1	42,0
Tots castellà	40,9	35,0
Tots ambdues	5,6	5,4
Català/castellà	5,4	5,9
Català/ambdues	1,8	1,6
Castellà/ambdues	3,9	7,1
Català/castellà/ambdues	0,4	1,0
Altres situacions	0,9	2,0
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.350)	(1.582)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

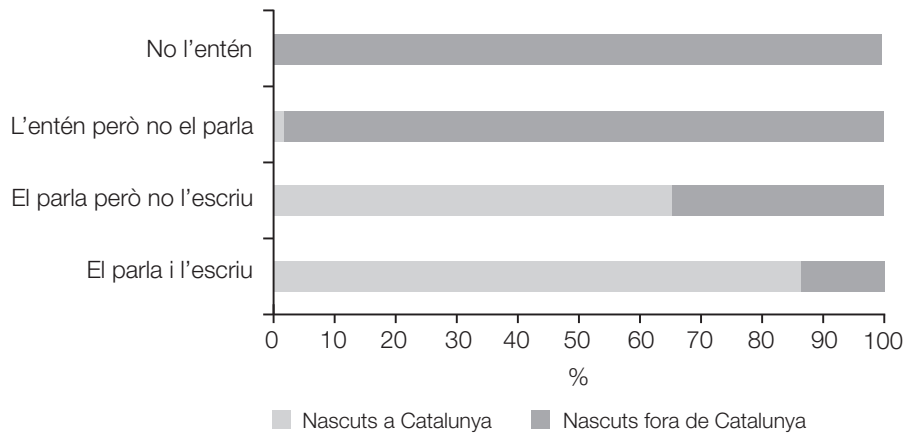
tacar noves situacions que no apareixien anteriorment, com la de ser castellanoparlant però que a casa hi hagi persones habitualment, els fills o néts que tinguin com a llengües de referència ambdues llengües (tant el castellà com el català). Aquest escenari concret ha passat de donar-se en un 3,9% dels casos (2000) a fer-ho en un 7,1% (2006).

Coneixement del català

A banda de la llengua que es parla habitualment a la llar, també és important observar quin és el coneixement del català de la gent gran. El nivell general de coneixement és baix. En la figura 1.7 es destaca quin és l'origen de la gent gran en relació amb els principals indicadors de coneixement de la llengua. Primer de tot, cal observar que qui no entén la llengua ha nascut a fora de Catalunya, com gairebé la totalitat de les persones que entenen el català però no el parlen. Tot i que el català no fos la llengua comuna d'instrucció com actualment ho és a causa de la prohibició durant la dictadura franquista, el coneixement d'aquest és prou significatiu per part de la gent gran que ha nascut a Catalunya. Tot i així, aquestes dificultats, juntament amb un baix nivell educatiu, van influir en què hi hagi un nombre considerable de persones nascudes a Catalunya que parlen la llengua catalana però no l'escriuen. També s'ha de destacar que un 35,8% d'aquestes persones són nascudes fora de Catalunya i que finalment van aprendre la llengua de forma oral.

De fet, l'origen geogràfic de la gent gran marca de forma important el nivell de coneixement del català, com s'aprecia en la taula 1.18. La majoria de la gent gran nascuda a Catalunya, el 53,3%, parla i escriu la llengua, mentre que aquesta mateixa situació només es dona en el 7,6% de les persones nascudes fora del territori català. Si se suma el nombre de persones grans que el parlen però no l'escriuen, el percentatge de coneixement del català ascendeix al 99% en el cas de les persones nascudes a Catalunya, però només al 32% en la resta. En definitiva, l'accés al coneixement del català, tant parlat com escrit, no és una situació que s'hagi donat entre les persones novingudes a Catalunya durant els cinquanta i seixanta i que s'hi van quedar a viure. Aquest fet apareix especialment a la primera corona de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Figura 1.7. Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons l'origen geogràfic. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

L'origen geogràfic no és l'únic factor que té una incidència important en el coneixement de la llengua. El nivell d'estudis també en té. Tot i això, també cal remarcar que precisament el nombre de persones nouvingudes amb estudis superiors va ser molt baix. Quan s'observen les dades sobre el coneixement de la llengua catalana en les persones amb estudis universitaris, tal com apareixen en la taula 1.19, es pot comprovar que hi ha molt poques persones que no l'entenguin, ja siguin nascudes a Catalunya o nouvingudes. El baix nombre de persones que tenen un bon nivell de coneixement de la llengua catalana es dona en gran mesura per la baixa titulació que tenien les persones que van emigrar d'altres parts d'Espanya a Catalunya en comparació amb la mitjana catalana i per la concentració geogràfica amb la qual aquesta immigració es va assentar.

Taula 1.18. Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons l'origen geogràfic. 2006

	<i>Nascuts a Catalunya</i>	<i>Nascuts fora de Catalunya</i>
El parla i l'escriu	53,4	7,6
El parla però no l'escriu	45,6	24,4
L'entén però no el parla	1,0	54,7
No l'entén	0,0	13,3
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(773)	(807)

V de Cramer = 0,724

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 1.19. Nivell de coneixement del català de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis. 2006

	Primaris					Total
	Analfabets	incomplets	Primaris	Secundaris	Superiors	
El parla i l'escriu	0,0	11,6	31,2	63,7	65,0	30,0
El parla però no l'escriu	13,0	38,0	38,7	29,2	17,9	34,8
L'entén però no el parla	46,7	40,0	27,1	5,9	15,7	28,5
No l'entén	40,3	10,4	2,9	1,2	1,4	6,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(82)	(473)	(726)	(219)	(81)	(1.580)

V de Cramer = 0,273

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Síntesi

La província de Barcelona està experimentant un procés d'envelliment de la població. De forma particular, s'observa l'augment del pes dels grups d'edat més avançada (entre 75 i 84 anys i de 85 anys i més).

Fins a l'edició passada de l'*Enquesta*, el grup d'edat que solia tenir una major presència era el més jove, de 65 a 74 anys, en gairebé tots els àmbits territorials. En aquesta edició, la majoria de la població gran, tant a la ciutat de Barcelona com a les comarques més allunyades (resta de la província), té més de 74 anys.

La majoria de la gent gran solen ser dones, per la major esperança de vida d'aquestes. Aquest fet influeix en què existeixi un nombre elevat de dones vídues que viuen en llars unipersonals. Aquesta situació es dona per la voluntat d'aquestes de continuar vivint, si és possible, a la llar sense necessitat de traslladar-se a casa dels fills.

Una de les característiques que continuen presents pel que fa a l'educació de la gent gran és el baix nivell d'estudis. Aquesta situació es dona per la manca d'oportunitats educatives durant els anys quaranta i cinquanta, a diferència de la situació actual i de les oportunitats de les quals gaudeix la població més jove. A banda d'aquesta situació històrica, cal destacar el gènere com un altre element estructural que té un paper important en les desigualtats educatives de la gent gran. El gènere té un rol significatiu però no determinant en la població amb estudis secundaris i superiors. En aquests estrats, el 44,9% i el 39,8%, respectivament, són dones. On sí es troba una major distinció per gènere és en l'analfabetisme: vuit de cada deu persones grans que es troben en aquesta situació són dones.

L'estat socioeconòmic de la gent gran també és peculiar. Hi ha un nombre més elevat de gent gran que de la resta de la població entre la classe baixa. Aquesta situació s'accentua encara més si es pren com a referència el grup de persones més grans de 85 anys, principalment perquè les dones hi tenen un pes important i hi ha un nombre important d'elles que no havien treballat amb anterioritat. En aquest sentit, hi ha diferències de gènere

significatives, ja que el 67,7% de les dones grans pertanyen a una categoria socioprofessional baixa, en comparació amb el 49,5% dels homes. Aquesta situació és producte no només de no haver pogut treballar amb anterioritat o haver cotitzat poc sinó també de tenir un nivell d'estudis inferior, en general, al dels homes.

Pel que fa a l'estructura de la llar, l'evolució present de la gent gran es reflecteix en un lleuger augment de les llars unipersonals, que reforça el nombre de dones vídues que viuen soles. Aquest percentatge ha passat, entre la població femenina de 65 anys i més, del 19,6% (2000) al 20,8% (2006). El nombre de gent gran que encara té fills a la llar és elevat. Gairebé una de cada tres persones grans té algun fill o filla vivint a la llar. Encara que pugui semblar que aquesta situació pot ser més freqüent en el futur, la tendència assenyalada en els darrers sis anys és inversa. L'opció de viure en parella sense fills passa d'un 41,6% a un 44,7% i, alhora, s'experimenta un descens del nombre de parelles amb fills. En definitiva, sembla que en aquests darrers anys es produeix una major emancipació dels fills de gent gran que anteriorment vivien a casa dels seus pares.

Pel que fa a l'ocupació prèvia i a la inactivitat laboral, aquestes s'expliquen en bona mesura, com en altres camps, per factors de gènere. Mentre que gairebé la totalitat d'homes enquestats havien treballat amb anterioritat, aquesta situació només es donava aproximadament en tres de cada quatre dones, tot i que un bon nombre d'aquestes ho van fer en treballs esporàdics, durant la seva joventut o en l'economia informal. El fet de ser dona gran també suposa haver deixat la feina abans de jubilar-se sobretot per dedicar-se a les tasques de la llar o a la cura dels fills. El 26,4% de les dones grans van haver de deixar de treballar per aquests motius, enfront del 0,2% dels homes de la mateixa edat.

Les dades de l'*Enquesta* assenyalen que es reforça l'opció de la jubilació anticipada. Aquesta suposava el 16,9% dels casos l'any 2000 i ha anat augmentant, fins a arribar al 18,8% el 2006.

El nombre de gent gran nascuda fora del territori català supera per poca diferència el nombre de nascuts a Catalunya. Aquesta situació es deu al nombre important de persones nouvingudes de la resta d'Espanya que es van assentar a l'àrea metropolitana de Barcelona. En aquest sentit, els territoris on va haver un major índex d'immigració durant els cinquanta i seixanta se solen correspondre amb els emplaçaments amb un índex més elevat de persones nascudes fora de Catalunya. El cas més peculiar és el dels municipis limítrofs amb Barcelona, que representen la primera corona. En aquests, el percentatge de gent gran nascuda fora representa el 69,7% del total.

La llengua utilitzada per la gent gran pot variar significativament en funció del seu origen geogràfic. Per una banda, hi ha un manteniment respecte de l'any 2000 de la gent gran que empra el català: passa del 41,1% al 42% actual. Per altra banda, la llengua castellana registra un descens lleuger, passant del 40,9% al 35%. El canvi més notable en l'evolució temporal es troba en l'augment del nombre de persones grans que empren ambdues llengües: es veu com aquesta xifra passa del 3,9% al 7,1%. En aquest sentit, en les llars on resideix la gent gran l'opció que tots els membres siguin castellanoparlants ha disminuït lleugerament. S'hauria de realitzar un seguiment en properes edicions sobre l'evolució de la llengua en aquest punt, ja que semblaria que l'exclusivitat d'una sola llengua a la llar, especialment en el cas del castellà, va disminuint i dona pas a una situació múltiple

en la qual, si bé continua predominant una llengua o una altra, es donen nous casos, com ser castellanoparlant i utilitzar a casa tant el castellà com el català. Aquesta situació sorgeix molt probablement perquè els fills o néts de les persones entrevistades coneixen i utilitzen tant el castellà com el català. És en aquest sentit que el nombre de llars catalanes monolingües ha disminuït en aquests últims sis anys.

2. Àmbit econòmic

Un dels elements clau que condicionen els hàbits de la gent gran és la seva situació econòmica. En aquest apartat es tracten tres dels aspectes que la configuren: el poder adquisitiu, els hàbits de compra o pautes de consum i la percepció sobre la situació econòmica present i de futur. Com s'aprecia al llarg d'aquest capítol, la situació econòmica de la gent gran té unes certes peculiaritats que diferencien aquest grup de la resta de la població. Tanmateix, la situació econòmica no només es troba fortament condicionada per la percepció d'uns ingressos menors com a pensionistes sinó també per una cultura peculiar de l'estalvi.

Ingressos

A continuació es tracten els ingressos de les persones grans, fent una clara distinció entre ingressos individuals i ingressos familiars. Però abans d'entrar en aquests ítems, cal realitzar una exposició detallada sobre quina és la tipologia dels ingressos que es perceben.

Tipologia d'ingressos

En la taula 2.1 es pot observar quina ha estat l'evolució dels diferents tipus d'ingressos principals en els darrers sis anys. La variació, tant en el temps com entre la Regió Metropolitana de Barcelona i la província de Barcelona, és molt minsa. En l'actualitat el princi-

Taula 2.1. Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona. Evolució 2000-2006

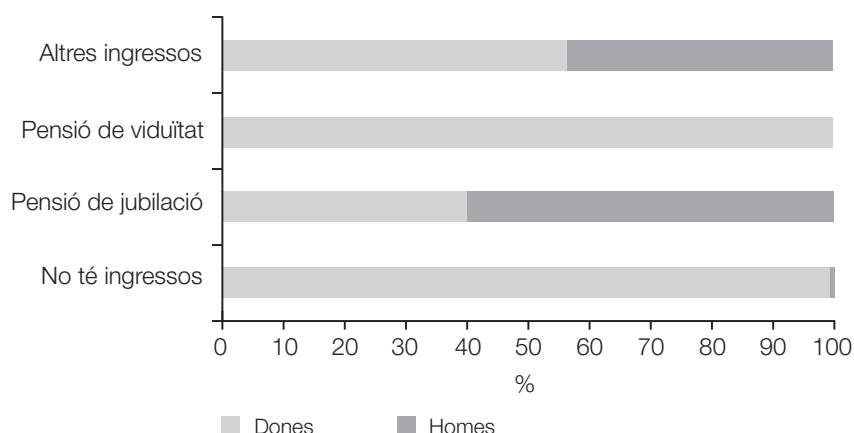
	2000 (a)		2006 (b)	
	RMB	Província BCN	RMB	Província BCN
No té ingressos	11,2	10,4	10,8	10,3
Pensió de jubilació	63,4	65,0	66,1	67,1
Pensió de viduïtat	16,3	15,9	16,7	16,3
Altres ingressos	9,0	8,6	6,3	6,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.215)	(1.346)	(1.436)	(1.581)

(a) V de Cramer = 0,112

(b) V de Cramer = 0,072

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 2.1. Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

El tipus d'ingrés de la gent gran és la pensió de jubilació. El 67,1% de les persones entrevistades es troben en aquesta situació. D'altra banda, també cal destacar que el 16,3% reben els seus ingressos a través de la pensió de viduïtat i que un 6,4% ho fan a través d'altres fonts. Finalment, cal destacar que un 10,3% de la gent gran no té cap tipus d'ingrés. Aquest percentatge podria ser considerat com a baix per si sol, però per la gravetat de la situació hauria de ser una taxa si més no preocupant, ja que un nombre considerable d'habitants de la província es troben en una situació de pobresa absoluta o de gran dependència econòmica respecte de les seves parelles o familiars.

Quan aquestes dades s'analitzen segons el gènere, es poden observar diferències molt significatives, especialment pel que fa a la pensió de viduïtat. Entre les persones entrevistades, només la perceben les dones. En la manca d'ingressos, hi apareix una situació similar, ja que el 99,7% de les persones que no tenen ingressos són dones. Per altra banda, els homes tenen una pensió de jubilació en major grau que les dones. D'aquelles persones que perceben aquest tipus d'ingressos, el 60% són homes i el 40% dones. El fet que

Taula 2.2. Tipus d'ingrés principal de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
No té ingressos	10,4	13,1	9,6	4,9	10,3
Pensió de jubilació	65,6	61,5	70,1	76,1	67,1
Pensió de viduïtat	17,3	21,4	12,8	12,0	16,3
Altres ingressos	6,7	4,0	7,5	7,0	6,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(346)	(500)	(144)	(1.579)

V de Cramer = 0,075

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

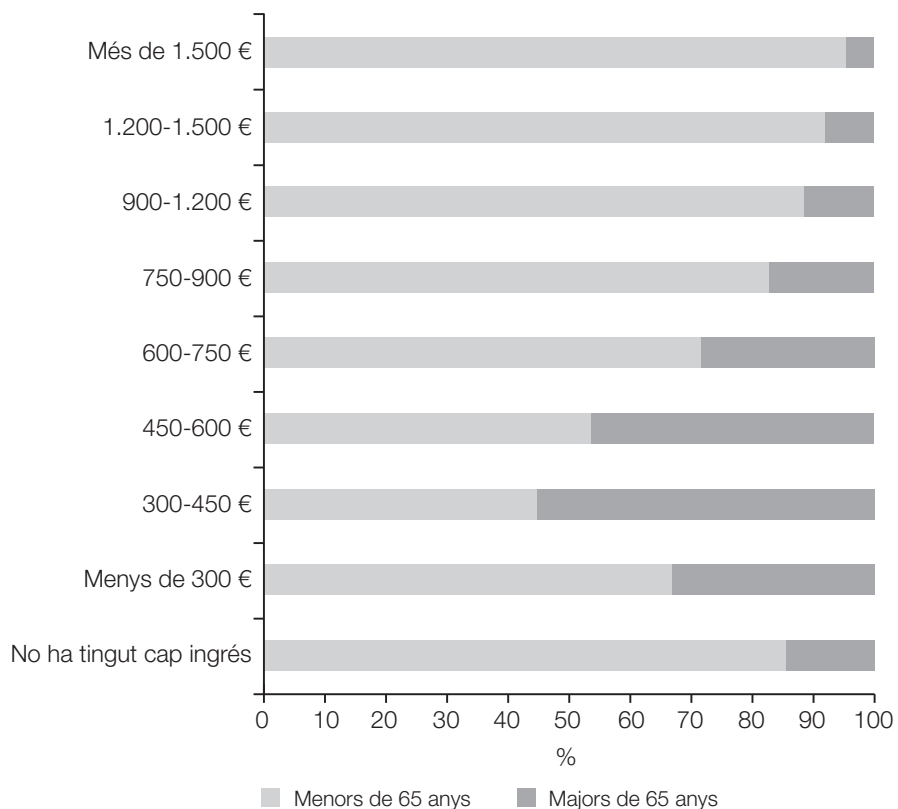
els homes hagin tingut una major presència i antiguitat en el mercat laboral ha afavorit que cotitzin més i que assoleixin el dret a cobrar una pensió de jubilació.

Les diferències territorials no són gaire notables. Tot i així, les dades assenyalen una situació econòmica especialment delicada a la primera corona de l'àrea metropolitana. Aquest àmbit territorial registra el percentatge més elevat de gent gran sense ingressos (13,1%) així com la taxa més elevada de pensions de viduïtat (21,4%).

Ingressos individuals

Que la pensió de jubilació i de viduïtat siguin les tipologies més comunes d'ingressos té efectes clars pel que fa als ingressos individuals. La gent gran té uns ingressos mensuals més minsos que la resta de la població. Aquesta realitat s'observa clarament en la figura 2.2, en què la gent gran se sol concentrar en els estrats més baixos pel que fa als ingressos, en comparació amb la població més jove que es troba activa en el mercat laboral. Concretament, entre aquelles persones que perceben menys de 300 euros o que no tenen cap tipus d'ingrés es troba una bona part de la població jove, que no té ingressos perquè encara està estudiant i, per tant, està inactiva. Quan es prenen com a referència aquells intervals d'ingressos més comuns en una pensió contributiva (entre 450 i 600 euros), destaca que gairebé la meitat de la població que es troba en aquesta categoria (el 46,8%) és

Figura 2.2. Ingressos individuals mensuals de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

major de 65 anys. Però no és precisament aquest estrat on la gent gran és la majoria. El 54,2% de les persones que ingressen entre 300 i 450 euros mensuals són pensionistes; la gran majoria d'elles són dones que cobren una pensió no contributiva. Aquesta situació de baix poder adquisitiu influirà, com es veurà més endavant, en els hàbits i les condicions de vida de la gent gran de la província.

Quan es detallen els ingressos individuals per gènere i edat, es poden observar algunes particularitats. Una de les més interessants és el percentatge de dones grans que no tenen cap tipus d'ingrés. En aquest sentit, les dones són les grans perjudicades per les desigualtats de gènere existents en una societat tradicional que no promovia la seva participació activa en el mercat laboral. Amb els anys, aquesta situació ha generat també fortes desigualtats entre la gent gran, ja que encara hi ha un 16,9% de dones grans que no reben cap tipus d'ingrés. Però també s'observa que, a mesura que la població creix en edat, el percentatge de dones que no tenen ingressos és menor, ja que, amb la mort de les seves parelles, passen a cobrar la pensió de viduïtat. Tot i així, cal destacar que les dones grans que no perceben cap tipus d'ingrés tenen un alt grau de fragilitat econòmica. En alguns casos extrems, quan aquestes dones no tenen una xarxa familiar densa i el marit les deixa, cauen en la pobresa més absoluta. És en aquest sentit que en els darrers anys es parla de la feminització de la pobresa, ja que un nombre considerable de dones es troben en aquesta situació, no només sense llar i al carrer, sinó també a casa, encara que conviuen amb la seva parella.

Continuant amb les desigualtats de gènere en aquest camp, si s'acumulen els percentatges, el 72,8% de la població femenina no sobrepassa els 600 euros mensuals, mentre que

Taula 2.3. Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe (a)		Grups d'edat (b)			Total
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més	
No ha tingut cap ingrés	16,9	0,2	12,8	7,3	4,2	9,8
Menys de 300 €	6,8	0,6	4,3	3,7	5,0	4,2
De 301 a 450 €	29,1	10,1	17,6	24,5	24,7	21,0
De 451 a 600 €	20,0	18,4	14,6	23,8	25,9	19,3
De 601 a 750 €	7,4	14,2	11,1	9,3	10,1	10,3
De 751 a 900 €	3,6	15,4	9,3	8,7	5,1	8,7
De 901 a 1.200 €	4,4	19,2	12,5	9,1	8,5	10,8
De 1.201 a 1.500 €	1,4	6,9	5,0	3,1	0,5	3,8
Més de 1.500 €	0,9	5,8	4,8	1,4	0,0	3,0
Té ingressos irregulars	0,2	0,1	0,1	0,3	0,0	0,2
NS/NC	8,9	9,2	8,0	8,7	15,9	9,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(903)	(678)	(811)	(614)	(157)	(1.582)

(a) V de Cramer = 0,522

(b) V de Cramer = 0,169

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

aquesta situació només apareix en el 29,3% dels casos entre la població masculina. A banda que els homes tinguin uns ingressos més elevats en comparació amb els de les dones per percebre una pensió de jubilació més alta, són també precisament els homes els que tenen altres ingressos complementaris. Un exemple d'aquesta situació és que el 12,7% dels homes perceben més de 1.200 euros mensuals, mentre que això només succeeix en el 2,3% de les dones. Finalment, cal destacar que una part de la població gran no sap aquesta pregunta o no la contesta. Aquest cas es dona en un 9,1% dels entrevistats.

Pel que fa a les divergències territorials, tal com s'ha comentat anteriorment, la primera corona és l'àmbit territorial on hi ha una taxa més elevada de persones que no han tingut cap tipus d'ingrés. Tot i així, les persones que resideixen en aquesta mateixa corona no són aquelles que perceben menys ingressos si es pren com a referència el llindar dels 600 euros mensuals. Les dades recollides en la taula 2.4 indiquen que són els habitants de la segona corona els que tenen uns ingressos mensuals menors si es té en compte aquesta nova referència. Mentre que el 56% de la gent gran de la primera corona percep menys de 600 euros mensuals, aquesta mateixa situació afecta el 57,6% dels residents a la segona corona. La ciutat de Barcelona és on es registren uns majors ingressos mensuals. Tanmateix, s'ha de tenir en compte que el cost de la vida a la ciutat és més alt que a la resta de municipis de la província, pel major augment dels preus en determinats sectors com ara l'habitatge, l'oci o l'alimentació, i, per tant, tenint en compte una possible equiparació dels preus, els ingressos reals de la gent gran podrien ser similars o inferiors als de la resta de territoris.

Taula 2.4. Ingressos individuals mensuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
No ha tingut cap ingrés	9,7	13,4	8,8	4,9	9,8
Menys de 300 €	4,3	3,7	4,6	3,1	4,2
De 301 a 450 €	18,7	20,9	24,1	19,8	21,0
De 451 a 600 €	18,9	18,0	20,1	21,3	19,2
De 601 a 750 €	9,1	8,9	10,9	16,3	10,3
De 751 a 900 €	6,6	13,8	7,2	9,8	8,7
De 901 a 1.200 €	12,1	10,6	9,1	11,2	10,8
De 1.201 a 1.500 €	5,1	3,5	3,1	1,6	3,7
Més de 1.500 €	4,6	2,4	1,7	2,6	3,0
Té ingressos irregulars	0,0	0,3	0,4	0,0	0,2
NS/NC	10,9	4,5	10,0	9,4	9,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,117

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.5. Ingressos familiars anuals de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
Menys de 6.000 €	0,9	6,6	2,0
De 6.001 a 9.000 €	1,9	13,8	4,4
De 9.000 a 12.000 €	3,1	12,7	5,0
De 12.001 a 15.000 €	5,6	11,4	6,7
De 15.001 a 20.000 €	13,3	13,5	13,3
Més de 20.000 €	44,9	15,0	38,8
NS/NC	30,4	27,0	29,7
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.195)	(1.582)	(7.777)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Ingressos familiars

La informació que apareix tot seguit s'ha de tractar amb prudència, per l'elevat percentatge de persones que no contesten o no saben els ingressos familiars. En aquest punt es poden observar alguns canvis importants en comparació amb l'*Enquesta del 2000*.⁷ Mentre que aleshores aquesta opció de resposta va assolir el 16,6%, l'any 2006 s'ha doblat i ha arribat gairebé al 30% (29,7%). Un dels motius que poden haver influït més en l'augment d'aquesta categoria de resposta és que els ingressos es trobaven detallats en euros i no en pessetes i és possible que això hagi pogut comportar algunes dificultats a l'hora de respondre.

Els ingressos familiars han augmentat en termes reals en comparació amb l'*Enquesta anterior*. Dels estrats inferiors, es pot destacar que l'any 2000 el 36% de la població tenia uns ingressos familiars per sota dels 9.000 euros. Aquest percentatge ha disminuït fins al 20,4% (2006). Tot i així, si es pren en consideració l'augment de l'índex de preus de consum (IPC a partir d'ara) en els darrers sis anys, que ha estat del 25,4% a la província de Barcelona,⁸ el poder adquisitiu de la gent gran sembla que s'ha mantingut amb el pas del temps. Amb l'elevat percentatge de NS/NC es fa difícil afirmar finalment si els ingressos familiars han augmentat o disminuït amb el pas del temps, ja que la variació podria ser tan elevada que esbiaixaria els resultats.

Com es percep en la taula 2.5, la dinàmica que es manté amb el pas del temps és que la gent gran rep uns ingressos familiars més baixos que els de la resta de la població. Un dels factors que poden ajudar a augmentar els ingressos familiars és el nombre de persones que viuen a la llar. En la taula 2.6 es pot observar que les llars on viu una persona solen ser les més presents en els ingressos més baixos. En aquest sentit, cal destacar que el 83,2% de les llars unipersonals reben uns ingressos per sota dels 6.000 euros anuals i que aquestes llars estan formades, en gran mesura, per dones vídues. Aquestes dones o bé viuen en una situació de pobresa o bé, algunes d'elles, reben ajuda d'alguns fami-

7. SINTES PASCUAL, E.; A. RAMÓN RIBA. *Op. cit.* pàg. 35.

8. INE (Institut Nacional d'Estadística) (2006). [<http://www.ine.es>]

Taula 2.6. Ingressos familiars anuals de la gent gran de la província de Barcelona segons el tipus de llar. 2006

	< 6.000 €	6.001- 9.000 €	9.000- 12.000 €	12.001- 15.000 €	15.001- 20.000 €	Més de 20.000 €	NS/NC
Unipersonal	83,2	49,4	22,0	13,2	6,3	3,7	10,4
Sense nucli	1,0	6,1	4,6	8,1	2,7	5,8	8,3
Parella	12,8	41,4	61,9	67,7	61,4	39,8	30,6
Parella amb fills	0,0	1,3	5,2	5,0	12,1	19,2	19,8
Monoparental	2,9	1,9	3,1	2,9	4,9	6,2	7,9
Uninuclear amb altres persones	0,0	0,0	3,2	3,2	11,5	22,6	20,2
Plurinuclear	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	2,8	2,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(104)	(219)	(200)	(181)	(214)	(237)	(427)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

liars. A mesura que augmenten els ingressos, també ho fa el nombre de persones que viuen a la llar. En aquest sentit, aquelles llars que tenen uns majors ingressos familiars (el 39,8% de les llars, que ingressen més de 20.000 euros anuals) són o bé la parella sense fills que recentment s'ha jubilat o bé les uninuclears amb altres persones, ja que en els ingressos no només es tenen en compte els de la persona gran sinó també els del fill/a i/o gendre/nora (22,6%).

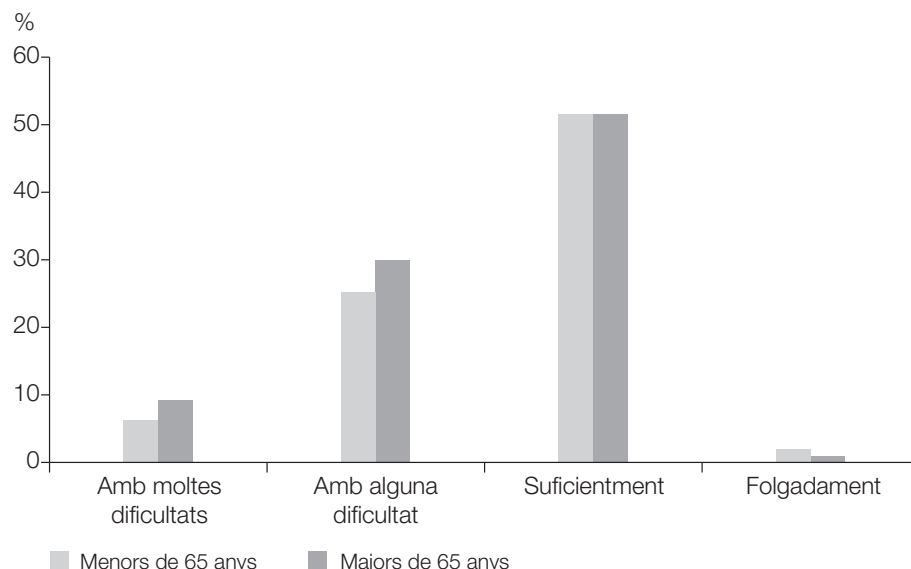
Percepció de la situació econòmica i del nivell de vida

Independentment de la situació econòmica objectiva de la gent gran, també és important tenir present quina és la seva percepció sobre aquesta. En aquest sentit, a continuació es presenta quina és la visió subjectiva de la gent gran sobre la seva pròpia situació econòmica per més endavant fer-ho sobre la familiar, tant per al present com per al futur. Per acabar, es tractaran les estratègies que les persones grans realitzen si es troben immerses en un procés de crisi econòmica personal o familiar.

Percepció de la situació econòmica pròpia

Tot i que els ingressos de la gent gran siguin minsos en comparació amb els de la població menor de 65 anys, paradoxalment solen tenir la mateixa percepció: destaquen que obtenen els ingressos suficients per no passar dificultats econòmiques. Aquesta situació es dona, en part, perquè la gent gran no té les mateixes despeses ni en oci ni en habitatge que la resta de la població. Ara bé, el que sí reflecteixen les dades és que hi ha una major proporció de persones més grans de 65 anys entre les que tenen alguna dificultat o moltes dificultats econòmiques. En aquest sentit, la suma de la gent gran que percep alguna o moltes dificultats arriba al 39,1%, davant del 31,5% de la resta de la població (figura 2.3).

Figura 2.3. Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Aquesta percepció és més acusada entre la gent gran que pertany a una classe baixa o mitjana respecte de la classe alta. Així doncs, si només el 13,9% de les persones de classe alta tenen alguna o moltes dificultats econòmiques, aquesta situació augmenta fins al 31,6% en la classe mitjana i fins al 44,8% en la classe baixa. Les diferències pel que fa a aquesta situació en comparació amb l'*Enquesta* del 2000 són notables. Per exemple, si el 52,4% de la classe baixa i el 41,2% de la classe mitjana destacava llavors que patia alguna dificultat, la percepció l'any 2006 ha estat ben diferent, molt probablement condicionada per una possible bonança econòmica. És probable que aquesta tendència sigui inversa en temps de crisi econòmica i que es registri un augment de la percepció de les dificultats econòmiques, especialment si la inflació augmenta.

Taula 2.7. Percepció de les dificultats econòmiques a la llar per la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006

	<i>Alta</i>	<i>Mitjana</i>	<i>Baixa</i>	<i>Total</i>
Amb moltes dificultats	3,8	8,2	9,9	8,8
Amb dificultat	10,1	23,4	34,9	28,9
Suficientment	63,1	54,9	49,0	52,3
Amb facilitat	17,6	12,7	5,8	9,1
Amb molta facilitat	5,4	0,7	0,3	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(133)	(434)	(808)	(1.375)

V de Cramer = 0,188

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Evolució del nivell de vida familiar

Seguint amb la subjectivitat sobre la situació de les famílies, també es poden copsar visions diferenciades entre la gent gran i la resta. Si bé hi ha una clara coincidència en què el nivell de la vida familiar és igual, sí que hi ha marcades diferències a l'hora de destacar si la situació ha millorat o ha empitjorat respecte de l'any anterior. Per exemple, mentre que un 20% de les persones menors de 65 anys destaquen que la situació familiar ha millorat respecte de l'any passat, només un 4,6% de les majors de 65 anys subscriuen aquesta afirmació. On l'opinió de la gent gran sobresurt en relació amb la resta és en l'empitjorament del seu nivell de vida. És probable que la inflació registrada en els darrers anys hagi influït considerablement en aquesta opinió. De fet, l'augment dels preus dels productes alimentaris afecta més directament les rendes més baixes, ja que són precisament aquestes les que dediquen una major proporció dels seus ingressos al consum. En la taula 2.8 es reflecteix aquesta valoració.

En comparació amb l'any 2000, aquesta percepció ha variat considerablement. Si bé el 18% de la gent gran destacava aquell any que el nivell econòmic familiar havia millorat respecte de l'any anterior, aquesta situació només es trobava en el 4,5% de la gent gran l'any 2006, com prèviament s'ha comentat. Aquesta visió podria estar influïda, en part, per una situació conjuntural viscuda l'any 2000 després que el 1998 i el 1999 les pensions augmentessin en 6 i 8 dècimes, respectivament, com a conseqüència del Pacte de Toledo. Les pensions aleshores necessitaven una revalorització en funció de l'IPC. Durant aquell any els augments van ser notables perquè s'aplicaven amb caràcter retroactiu des del 1995. Durant els anys 2004 i 2005 no es va donar una situació semblant a la viscuda amb anterioritat. Tot i que les pensions augmentin anualment segons l'IPC, la percepció de la gent gran sobre el nivell econòmic familiar sembla que és més negativa que en èpoques passades.

Pel que fa a les perspectives de futur, també s'observen diferències entre la percepció de la gent gran i la de la resta de la població. La població més envellida assumeix en un 33,1% que la situació econòmica familiar empitjorarà en el futur. Aquesta mateixa impressió és menor entre la població més jove, ja que només un 15,5% d'aquesta pensa el mateix. També es destacable que hi hagi un nombre molt baix de persones grans que creuen que la situació millorarà (6,6%), en comparació amb la resta (30,6%). És normal que la gent gran tingui una perspectiva més pessimista que la població més jove sobre la seva situació eco-

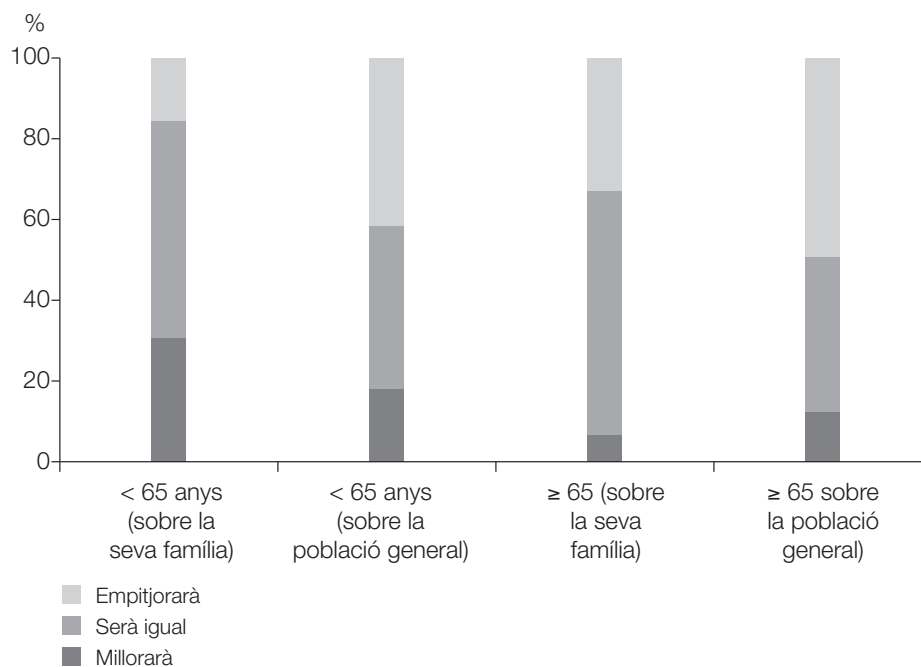
Taula 2.8. Valoració del nivell de vida actual de la seva família respecte del de fa un any de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
Ha millorat	20,0	4,5	16,9
És igual	57,8	58,1	57,9
Ha empitjorat	22,2	37,4	25,2
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.188)	(1.573)	(7.761)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 2.4. Perspectives sobre el nivell de vida familiar que té la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

nòmica, ja que està molt determinada per uns ingressos fixats, els de la pensió, mentre que la resta de la població sempre pot tenir més oportunitats econòmiques si canvia de feina o es promociona laboralment. Pel que fa a la percepció de l'evolució de la situació econòmica de la societat en general, apareixen algunes pautes similars a les anteriorment descrites, tal com es reflecteix en la figura 2.4.

Episodis de dificultat econòmica i maneres de solucionar-los

Una dada més que assenyala les dificultats econòmiques de la gent gran de la província de Barcelona és la possibilitat d'estalvi que aquestes tenen. En aquest sentit, la taula 2.9 revela dues situacions marcadament diferents. La gent gran, que disposa d'un poder adquisitiu més baix, té menys possibilitats d'estalvi que la població més jove. Només un 22% de les persones de 65 anys i més han estalviat en el darrer any. Gairebé vuit de cada deu persones grans (el 78%) viuen al dia i les percepcions econòmiques que reben són justes en funció de les seves necessitats bàsiques. Un altre element que crida l'atenció també és l'elevat percentatge de persones menors de 65 anys que no estalvien. Concretament, el 57,7% es troben en aquesta situació. Ara bé, també caldria diferenciar entre els hàbits de consum de la majoria de la població i els de la gent gran. El primer grup no només obté més ingressos sinó que també genera més despeses que el segon.

Quan les persones entrevistades han hagut de dur a terme algun tipus d'acció per superar les dificultats econòmiques, la gent gran ha tendit més a demanar ajuda als familiars

Taula 2.9. Possibilitats d'estalvi de la població de la província de Barcelona per grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
S'ha estalviat	42,3	22,0	38,2
No s'ha estalviat	57,7	78,0	61,8
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(5.991)	(1.510)	(7.501)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

(18,4%) que no pas els menors de 65 anys (11,3%). Aquests darrers no tendeixen a emprar tant les xarxes socials com els seus pares o avis sinó més aviat a demanar un préstec a una entitat financera. En aquesta línia, el 20,6% demanen un crèdit, mentre que aquesta situació només es dona en un 11,5% de la gent gran. En la taula 2.10 també es pot observar com la gent gran redueix més notablement les despeses que la resta, tot i que sol tenir despeses originàriament més reduïdes.

Quan es concreta la principal despesa que les persones entrevistades solen reduir davant d'una situació de crisi o de dificultat, s'aprecia com el principal estalvi, tant en majors com en menors de 65 anys, és el de les activitats relacionades amb l'oci i el lleure. Ara bé, els percentatges d'uns i altres són ben diferents. Per exemple, si entre la gent gran només és en el 36,3% dels casos, entre els menors de 65 anys aquesta mateixa xifra s'incrementa fins al 57,9%. També cal destacar que la reducció de la despesa en necessitats bàsiques afecta en menor proporció els menors de 65 anys que la gent gran. En els primers, la reducció en alimentació (3,6%) o vestit i calçat (14,3%) és menor que en els segons, entre els quals aquestes reduccions arriben al 13,2% i al 23,1%, respectivament. Aquesta relació

Taula 2.10. Principal tipus d'acció davant les dificultats econòmiques de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Reduir despeses	46,9	53,9
Gastar estalvis	7,7	11,6
Utilitzar crèdits bancaris	20,6	11,5
Demanar ajuda a família o amics	11,3	18,4
Buscar una altra feina	4,0	0,3
Posar-se a treballar	6,7	0,3
Liquidar inversions	0,6	1,2
Demanar ajuda als serveis socials	1,4	2,1
Una altra possibilitat	0,6	0,7
Emigrar	0,3	0,0
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.825)	(349)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.11. Tipus de despeses reduïdes davant les dificultats econòmiques per part de la població de la província de Barcelona en els darrers cinc anys segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Oci i lleure	57,9	36,3
Vestit i calçat	14,3	23,1
Una mica de tot	9,9	14,8
Alimentació	3,6	13,2
Mobles i objectes per a la llar	7,4	8,5
Begudes i tabac	2,5	0,9
Béns i serveis mèdics	1,1	1,1
Telèfon	1,1	0,2
Electricitat, aigua i gas	1,0	0,8
Altres	1,4	1,2
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(2.877)	(598)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

és lògica, ja que les despeses en necessitats bàsiques del darrer grup són majors que les del primer, a causa del menor poder adquisitiu que posseeixen. En aquest sentit, és comú que la gent gran tendeixi a reduir més aquest tipus de despesa que la resta de la població.

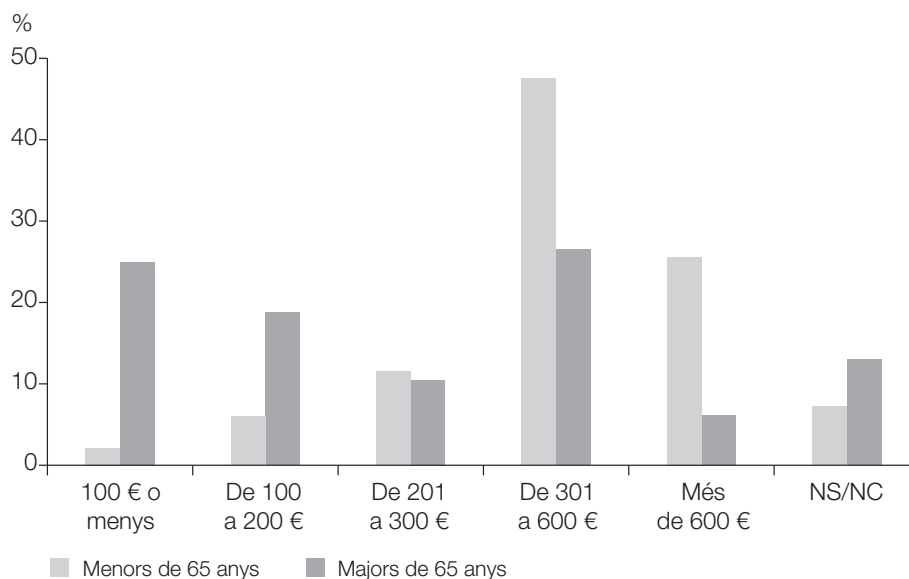
Despeses diverses

Despeses en pagament de l'habitatge

Si en la secció anterior es destacaven algunes despeses de caràcter general, a continuació es realitza una anàlisi de diferents tipus de despesa. S'inicia aquesta sèrie amb les despeses de la llar, aquelles relacionades amb la quantitat mensual destinada a l'habitatge. En l'anàlisi de l'any 2000 ja es cridava l'atenció sobre aquesta variable per la dificultat de realitzar una comparació temporal, a causa de l'augment del preu dels habitatges i de l'elevat percentatge de persones entrevistades que no responien les preguntes relacionades amb ingressos i despeses. Tot i així, cal destacar que la gran majoria de la gent gran viu en un habitatge de propietat (concretament, el 82,2%, com es veu més endavant, en l'apartat de l'espai vital).

Com mostra la figura 2.5, les despeses mensuals de l'habitatge són majors entre la població més jove que entre la gent gran. Aquest patró és lògic, ja que bona part de la gent gran o bé ja ha pagat les despeses de la hipoteca o bé té un lloguer molt baix, com a conseqüència de contractes d'arrendament indefinit d'una certa antiguitat i que només poden variar en funció de l'IPC. Concretament, més de la meitat de la gent gran (54,1%) té una despesa mensual inferior als 300 euros en habitatge. Val a dir, però, que un nombre considerable té una despesa superior: un 26,6% paga d'habitatge entre 301 i 600 euros men-

Figura 2.5. Despeses mensuals a la llar en pagament de l'habitatge de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

suals i un 6,2%, més de 600 euros mensuals. Aquestes quanties són bastant elevades, tenint en compte que els ingressos de la gent gran són minsos.

Despeses en oci i lleure

On apareixen més diferències de despeses econòmiques entre els principals grups d'edat és en les activitats relacionades amb l'oci i el lleure. Una clara evidència d'aquesta constatació és l'elevat nombre de gent gran que no té cap tipus de despesa en oci i lleure. En aquesta situació es troben el 59,1% de les persones grans, en comparació amb el 16,1% de la resta. I és que els hàbits de consum de la gent gran estan fortament condicionats pels ingressos. En la següent taula es pot observar com gairebé un 60% de la població menor de 65 anys (59,2%) dedica més de 50 euros mensuals a anar al cinema, al restaurant

Taula 2.12. Despeses mensuals en activitats de lleure (cinema, restaurants, gimnàs o excursions) de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	Menors de 65 anys	De 65 anys i més	Total
Res	16,1	59,1	24,8
Fins a 50 €	24,7	27,2	25,2
Entre 51 i 100 €	20,8	5,8	17,8
Més de 100 €	38,4	7,9	32,2
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.139)	(1.565)	(7.704)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.13. Despeses mensuals en activitats de lleure (cinema, restaurants, gimnàs o excursions) de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total</i>
Res	66,9	48,8	59,1
Fins a 50 €	25,2	29,8	27,2
Entre 51 i 100 €	3,2	9,2	5,8
Més de 100 €	4,7	12,2	7,9
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(895)	(670)	(1.565)

V de Cramer = 0,218

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

o a altres activitats de lleure, mentre que aquest nivell de despesa només apareix en el 13,7% dels casos entre la gent gran.

Aquestes dades també varien significativament si es té en compte el gènere. En aquest sentit, les dones solen ser les que tenen una menor despesa en oci i lleure. Dues de cada tres dones majors de 65 anys no tenen cap tipus de despesa en lleure (66,9%) i són els homes els que mostren unes pautes de consum majors en aquest àmbit. Que els homes tinguin una major font d'ingressos mensuals que les dones influeix en les diferències entre uns i altres. Tanmateix, també existeixen elements culturals que poden tenir alguna incidència a l'hora d'explicar aquest fenomen, ja que les activitats de lleure d'homes i dones grans encara es troben fortament marcades per diferències de gènere.

Altres despeses

Entre els altres tipus de despeses que cada vegada tenen més incidència entre la població, se situen aquelles destinades al transport, per l'increment del preu dels carburants. Sobre aquestes, cal destacar que també s'hi troben diferències notables entre la gent gran i la resta de la població. Mentre que la meitat dels menors de 65 anys (50%) té una despesa superior als 50 euros mensuals en transport, només el 10,4% de la gent gran assu-

Taula 2.14. Despeses mensuals en transport (benzina, bitllets, etc.) de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>	<i>Total</i>
Res	10,5	45,8	17,7
Fins a 50 €	39,5	42,8	40,2
Entre 51 i 100 €	26,3	7,9	22,5
Més de 100 €	23,7	3,5	19,6
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.129)	(1.566)	(7.695)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.15. Despeses mensuals en transport (benzina, bitllets, etc.) de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total</i>
Res	56,3	31,6	45,8
Fins a 50 €	36,6	51,0	42,8
Entre 51 i 100 €	5,5	11,2	7,9
Més de 100 €	1,6	6,2	3,5
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(668)	(898)	(1.566)

V de Cramer = 0,310

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

meix una despesa semblant. Molt probablement, en els propers anys aquest tipus de despesa serà significativament superior, a causa de l'augment del preu del petroli registrat des del 2006 i dels hàbits actuals de mobilitat de la població.

Com s'aprecia en la taula 2.15, les diferències de gènere en les despeses de transport són notables. El fet que l'home tingui majors ingressos i que tradicionalment se li atribueixi el rol de conducció i de propietat del vehicle genera que aquest sigui el que tingui una despesa més elevada en transport. Aquesta situació pot generar un elevat grau de dependència de la dona gran, que, en molts casos, depèn de la seva parella per moure's. Les dades són explícites en aquest sentit. Un 56,3% de les dones grans no tenen cap tipus de despesa de transport, mentre que aquesta situació només es dona en el 31,6% dels casos entre els homes.

Hàbits de compra

Una vegada analitzades les despeses de la gent gran i les diferències que existeixen entre aquestes i les de la resta de la població, també es fa necessari abordar els seus hàbits de compra. Aquests solen anar canviant amb el pas del temps segons les dinàmiques comercials que existeixen, com ara l'augment de les grans superfícies i dels centres comercials. Si bé aquestes noves pautes de consum han influït en els hàbits dels joves i de la gent adulta, també ho fan, però en menor mesura, en la gent gran. Aquest apartat inclou diferents elements, com ara el lloc de compra, el tipus d'establiment on es duu a terme, les diferents modalitats de compra i les principals formes de pagament.

Lloc de compra

A continuació s'analitza l'emplaçament tant de l'alimentació fresca i envasada com del vestit i calçat. Ambdós elements tenen pautes de consum ben diferenciades, com es mostra tot seguit. Si bé el primer és considerat de primera necessitat, el segon, no. El primer requereix una compra habitual i el segon, no. Aquesta característica comporta que les persones es desplacin a menys distància en la cerca d'aliments que en la de vestits i calçats o altres complements.

Taula 2.16. Lloc de compra dels aliments frescos de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Al mateix barri	64,5	71,3
Al centre del municipi de residència	11,9	14,4
A un altre barri	8,9	6,4
A un altre municipi	9,6	5,5
Indistintament	5,2	2,4
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.185)	(1.579)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la taula 2.16 es pot observar com les pautes de consum d'alimentació fresca de la gent gran solen ser molt similars a les de la resta de la població. Són molt poques les persones que es desplacen a altres municipis per comprar aquests productes. Només ho fan el 5,5% dels majors de 65 anys i el 9,6% dels menors d'aquesta edat. La pauta de consum més habitual és comprar aquest tipus de productes al mateix barri, a prop de la residència habitual. Així ho fan el 71,3% i el 64,3%, respectivament.

Quan es tracta dels aliments envasats, les pautes varien però no gaire significativament. La gent gran tendeix encara a comprar al mateix barri, perquè els és més còmode, o no tenen un mitjà de transport per dur la compra o tenen dificultats de mobilitat. En aquest sentit, un 73,1% segueix aquest hàbit de consum, en comparació amb el 59,8% de la resta de la població.

És a l'hora de comprar el vestit i el calçat quan les persones tendeixen a desplaçar-se del barri de residència a altres indrets. Tot i així, la gent gran també tendeix a desplaçar-se en menor mesura. El 48,5% encara tendeix a realitzar la compra d'aquests productes a la zona més pròxima a la seva residència, tal com s'observa en la taula 2.18. En definitiva, el lloc de compra de la gent gran i de la resta de la població no varia gaire. El fet que la pobla-

Taula 2.17. Lloc de compra dels aliments envasats de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Al mateix barri	59,8	73,1
Al centre del municipi de residència	8,8	9,8
A un altre barri	12,7	7,5
A un altre municipi	12,4	6,6
Indistintament	6,3	3,1
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.173)	(1.573)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.18. Lloc de compra dels vestits i el calçat de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Al mateix barri	28,5	48,5
Al centre del municipi de residència	19,0	19,1
A un altre barri	9,9	8,2
A un altre municipi	20,4	10,4
Indistintament	22,1	13,7
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.140)	(1.544)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

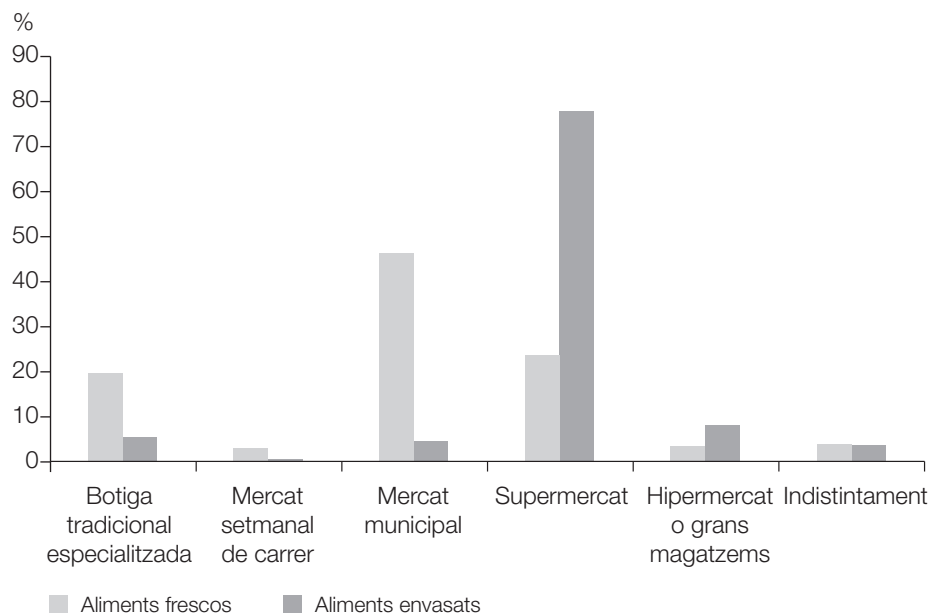
ció més jove tingui més mobilitat en cotxe i millors condicions de salut facilita que es desplaçi més sovint fora del barri de residència.

Si es prenen com a marc de referència les dades del 2000 sobre la mobilitat de la població per motius de consum i es fa especial atenció a la gent gran, es pot observar que es tendeix cada vegada menys a comprar els diferents productes esmentats al barri de residència. Aquesta pauta no només afecta el grup esmentat, sinó que també ho fa en la mateixa mesura entre els menors de 65 anys, tot i que el canvi no sigui tan acusat en aquest cas.

Tipus d'establiment

El comerç de proximitat és un dels més emprats per la gent gran. A continuació es detalla si el tipus de comerç utilitzat és una botiga tradicional especialitzada o bé una gran superfície comercial. La figura 2.6 assenyala els diferents tipus d'establiments que s'han identificat i distingeix alhora entre aliments frescos i envasats, ja que es poden percebre diferències importants entre establiments en funció del producte. La tendència habitual de la gent gran és comprar els productes frescos a la botiga tradicional o bé al mercat. De fet, el 46,4% d'aquests productes se solen adquirir al mercat tradicional. Contràriament, el 77,9% dels productes envasats habitualment es compren al supermercat o als hipermercats.

Si s'observen els hàbits de la gent gran respecte dels de la resta de la població, es pot observar com aquests divergeixen considerablement en l'adquisició dels productes frescos. Les pautes poden semblar similars en la majoria dels casos a simple vista, però la gent gran tendeix a anar més al mercat municipal, mentre que la resta de la població va més a supermercats o grans superfícies. En part, això es dona no només perquè la gent gran disposa de més temps sinó també per una pauta de consum tradicional que les persones grans mantenen i que no existeix, en la mateixa mesura, entre la resta de la població que tendeix a comprar els productes frescos a les grans superfícies (supermercat i hipermercat). En aquest sentit, en la taula 2.19 s'apunta que el 46,5% de les persones grans tendeixen a comprar aquests productes al mercat i el 23,7%, al supermercat o a l'hipermercat. En el cas dels menors de 65 anys, la pauta és ben diferenciada. Mentre que al mercat hi compren el 32,4%, la xifra ascendeix al 39,2% si se sumen el supermercat i l'hipermercat.

Figura 2.6. Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos i els aliments envasats la gent gran de la província de Barcelona. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Quan es tracta dels aliments envasats, sembla haver-hi més similituds entre ambdós grups que en la situació descrita anteriorment. L'únic tret a comentar seria el major percentatge de gent gran que acudeix al supermercat a comprar els aliments envasats (77,9%). Tot i que aquesta xifra és lleugerament superior a la mostrada per la resta de la població, cal tenir present que això es compensa amb el fet que la població menor de 65 anys tendeix més a anar als grans magatzems que la gent gran, que prefereix acudir al supermercat més proper a l'habitatge.

Les diferències territorials són molt presents en aquest apartat, segons les dades de la taula 2.21. Són molt acusades especialment pel que fa a la botiga tradicional especialitzada

Taula 2.19. Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
Botiga tradicional especialitzada	19,3	19,6
Mercat setmanal de carrer	2,7	3,0
Mercat municipal	32,4	46,5
Supermercat	31,3	23,7
Hipermercat o grans magatzems	7,9	3,4
Indistintament	6,4	3,8
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.185)	(1.580)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 2.20. Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments envasats la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Botiga tradicional especialitzada	2,1	5,3
Mercat setmanal de carrer	0,2	0,5
Mercat municipal	2,3	4,5
Supermercat	71,3	77,9
Hipermercat o grans magatzems	18,0	8,0
Indistintament	6,2	3,7
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.178)	(1.573)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

i al mercat municipal. Si bé la gent gran de les principals àrees urbanes –especialment, la ciutat de Barcelona i la primera corona– tendeix a adquirir els aliments frescos al mercat municipal, a la resta de territoris aquest percentatge descendeix considerablement, fins a arribar només al 15,1% dels casos, per exemple, als municipis de les comarques més allunyades de l'àrea metropolitana. És precisament en aquestes darreres localitats on hi ha el major percentatge de gent gran que compra els productes frescos a una botiga tradicional especialitzada. Aquesta taxa arriba al 42,9%, enfront del 14,1% de la ciutat de Barcelona o del 13,6% de la primera corona. D'aquesta manera, doncs, es pot constatar que la gent gran de la Ciutat Comtal i la seva àrea d'influència sol acudir més habitualment als mercats municipals per cercar productes frescos que la de la resta de la província.

Tenint en compte les dades de l'any 2000, s'observa que hi ha un canvi de tendència en la compra dels aliments més frescos. La botiga tradicional perd pistonada als diferents territoris per donar més presència al supermercat, que en algunes zones, com la segona corona, gairebé ha doblat la seva presència, passant del 16,3% (2000) al 29% (2006). En aquest sen-

Taula 2.21. Tipus d'establiment on compra habitualment els aliments frescos la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

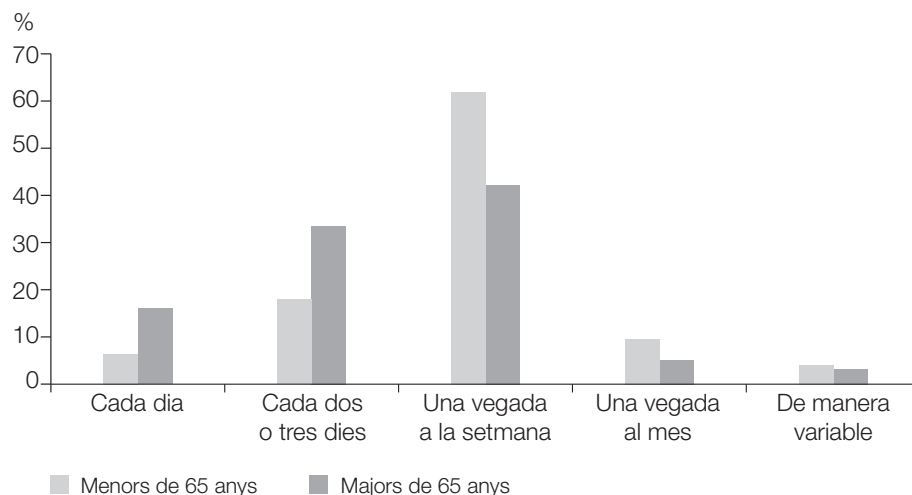
	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Botiga tradicional especialitzada	14,1	13,6	23,6	42,9	19,6
Mercat setmanal de carrer	1,1	1,3	5,6	5,6	3,0
Mercat municipal	59,9	57,4	32,0	15,1	46,5
Supermercat	21,5	20,2	29,0	23,2	23,7
Hipermercat o grans magatzems	1,2	4,8	5,4	1,9	3,4
Indistintament	2,2	2,7	4,4	11,3	3,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(588)	(348)	(499)	(145)	(1.580)

V de Cramer = 0,216

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 2.7. Periodicitat en la compra principal d'aliments de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

tit, el supermercat està a punt de superar el mercat municipal com a establiment prioritari de la gent gran per a la compra dels productes frescos a l'esmentada àrea territorial (32%).

Freqüència de la compra

La periodicitat de la compra de la gent gran es troba marcada per la gran disponibilitat de temps lliure que té en comparació amb la resta de la població. És per això que si es comparen ambdós grups, la gent gran registra una freqüència de compra més elevada. Per exemple, el 15,9% de la gent gran realitza la compra principal d'aliments diàriament, mentre que aquesta situació només es dona en el 6,2% dels menors de 65 anys. Aquesta mateixa tendència també apareix en aquelles persones que realitzen la compra principal cada dos o tres dies. On s'inverteix el patró és en aquelles persones que realitzen la compra principal una vegada a la setmana o al mes. En aquests casos, la majoria solen ser persones menors de 65 anys que es desplacen al supermercat o a les grans superfícies un cop a la setmana i/o al mes per realitzar la compra, tal com es reflecteix en la figura 2.7.

Modalitats de compra i pagament

A banda de la modalitat tradicional de compra de desplaçar-se a la botiga, en els darrers anys han sorgit noves formes de compra amb l'objectiu de facilitar el consum als ciutadans sense que aquests hagin de desplaçar-se per adquirir els productes. En aquesta línia, dins d'aquestes modalitats destaca la compra per catàleg i la compra per Internet. Aquest darrer element no s'inclouïa en l'*Enquesta* del 2000, perquè les empreses encara no havien desenvolupat prou aquesta opció de compra per als seus clients. També es tenen en compte altres opcions, com ara la del servei a domicili, que permet a la persona no carregar amb la compra fins al seu domicili, la compra directa a pagesos o la donació de productes per part d'amics, coneguts o familiars.

Taula 2.22. Modalitats de compra utilitzades l'últim any per la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Servei a domicili	19,9	12,1
Compra per catàleg	10,4	3,3
Compra per Internet	16,1	1,7
Compra directa a pagesos	13,1	11,6
Consum de productes no comprats	20,1	12,5

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la taula 2.22 es pot observar que, juntament amb el consum de productes no comprats (12,5%), tant el servei a domicili (12,1%) com la compra directa als pagesos (11,6%) són opcions que la gent gran emprava. La resta de modalitats, com ara la compra per catàleg o per Internet, encara són imperceptibles entre la gent gran, tot i que aquests siguin els consumidors que menys tendència tenen a desplaçar-se per realitzar les seves compres. En canvi, entre els menors de 65 anys aquestes modalitats de compra alternatives hi són més presents. Una de les principals diferències entre la gent gran i la resta de la població és la compra per Internet. Mentre que en el primer grup es dona només en l'1,7% dels casos, en el segon grup l'utilitza el 16,1%. Aquesta tendència està relacionada principalment amb l'accés i l'ús d'Internet, ja que sol ser la gent més jove la que hi té més accés i es troba més familiaritzada amb aquelles opcions que es poden trobar a la Xarxa.

La manca d'hàbits relacionats amb l'ús de la tecnologia en les diferents modalitats de compra també afecta de forma important l'ús de la targeta de crèdit a l'hora de realitzar els pagaments. Mentre que aquesta és una opció ben estesa entre les persones menors de 65 anys –només un 32,5% no l'empra com a forma de pagament–, en el cas de la gent gran sol ser una opció de pagament poc habitual, ja que només emprava la targeta de crèdit un 27,6%.

Encara que l'ús d'algunes modalitats de compra o de pagament no es trobi gaire estès entre la gent gran, quan s'analitza l'evolució temporal s'observa que cada vegada van prenent més força. Dos exemples en són el servei a domicili i l'ús de la targeta de crèdit com a forma de pagament. Aquestes opcions registraven l'any 2000 una taxa d'ús entre la gent gran del 7,4% i del 17,6%, respectivament. Actualment registren una taxa d'un 12,1% i

Taula 2.23. Ús de la targeta de crèdit com a forma de pagament de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Empra la targeta de crèdit	67,5	27,6
No l'empra	32,5	72,4
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.190)	(1.582)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

un 27,6%, respectivament. Sembla, doncs, que la tendència d'ús d'aquestes modalitats va a l'alça. És probable que altres modalitats, com ara la compra per Internet, puguin seguir un camí similar a mesura que la gent gran es vagi familiaritzant tant amb aquests serveis com amb la tecnologia i també a mesura que la gent que ja empra les TIC habitualment vagi entrant en les franges d'edat en què se centra aquest estudi.

Equipament domèstic

Els béns dels quals disposen a la llar els habitants de la província de Barcelona indiquen de forma indirecta la seva situació econòmica. Alguns tipus d'equipaments que es donen per universalitzats no es van incloure ni en l'*Enquesta* del 2006 ni en la del 2000. En aquest sentit, l'equipament que es reflecteix en la taula 2.24, tot i que alguns elements, com el telèfon, es considerin imprescindibles, no es troba en la totalitat de les llars. El telèfon fix és el bé més estès entre la gent gran, mentre que l'equipament que ha experimentat el major augment ha estat el telèfon mòbil. De fet, en l'evolució de l'any 2000 a l'edició actual aquest utensili ha passat de tenir una taxa de presència del 26,3% a estar present a gairebé dues de cada tres llars (65,6%). Un altre servei que també ha augmentat molt en aquests darrers sis anys és la connexió a Internet, tot i que no ho ha fet de la mateixa manera que la telefonia mòbil. La connexió a Internet ha passat d'estar present només en el 3,3% de les llars de la gent gran a estar-hi en el 14,8% dels casos. És en aquest bé on precisament es troba la diferència més gran amb la resta de les llars, ja que el 57,8% de les llars dels menors de 65 anys es troben connectades a la Xarxa. De fet, la manca de disponibilitat d'aquests serveis es tro-

Taula 2.24. Equipament domèstic que posseeix a la llar la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Vídeo reproductor	77,2	54,8
DVD	87,1	42,3
Equip de música	83,6	40,6
Congelador	73,6	56,5
Aspiradora	74,7	47,4
Microones	87,9	70,0
Rentaplats	51,7	30,1
Càmera de vídeo	42,4	11,0
Assecadora	35,9	13,3
Cuina de vitroceràmica	27,3	12,4
Telèfon fix	86,4	95,5
Telèfon mòbil	97,5	65,6
Telèfon mòbil d'ús personal	89,1	40,6
Ordinador	73,6	22,6
TV de pagament	24,9	12,8
Connexió a Internet	57,8	14,8

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

ba totalment relacionada amb la presència de l'ordinador. Només un 22,6% de les llars de la gent gran disposen d'ordinador, enfront del 73,6% de la resta de les llars.

De forma general, la gent gran disposa de menys equipaments que la resta de la població, a causa d'una pauta menor de consum i ingressos. Aquesta situació és clara pel que fa a tots aquells equipaments relacionats amb el món multimèdia i audiovisual. Per exemple, els menors de 65 anys doblen i, en alguns casos, tripliquen a la gent gran en la possessió d'aquest tipus d'equipaments, com ara DVD (un 87,1% enfront d'un 42,3%), equip de música (un 83,6% enfront d'un 40,6%), càmera de vídeo (un 42,1% enfront d'un 11,0%) o televisió de pagament (un 24,9% enfront d'un 12,8%). D'altra banda, és en la tecnologia d'ús més quotidià on la gent gran registra una major possessió de béns. Per exemple, el microones, el congelador o el telèfon fix tenen un elevat índex de presència en les seves llars.

Síntesi

El principal mitjà d'ingressos de la gent gran de la província de Barcelona és la pensió de jubilació. Gairebé dues de cada tres persones grans (el 67,1%) perceben els seus ingressos a través d'aquesta font. També cal destacar que un 16,3%, tot dones, ho fan a través de la pensió de viduitat. Una dada rellevant d'aquest apartat és que un 10,3% de les persones grans no reben cap tipus d'ingrés. Si es realitza la distinció per gènere, s'observa com en el cas de les dones aquest percentatge s'incrementa fins al 16,9%. Aquestes dones grans es troben en un alt grau de dependència de les seves parelles i són víctimes de la pobresa o ho poden ser. Finalment, cal destacar que en aquest punt també es detecten diferències territorials: la primera corona de l'àrea metropolitana de Barcelona és la regió que té uns índexs més elevats de gent gran sense ingressos (13,1%) i amb pensió de viduitat (21,4%).

Els ingressos individuals de la gent gran solen ser minsos si es comparen amb els de la resta de la població. El 54,3% de les persones de 65 anys i més perceben menys de 600 euros mensuals. Aquest percentatge s'incrementa de forma significativa en funció del gènere i arriba al 72,8% entre la població femenina. Les dones grans pateixen durant la seva jubilació les conseqüències d'una baixa o nul·la activitat laboral al llarg de la seva vida, deguda, en bona mesura, al rol tradicional que se'ls atribuïa. Tot i que les desigualtats de rol encara perduren, aquestes eren molt més significatives durant els cinquanta i els seixanta. Llavors, la dona tenia més dificultats per treballar amb normalitat, no només pels rols tradicionals que la relegaven a les tasques de la llar sinó també per haver de tenir cura d'una família més extensa que l'actual. El fet que aquestes dones no hagin treballat mai o bé no hagin arribat al mínim d'anys cotitzats per percebre la pensió contributiva de jubilació afecta molt significativament els seus ingressos, com s'ha pogut demostrar.

Els ingressos familiars no han experimentat gaires canvis respecte de l'*Enquesta* del 2000. En aquests darrers sis anys el poder adquisitiu de la gent gran, tot i que hagi augmentat en termes absoluts, només ha crescut en funció de l'IPC. Tot i així, cal destacar que les persones vídues es troben amb una quantitat d'ingressos molt minsa que les situa en una situació de pobresa i de fragilitat que cal tenir en compte. El 83,2% de les llars unipersonals ingressen menys de 6.000 euros anuals. Tenint present aquesta situació i observant les dades, es pot destacar una clara tendència: a mesura que s'incrementen els ingressos familiars, ho fa també el nom-

bre de persones que viuen a la llar. En aquest sentit, la gent gran que té uns majors ingressos familiars és aquella que viu en parella i aquella que viu a casa dels seus fills o gendres.

La visió subjectiva de les persones grans sobre la seva situació econòmica és diferent de la que expressa la resta de la població. Les dades obtingudes assenyalen que el 39,1% de la gent gran percep alguna o moltes dificultats econòmiques per arribar a final de mes. Tot i així, cal destacar que la majoria, el 52%, afirma tenir ingressos suficients. Si bé les pensions han anat augmentant segons l'IPC en els darrers anys, la percepció de la gent gran sobre la millora de la seva situació és bastant més pessimista que fa sis anys. Mentre que el 7,9% destacava a l'*Enquesta* del 2000 que la seva situació havia empitjorat respecte de l'any anterior, el 2006 ho constata el 37,4%. L'augment d'aquesta percepció no només pot venir de la situació conjuntural dels anys 1999 i 2000, quan les pensions es van revaloritzar per sobre de l'IPC com a conseqüència del Pacte de Toledo, sinó també de l'augment continuat de la inflació en l'alimentació o en l'habitatge.⁹

Pel que fa als estalvis, un 22% de la gent gran va estalviar durant l'any anterior. En aquest sentit, gairebé vuit de cada deu persones grans (78%) viuen al dia. El baix estalvi d'aquesta població es dona no només pels baixos ingressos que perceben mensualment sinó també per l'increment de les despeses mensuals. En aquest sentit, l'habitatge és una de les principals despeses. Tot i que aquesta no és comparable amb la de la resta de la població –més del 50% de la gent gran té una despesa mensual inferior als 300 euros en habitatge–, cal destacar que un 26% de la gent gran paga d'habitatge entre 301 i 600 euros mensuals i un 6%, més de 600 euros mensuals.

Els hàbits de compra de la gent gran solen ser similars als de la resta de la població. Cal destacar, però, que, a causa de les majors dificultats de mobilitat, per salut o bé per no disposar de mitjà de transport, la gent gran prefereix adquirir els productes tant frescos com envasats al comerç de proximitat del seu mateix barri o zona de residència. En relació amb el tipus d'establiment on les persones grans adquireixen els productes, varia en funció de la regió de referència. Si bé la gent gran que resideix a la ciutat de Barcelona o la primera corona tendeix més a anar a comprar els productes frescos al mercat municipal, a les comarques més allunyades de la Regió Metropolitana la gent opta més pel comerç tradicional de proximitat. Tot i així, cal destacar l'augment del nombre de persones grans que compren els aliments frescos al supermercat en els darrers sis anys. Per exemple, en els municipis de la segona corona el supermercat es troba a punt de superar el mercat municipal com a lloc prioritari per adquirir aquests tipus de productes.

Existeixen algunes diferències importants pel que fa a l'equipament domèstic a la llar entre la gent gran i la resta de la població. En general, la població menor de 65 anys té més equips domèstics que les persones grans. Les diferències més significatives es troben en els equips multimèdia i audiovisuals. La poca presència d'ordinadors i de connexió a Internet destaca com una de les principals mancances de les llars de la gent gran en comparació amb la resta. Ara bé, cal destacar que el nombre de telèfons mòbils a les llars de la gent gran ha augmentat molt considerablement en els darrers anys, passant del 26,3% (2000) al 65,6% (2006). L'utensili més present a les llars continua sent encara el telèfon fix, que s'hi troba en el 95,5% dels casos.

9. SINTES PASCUAL, E.; A. RAMÓN RIBA. *Op. cit.* pàg. 37.

3. Espai vital

Quan es parla de l'espai vital es fa referència tant a l'habitatge com al barri de residència de la gent gran. Tant un com l'altre són espais molt importants de referència, pel gran nombre d'hores que les persones grans dediquen al seu entorn més pròxim. Aquest capítol s'estructura en tres grans apartats: a) sobre les característiques de l'habitatge; b) sobre la mobilitat residencial, i c) sobre les característiques i la percepció de l'entorn on resideixen.

Habitatge

Règim de tinença

La característica bàsica quan es fa referència a l'habitatge és el règim de tinença. Quan s'analitzen les dades sobre aquest indicador, s'observa que la gran majoria de la gent gran resideix en habitatges de propietat. El 82,8% de les persones entrevistades així ho indicaven. Per altra banda, les altres opcions, tant la de lloguer com la de cessió, són minoritàries: es donen en el 13,5% i en el 3,7% dels casos, respectivament. Algunes de les particularitats que es poden observar quan es tenen en compte el gènere i l'edat, tal com apareixen en la taula 3.1, és que les dones tenen més tendència a viure en pisos de lloguer que els homes (un 15,5% enfront d'un 10,9%) i que a mesura que s'incrementa l'edat també s'observa un augment del lloguer (un 10,8% dels casos en aquelles persones que tenen entre 65 i 74 anys i un 17,8% en aquelles majors de 84 anys).

Taula 3.1. Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe (a)		Grups d'edat (b)			Total
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més	
En propietat	80,0	86,5	86,8	79,2	76,3	82,8
Lloguer	15,5	10,9	10,8	16,1	17,8	13,5
Cessió	4,5	2,6	2,5	4,7	5,9	3,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(678)	(902)	(810)	(614)	(157)	(1.581)

(a) V de Cramer = 0,086

(b) V de Cramer = 0,079

Nota: percentatges calculats sense les categories «Altres possibilitats» i NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 3.2. Règim de tinença de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
En propietat	73,0	89,3	89,0	85,6	82,8
Lloguer	22,1	8,2	7,9	10,6	13,5
Cessió	4,9	2,5	3,1	3,8	3,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(347)	(500)	(145)	(1.581)

V de Cramer = 0,214

Nota: percentatges calculats sense les categories «Altres possibilitats» i NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

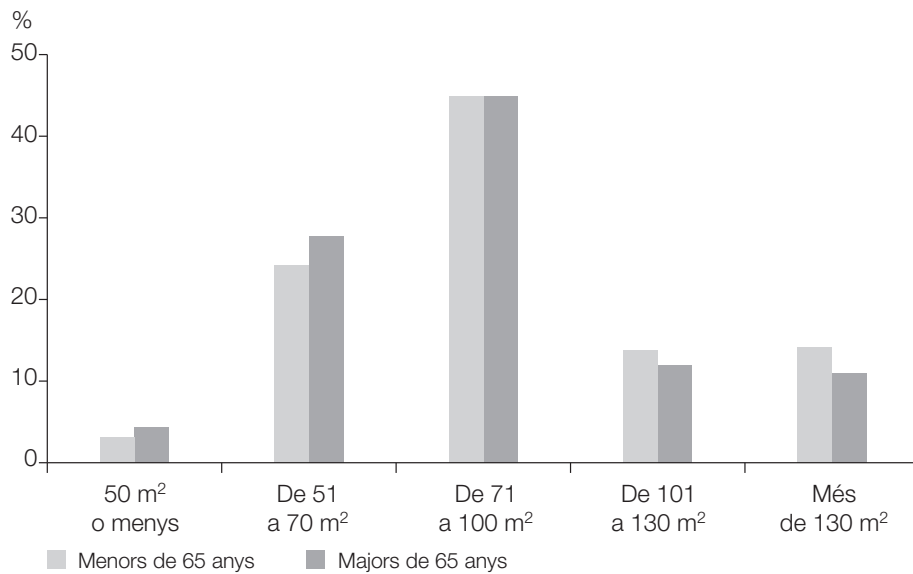
Si s'observa l'evolució temporal, es pot apreciar que la gent gran que viu en pisos de lloguer ha disminuït, passant del 19,9% (2000) al 13,5% actual. Ara bé, també cal destacar que quan es prenen com a referència els diferents àmbits territorials, aquesta situació pot variar considerablement. Per exemple, a la ciutat de Barcelona la taxa de persones grans que viuen de lloguer ascendeix fins al 22,1%. Les àrees amb una menor presència de l'habitatge de lloguer són la primera i la segona corona, on el 8,2% i el 7,9%, respectivament, de les persones entrevistades majors de 65 anys viuen en aquesta situació.

Superfície de l'habitatge

En la figura 3.1 es pot observar que no existeixen diferències remarcables en la superfície dels habitatges entre la gent gran i la resta de la població. La major part de la gent gran resideix en habitatges que tenen una superfície d'entre 71 i 100 m² (44,9%), seguida d'aquells que viuen en habitatges d'entre 51 i 70 m² (27,7%). En aquest sentit, la gent gran, com es demostra més endavant, tendeix a continuar vivint en els habitatges que van adquirir quan es van casar. Els habitatges més grans de 100 m² representen un 23% dels casos. Si es tenen en compte els resultats de l'*Enquesta* del 2000, no es perceben canvis significatius pel que fa a aquesta situació. Amb l'emancipació dels fills o la mort d'un dels dos membres principals de la llar, la gent gran sol mantenir l'esmentada llar com a lloc de residència principal, independentment de la dimensió d'aquesta.

La superfície dels habitatges està fortament condicionada per la classe social de les persones entrevistades. En la taula 3.3 es destaquen aquestes diferències. I és que l'estatus social tendeix a marcar de forma clara aquesta situació. Per exemple, la majoria de la gent gran de la categoria socioprofessional més alta (53,2%) resideix en habitatges de més de 100 m², mentre que aquest fet només es dona en un 13,9% de les persones de classe baixa. Un altre estrat on es pot observar clarament aquesta realitat és en el dels habitatges d'entre 51 i 70 m². Si bé només hi habiten un 10,2% de les persones de la classe alta, el percentatge va augmentant en funció de la classe social fins a arribar al 32,6% de la gent gran de la categoria socioprofessional més baixa. D'aquesta categoria, també cal destacar-ne el fet que un 6,3% dels seus integrants viuen en habitatges de menys de 50 m². Aquesta darrera situació, que gairebé és imperceptible en la resta de grups, o bé se sol

Figura 3.1. Superfície de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

correspondre amb habitatges que tenen grans deficiències estructurals o bé amb habitatges dotacionals públics construïts perquè hi habitin una o dues persones.

Pel que fa a les diferents àrees territorials, cal destacar que els habitatges que tenen unes dimensions més grans es troben a les àrees més allunyades de la ciutat de Barcelona. Aquesta situació és fruit de diferents factors, com ara la disponibilitat d'un parc d'habitatges diferent (un nombre considerable d'habitatges de la segona corona i de les comarques més allunyades són cases), per una major disponibilitat de sòl, i també pel preu del sòl, que sol ser més econòmic en aquestes regions que a la gran ciutat i la seva principal zona d'influència. A la inversa, l'estoc d'habitatges més petits se situa, majoritàriament, a la Ciutat Comtal i a la primera corona. En aquests territoris, el 38,7% i el 47,6%, respectivament,

Taula 3.3. Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006

	<i>Alta</i>	<i>Mitjana</i>	<i>Baixa</i>	<i>Total</i>
50 m² o menys	1,6	1,0	6,3	4,1
De 51 a 70 m²	10,2	20,8	32,6	26,7
De 71 a 100 m²	35,1	47,1	47,2	46,0
De 101 a 130 m²	24,0	15,1	8,2	12,0
Més de 130 m²	29,2	16,1	5,7	11,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(128)	(422)	(769)	(1.318)

V de Cramer = 0,237

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 3.4. Superfície de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
50 m ² o menys	6,6	5,8	1,3	1,8	4,4
De 51 a 70 m ²	32,1	41,8	16,8	10,1	27,7
De 71 a 100 m ²	42,1	41,8	49,2	50,0	44,9
De 101 a 130 m ²	11,3	6,2	15,6	17,1	12,0
Més de 130 m ²	7,8	4,4	17,2	21,0	11,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(578)	(341)	(448)	(139)	(1.506)

V de Cramer = 0,184

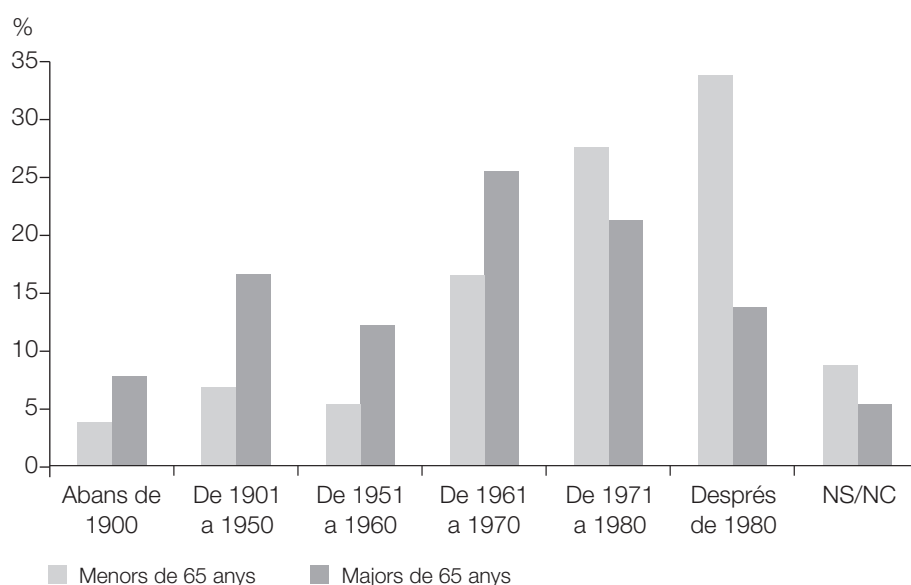
Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

dels pisos de la gent gran tenen menys de 70 m², en comparació amb el 18,1% i l'11,9% de la segona corona i de la resta de la província.

Antiguitat de l'habitatge

Un altre element que pot oferir informació sobre les característiques i les condicions dels habitatges és la seva antiguitat. En la figura 3.2 s'explicita com la gent gran sol viure en habitatges antics en major proporció que la resta de la població. En aquesta línia, la gent gran resideix més habitualment en habitatges construïts abans de 1970, mentre que els

Figura 3.2. Antiguitat de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 3.5. Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença. 2006

	<i>Propietat</i>	<i>Lloguer</i>
Abans de 1900	5,8	18,4
De 1901 a 1950	12,7	33,2
De 1951 a 1960	11,6	14,0
De 1961 a 1970	26,9	14,4
De 1971 a 1980	23,7	6,2
Després de 1980	14,9	4,3
NS/NC	4,3	9,7
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.309)	(214)

V de Cramer = 0,315

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

menors de 65 anys ho solen fer en major proporció en els habitatges construïts més recentment. De forma més específica, aquesta situació es reflecteix en el 66% dels casos, pel que fa a la gent gran, i en el 59,9%, en els menors de 65 anys. La major part dels habitatges de la gent gran (24,9%) es van construir durant els anys seixanta, quan moltes parelles residents o nouvingudes es van casar i posteriorment van adquirir un pis o una casa. Aquesta situació va continuar durant els setanta, i sol ser habitual que la gent gran encara visqui en aquesta mateixa llar, ja que, com es veu més endavant, la seva mobilitat residencial és baixa en comparació amb la de la resta de la població.

Els habitatges amb més antiguitat també solen ser aquells que es troben en lloguer en un nombre més considerable de situacions. Per exemple, el 51,6% dels habitatges de lloguer daten d'abans de 1950, mentre que aquesta mateixa antiguitat només la tenen el 18,5% dels habitatges que són propietat de persones grans a la província de Barcelona. Aquesta realitat assenyala que en alguns casos, especialment aquelles persones grans que es trobin de lloguer en un habitatge construït durant el segle XIX, es poden trobar grans deficiències estructurals i barreres arquitectòniques, com ara la manca d'ascensor o el deteriorament de la finca.

Els habitatges més antics se solen trobar a la ciutat de Barcelona. Les dades de l'*Enquesta 2006* aporten informació nova sobre aquest fet, ja que en l'edició anterior eren les comarques més allunyades, les de la resta de la província, les que registraven un percentatge més elevat d'edificis més antics de 1950.¹⁰ Les darreres dades destaquen que el 33,8% dels habitatges on resideix la gent gran de la Ciutat Comtal són anteriors a 1950, mentre que tenen aquesta mateixa antiguitat el 29,3% dels habitatges de la gent gran a la resta de la província. Aquests dos àmbits territorials continuen sent els indrets amb un parc d'habitatges més antic, per la seva preexistència com a nuclis consolidats abans del segle XX

10. Amb la construcció de nous habitatges, el pes dels més antics sobre la totalitat ha disminuït en els municipis on hi ha hagut sòl edificable disponible. Aquesta situació s'ha donat especialment a les localitats de la resta de la província o de la segona corona, per davant de la ciutat de Barcelona, que queda limitada pel parc d'habitatges existent i les dificultats per construir-hi habitatges nous.

Taula 3.6. Antiguitat de l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Abans de 1900	10,2	3,1	6,1	13,4	7,6
De 1901 a 1950	23,6	10,3	11,8	15,8	16,2
De 1951 a 1960	16,6	8,4	9,7	8,8	11,9
De 1961 a 1970	23,5	35,7	19,9	22,6	24,9
De 1971 a 1980	15,1	26,9	23,2	19,5	20,6
Després de 1980	7,4	11,7	20,5	17,2	13,4
NS/NC	3,6	3,9	8,8	2,7	5,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(348)	(500)	(145)	(1.582)

V de Cramer = 0,188

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

i de la primera meitat d'aquest mateix segle. Amb l'arribada de la immigració a mitjan segle passat, especialment durant els seixanta i principis dels setanta, es va construir un nombre elevat d'habitatges a tot el territori de la província de Barcelona, amb una especial incidència a les localitats on la immigració va tenir un impacte més elevat. Un clar exemple d'aquest fet és el percentatge de persones grans que resideixen en un habitatge construït durant els seixanta a la primera corona (35,7%) o la ciutat de Barcelona (23,5%).

Instal·lacions i infraestructures

Una vegada explorades les característiques principals de l'habitatge pel que fa al règim de tinença, l'antiguitat i la superfície, es fa necessari abordar aquelles característiques que es refereixin més directament a les condicions interiors del pis o casa on resideix la gent gran de la província de Barcelona. A continuació es presenta una llista detallada de les principals infraestructures o equipaments amb els quals es considera que haurien d'estar dotades la majoria de les llars, com ara dutxa, calefacció o aigua calenta. A més d'aquestes necessitats bàsiques, també hi apareixen alguns espais, com el jardí o l'hort, que poden indicar una major qualitat de vida de les persones entrevistades.

Pel que fa a les infraestructures bàsiques, cal destacar que gairebé la totalitat d'habitatges, tant de la gent gran com de la resta de la població, compten amb dutxa o bany, aigua corrent calenta o vàter dins de casa. Es pot afirmar, doncs, que aquestes infraestructures estan universalitzades. Hi ha, però, algunes infraestructures que no parteixen de la mateixa situació: són, especialment, la calefacció, l'ascensor i l'aire condicionat. Però la manca d'aquests elements no és un fet particular de la gent gran, tot i que la presència d'aquests sigui lleugerament inferior en els seus habitatges que en els dels menors de 65 anys. L'únic ítem en què s'observen diferències remarcables és l'aire condicionat. Mentre que aquest es troba en el 38,6% dels habitatges, entre la gent gran aquest percentatge descendeix fins al 23,9%.

Taula 3.7. Presència d'equipaments a l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Infraestructures		
Dutxa o banyera	99,9	99,4
Calefacció	65,9	58,6
Aigua corrent calenta	99,3	98,1
Vàter dins de casa	99,7	98,3
Ascensor	53,7	47,5
Aire condicionat	38,6	23,9
Espais		
Garatge fora de l'edifici	20,7	12,4
Garatge dins l'edifici	38,8	25,2
Jardí o pati	32,2	29,9
Piscina	6,9	3,5
Hort	4,8	7,2

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Pel que fa a altres espais annexos a la llar, s'observa que el percentatge de persones grans que disposen de garatge és menor que el de la resta de la població. Però la població gran sol tenir més a l'abast un pati o jardí o un hort.

El règim de tinença no afecta considerablement les infraestructures dels habitatges de la gent gran. En la taula 3.8 és perceptible el fet que la majoria de pisos o cases tenen un

Taula 3.8. Presència d'equipaments a l'habitatge on viu la gent gran de la província de Barcelona segons el règim de tinença. 2006

	<i>Propietat</i>	<i>Lloguer</i>
Infraestructures		
Dutxa o bany	99,8	97,7
Calefacció	63,2	33,1
Aigua corrent calenta	98,7	94,5
Vàter dins de casa	99,2	92,8
Ascensor	48,5	39,9
Aire condicionat	25,9	14,3
Espais		
Garatge fora de l'edifici	13,6	7,1
Garatge dins l'edifici	28,9	6,1
Jardí o pati	32,0	17,8
Piscina	3,8	0,9
Hort	8,1	2,3

Resposta múltiple.

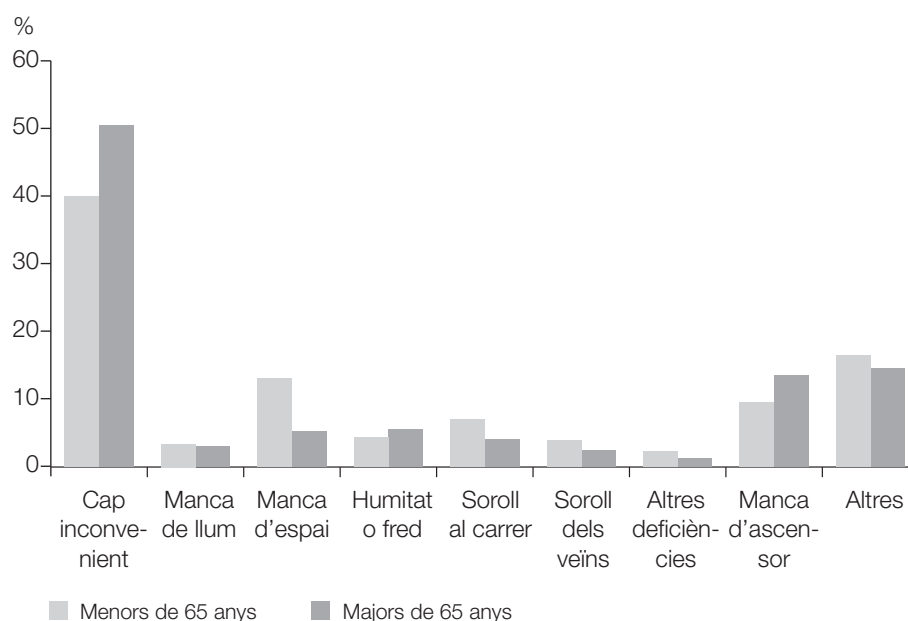
Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

nombre elevat de les infraestructures anteriorment esmentades. On es mostren diferències importants és en la disponibilitat de calefacció. Només un de cada tres habitatges de lloguer en té (33,1%), mentre que gairebé dos de cada tres habitatges de propietat (63,2%) disposen de calefacció. Un altre cas en què es mostra una situació de desigualtat estructural és la disponibilitat d'ascensor. Només el 39,9% dels habitatges de lloguer on viu la gent gran tenen ascensor, en comparació amb el 48,5% dels habitatges de propietat. Sobre aquest darrer punt caldria realitzar una puntualització: si bé la totalitat d'habitatges de lloguer són pisos, una bona part del parc d'habitatges de propietat són cases.

Inconvenients de l'habitatge

Tal com s'ha destacat anteriorment, quan es pregunta a la gent gran sobre quins són els principals inconvenients del seu habitatge, la majoria de persones assenyalen, en primer lloc, que l'habitatge on resideixen no té cap tipus d'inconvenient. Aquesta situació es dona en el 50,5% de les persones de 65 anys i més, enfront del 40% de les persones entrevistades menors de 65 anys. Entre aquelles persones grans que sí que destaquen alguna mena d'inconvenient, els principals són la manca d'ascensor o la humitat o el fred, tots dos aspectes relacionats amb l'antiguitat dels habitatges. Que la manca de l'ascensor sigui l'inconvenient més esmentat és lògic, ja que les persones grans tenen un estat de salut més delicat que la resta de la població i perceben amb més claredat aquest tipus de mancança.

Figura 3.3. Inconvenients de l'habitatge on viu la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Mobilitat residencial i preferències de localització residencial

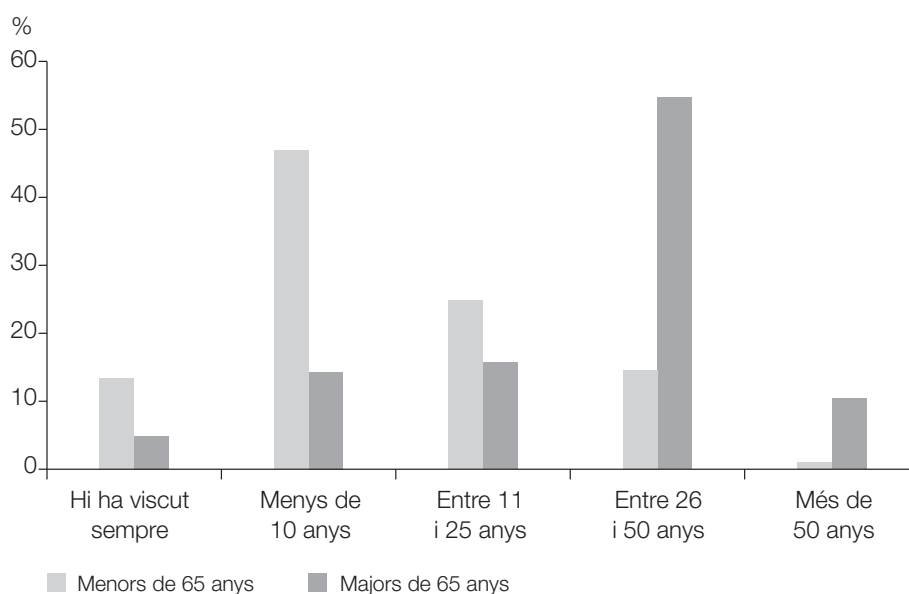
Anys de residència a l'habitatge i al municipi

La mobilitat residencial de la gent gran de la província de Barcelona sol ser més baixa que la dels menors de 65 anys. Aquesta situació es dona perquè en aquesta etapa vital no apareixen els principals elements que poden afavorir la mobilitat, com, per exemple, el matrimoni o el canvi d'emplaçament del treball. La gent gran sol tendir a mantenir-se residint en el mateix indret on vivia, a excepció d'algunes persones que són allotjades en residències.

En la figura 3.4 es pot observar que el nombre de persones grans que fa menys de deu anys que resideixen a l'habitatge actual és molt més baix que el de la resta de la població. Concretament, aquesta xifra és del 14,3% entre la gent gran, en comparació amb el 46,9% de la resta. Per altra banda, aquesta situació s'inverteix clarament si es parla d'aquelles persones que fa més anys que resideixen en el mateix habitatge. El 54,7% de les persones grans fa entre 26 i 50 anys que viuen en el mateix habitatge, mentre que la mateixa situació només es dona en el 14,6% de la resta de la població. Aquestes dades constaten la realitat anteriorment esmentada: moltes persones d'edat avançada continuen encara en l'habitatge on van anar a viure quan van contraure matrimoni i també es confirma la baixa mobilitat residencial de la gent gran.

Quan s'observen les diferències entre àmbits territorials, es pot copsar que existeixen lleus variacions entre Barcelona ciutat i la resta de territoris. La gent gran té una menor mobilitat residencial a la Ciutat Comtal que a altres indrets. En la taula 3.9 es pot observar que el 30% de la gent gran fa menys de 25 anys que resideix a l'habitatge actual. Aquesta mateixa xifra s'incrementa fins a arribar al 31,4% a la primera corona i al 36,6% a la segona.

Figura 3.4. Anys de residència a l'habitatge de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 3.9. Anys de residència al municipi de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Menys de 10 anys	10,8	16,2	17,4	14,0	14,3
Entre 11 i 25 anys	13,5	15,2	19,2	13,9	15,7
Entre 26 i 50 anys	56,3	58,4	50,0	55,1	54,7
Més de 50 anys	12,8	7,0	8,9	13,5	10,4
Hi ha viscut sempre	6,6	3,1	4,5	3,5	4,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(586)	(348)	(499)	(144)	(1.577)

V de Cramer = 0,086

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Aquesta situació pot estar motivada per diversos factors, com ara el preu dels habitatges a la ciutat de Barcelona o l'emigració d'algunes persones grans que van marxar de la ciutat a municipis de la segona corona cercant una millor qualitat de vida. També s'ha de destacar que tant a la primera com a la segona corona és on es troben els nuclis de població menys consolidats i amb un parc d'habitatges més recent.

Tot i que en els darrers deu anys algunes persones grans han experimentat mobilitat residencial, aquesta sol correspondre més aviat a una decisió personal que se sol produir abans de l'etapa de la jubilació. En la taula 3.10 es pot percebre quina és l'opinió de la població de la província de Barcelona pel que fa a la intenció de canviar d'habitatge en els propers cinc anys. Les diferències són clares. Mentre que gairebé tres de cada deu persones menors de 65 anys tenen intenció de fer-ho (28,5%), el nombre de gent gran que expressa aquesta mateixa intenció és pràcticament imperceptible (3,1%).

Preferències de localització residencial

Un altre factor, a banda de l'econòmic o laboral, que pot influir en les diferències de mobilitat residencial entre la gent gran i la resta de la població és la preferència pel que fa a l'emplaçament de l'habitatge. Mentre que la majoria de persones grans destaquen que l'actual habitatge és el lloc preferit per viure-hi (62,4%), la mateixa percepció es redueix

Taula 3.10. Intenció de canviar d'habitatge en els propers cinc anys que té la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Sí	28,5	3,1
No	71,5	96,9
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.186)	(1.582)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 3.11. Lloc preferit per viure de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Al mateix habitatge on resideix	33,4	62,4
Al mateix barri, però en un altre habitatge	20,0	11,9
A un altre barri del mateix municipi	12,3	6,5
A un altre municipi de Catalunya	14,5	5,4
Fora de Catalunya	6,1	6,0
No té preferències	11,7	7,8
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.106)	(1.571)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006*.

pràcticament a la meitat entre la resta de la població (33,4%). Aquesta pauta s'inverteix, però, en la resta d'opcions. En aquest sentit, un 20% de la població menor de 65 anys prefereix residir al mateix barri però en un habitatge diferent de l'actual, mentre que aquesta mateixa preferència només apareix en l'11,9% de la gent gran. El nombre de persones grans que preferirien viure en un altre barri és lleugerament superior (6,5%) al d'aquelles persones que desitjarien residir en un altre municipi de Catalunya (5,4%). Que aquests darrers percentatges siguin tan baixos és, molt probablement, perquè la gent gran tendeix a conèixer molt bé els serveis de l'àrea més propera al seu habitatge i no desitja canviar-la, ja que això suposaria haver d'establir nous llaços i haver de canviar d'hàbits. Ara bé, per altra banda, entre els més joves hi ha més gent que estaria disposada a marxar del municipi on resideix, possiblement per cercar un lloc amb major qualitat de vida.

Una de les variables que afecten més la intenció de canviar de residència és la classe social o categoria socioprofessional. Tal com es pot observar en la taula 3.12, aquesta influeix de forma molt important en l'opinió de les persones grans. En aquest sentit, les persones que pertanyen a una categoria socioprofessional baixa solen tendir a no estar tan satisfetes amb el seu habitatge, ja que, molt probablement, aquest tindrà unes mancances i deteriorament que els altres no tenen. Mentre que el 74,5% de la gent gran de classe alta prefereix viure en el mateix habitatge, aquesta situació es dona en el 57,6% de les persones de classe baixa. Tot i aquestes diferències, el percentatge assenyalat encara és prou elevat. També cal destacar que hi ha un nombre més elevat de persones grans de classe baixa que de la resta de categories que preferirien viure al mateix barri però en un altre habitatge: concretament, el 13,4%. Una altra diferència significativa s'observa en la proporció de gent gran de classe baixa que desitjaria viure fora de Catalunya en comparació amb la resta de categories. Mentre que aquesta situació apareix en el 7,8% dels casos en la classe baixa, en la classe mitjana es dona en el 3,4% i en l'alta, en el 3,2%. Aquesta situació és prou diferent a la reflectida en els resultats de l'*Enquesta* del 2000. Mentre que llavors aquests percentatges eren poc significatius, han augmentat amb el pas del temps, perquè les característiques de la població també han canviat. És a dir, en l'actualitat hi ha més persones grans que van immigrar a Catalunya des d'altres indrets d'Espanya entre la gent gran que fa sis anys. Aquesta realitat s'evidencia en una major presència de persones grans que desitjarien viure fora de Catalunya.

Taula 3.12. Lloc preferit per viure-hi de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006

	<i>Alta</i>	<i>Mitjana</i>	<i>Baixa</i>	<i>Total</i>
Al mateix habitatge on resideix	74,5	66,7	57,6	62,1
Al mateix barri, però en un altre habitatge	7,6	10,1	13,4	11,8
A un altre barri del mateix municipi	6,6	7,0	6,3	6,5
A un altre municipi de Catalunya	4,6	4,6	6,2	5,6
Fora de Catalunya	3,2	3,4	7,8	6,0
No té preferències	3,5	8,2	8,7	8,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(133)	(431)	(804)	(1.369)

V de Cramer = 0,103

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Equipaments i infraestructures del barri

El darrer punt que tracta aquest apartat d'espai vital és el d'equipaments i infraestructures, que fa referència a l'entorn més proper de la població de la província de Barcelona. En aquest sentit, l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* realitza una avaluació sobre aquests tipus d'equipaments. En una escala de l'1 al 9, sembla que la gent gran tendeix a realitzar una millor valoració que els menors de 65 anys. Aquesta situació es dona en tots els ítems inclosos en la taula 3.13. La valoració respecte als equipaments en l'*Enquesta* del 2006 és lleugerament superior a la de l'any 2000, en la qual s'havien registrat avaluacions inferiors. Aquells serveis en els quals es fa palesa una major diferència entre l'avaluació de la gent gran i la de la resta de la població són els serveis sanitaris públics, els equipaments esportius i els serveis de transport intermunicipals. La majoria d'ells, excepte els esportius, tenen en comú que la gent gran sol utilitzar-los més que la resta de la població i els sol avaluar millor. El servei que valora més positivament la gent gran és el transport urbà, ja que n'és un dels col·lectius més beneficiats, especialment quan la condició física no permet la conducció del vehicle propi. Tot i així, aquest servei també és el més ben valorat entre els més joves. Per altra banda, aquells equipaments menys valorats són els equipaments urbans i alguns serveis que s'hi relacionen. La gent gran també sol coincidir amb la resta de la població pel que fa als serveis menys valorats: la neteja del carrer i la manca de zones verdes i de parcs infantils.

En comparació amb els resultats de l'*Enquesta* de l'any 2000, cal destacar que el major descontentament que hi havia entre la població gran de la província de Barcelona sobre els equipaments i infraestructures s'ha mantingut amb el pas del temps. Els equipaments que han registrat una millor avaluació respecte de l'anterior *Enquesta* són les biblioteques públiques (que han passat de 6,7 a 7,1) i els serveis sanitaris públics (que registren un augment del 6,6 al 7,2). Per altra banda, els únics equipaments que han tingut una lleugera davallada en la valoració són l'asfaltatge (passant del 6,3 al 6,5) i les escoles infantils i de primària (del 6,7 al 6,8).

Taula 3.13. Avaluació* de l'estat dels equipaments del barri que fa la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Enllumenat	6,6	7,0
Asfaltatge	6,3	6,5
Neteja del carrer	5,7	6,1
Zones verdes	5,9	6,2
Parcs infantils	5,8	6,2
Equipaments esportius	6,2	6,8
Serveis sanitaris públics	6,6	7,2
Guarderies o escoles bressol	6,1	6,5
Escoles infantils i de primària	6,7	6,8
Instituts d'ensenyament secundari	6,4	6,7
Centres cívics	6,4	6,7
Casals d'avis	6,6	6,9
Biblioteques públiques	6,7	7,1
Mercats municipals	6,6	7,0
Botigues	6,8	7,1
Transport públic urbà	6,9	7,1
Transport públic intermunicipal	6,5	7,1

*Mitjana de la valoració en una escala de 0 a 10.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En relació amb les diferències territorials, se solen observar característiques similars. La població de Barcelona ciutat sol atorgar una major valoració a les botigues i al transport urbà. Ara bé, tota la resta d'equipaments i infraestructures solen estar més ben valorats a mesura que hom s'allunya de Barcelona.

Problemes ambientals

Pel que fa als principals problemes ambientals que percep la gent gran de la província de Barcelona, cal destacar el descens important en l'evolució temporal d'alguns ítems i l'ascens d'altres. La valoració dels problemes pot variar lleugerament segons l'àrea de residència de les persones entrevistades. Per exemple, hi ha algunes diferències importants entre els habitants de la Regió Metropolitana de Barcelona i la mitjana de la província de Barcelona. Mentre que els primers posen més èmfasi en problemes relacionats amb el trànsit, els segons destaquen més els problemes relacionats amb el medi ambient. I és que les persones grans, com la resta d'habitants, solen donar més dimensió als problemes més propers que a aquells que els resulten més llunyans. Tot i així, les variacions són tan minses que no es podrien atribuir diferències significatives.

L'any 2006 les dificultats d'aparcament i els problemes de trànsit continuen sent els principals problemes. Tot i així, han tingut un lleuger descens, especialment fora de la RMB. En aquesta regió també es dona aquest descens però no és tan acusat. Si bé les dificultats d'aparcament eren el principal problema ambiental per a la gent gran l'any 2000 (valo-

Taula 3.14. Avaluació* de l'existència de problemes al barri de residència que fa la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona. Evolució 2000-2006

	2000		2006	
	RMB	Província de Barcelona	RMB	Província de Barcelona
Contaminació	5,0	4,7	4,5	4,4
Problemes de trànsit	5,8	5,6	5,3	5,2
Dificultats d'aparcament	7,7	7,4	6,9	6,6
Problemes d'inseguretat ciutadana	4,6	4,4	5,1	4,9
Indústries insalubres o sorolloses	0,7	0,6	0,9	0,9
Contaminació de rius o rieres	0,6	0,6	0,8	0,9
Degradació de boscos i del seu entorn	0,7	0,7	0,9	1,1
Carreteres o camins d'accés	1,4	1,4	0,9	1,0

*Mitjana de la valoració en una escala de 0 a 10 (0 = cap problema).

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

rat en un 7,7), en l'*Enquesta 2006* passa a tenir una valoració del 6,9. Cal destacar, a més, que, tant a la Regió Metropolitana com a fora d'aquesta, els problemes de trànsit encara persisteixen i registren una baixa disminució (de 5,8 a 5,3 en el primer cas i de 5,6 a 5,2 en el segon).

Per altra banda, els problemes d'inseguretat ciutadana han crescut en ambdós territoris. Per exemple, a la RMB han augmentat en els darrers sis anys passant del 4,6 al 5,1 i la mitjana de la província de Barcelona ho ha fet del 4,4 al 4,9.

D'altra banda, també cal assenyalar l'augment dels problemes relacionats més directament amb el medi ambient o ecològics, especialment fora de la RMB. La degradació dels boscos i del seu entorn augmenta 2 punts en els darrers sis anys, passant del 0,7 al 2,7. També augmenta en importància la preocupació de la gent gran per la contaminació de rius o rieres i la presència d'indústries insalubres o sorolloses.

Síntesi

El règim de tinença de l'habitatge més estès entre la gent gran és el de propietat, amb un 82,8% dels casos. Les altres opcions són més minoritàries: representen, en el cas del lloguer, el 13,5% i, en el cas de la cessió, el 3,7%. L'opció de la compra es reforça i la del lloguer de l'habitatge s'incrementa lleugerament a mesura que també ho fa l'edat (el 17,8% de la població de 85 anys i més viu de lloguer) o segons el gènere (el 15,5% de les dones viuen en un habitatge arrendat).

Una bona part de la població gran de la província resideix en habitatges que tenen una superfície d'entre 71 i 100 m² (44,9%) o d'entre 51 i 70 m² (27,7%). Les opcions més minoritàries són els pisos de menys de 50 m² i els habitatges de més de 130 m². En les evidències recollides destaca que si bé no hi ha variabilitat en la superfície de l'habitatge en funció de l'edat, sí que n'hi ha en funció de l'estatus socioeconòmic. És a dir, si es té un estatus més alt, es posseeix un habitatge més gran.

Una altra de les característiques que es reflecteixen en aquest estudi és l'antiguitat dels pisos o cases. En aquest punt es pot constatar que un nombre considerable de persones grans encara resideixen a l'habitatge que van adquirir després de contraure matrimoni durant la dècada dels seixanta o setanta. La majoria d'habitatges es van construir entre el 1960 i el 1980. Els habitatges més antics se solen trobar a la ciutat de Barcelona o a les localitats més allunyades de l'Àrea Metropolitana. En el cas de la Ciutat Comtal, el 33,8% dels habitatges van ser construïts amb anterioritat al 1950, mentre que a la resta de la província el 29,2% dels habitatges tenen aquesta antiguitat.

Les condicions dels pisos o cases on viu la gent gran solen ser relativament bones, segons la seva opinió. El 50,5% de la gent gran destaca que no tenen cap tipus d'inconvenient. Gairebé la totalitat d'aquests habitatges disposen de les infraestructures bàsiques. Tot i així, encara hi ha habitatges on manquen dues característiques importants per a la gent gran com són la calefacció i l'ascensor. Sobre aquesta situació, el règim de tinença hi té un efecte important, ja que només el 33,1% dels habitatges de lloguer tenen calefacció, en comparació amb el 63,2% dels de propietat. Pel que fa a l'ascensor, només el 39,9% dels habitatges de lloguer tenen ascensor, mentre que el 48,5% dels de propietat en tenen. Aquesta darrera dada s'ha de tractar amb precaució, ja que mentre que pràcticament la totalitat d'habitatges de lloguer són pisos, una bona proporció dels de propietat són cases, i si es controlés la variable per a aquestes característiques, s'observaria que la distància pel que fa a la disponibilitat d'ascensor entre els pisos de lloguer i els de propietat augmentaria considerablement.

La mobilitat residencial de la gent gran és molt menor que la de la resta de la població. La majoria de la població gran fa més de 25 anys que resideix en l'habitatge actual. Aquest fet indica que un gran nombre de persones majors de 65 anys continuen residint en l'habitatge que van adquirir una vegada van contraure matrimoni. Segons el territori de referència, es poden observar algunes variacions. Solen correspondre a nuclis de població menys consolidats, especialment de la segona corona. Aquest territori trenca la tendència anteriorment descrita, ja que el 36,6% de la gent gran hi viu des de fa menys de 25 anys. Això es dona tant per les característiques del territori pel que fa als preus dels habitatges com també per la migració d'algunes persones per cercar una major qualitat de vida.

La gent gran prefereix majoritàriament viure a l'habitatge actual. En aquest sentit, s'hi troben diferències importants amb la resta de la població, ja que si dues de cada tres persones grans prefereixen no canviar el lloc de residència, aquesta mateixa situació només es dona en una de cada tres menors de 65 anys. També cal destacar la importància que té la classe social en les preferències de la gent gran. Per exemple, la gent gran de classe alta tendeix més a voler viure en el mateix habitatge en comparació amb la de classe baixa. Aquest fet sol estar relacionat també amb l'estat de l'habitatge.

L'avaluació de l'estat dels equipaments i les infraestructures sol ser bastant positiva entre la població i, especialment, entre la gent gran, que sol valorar millor aquells serveis que sol utilitzar més assíduament, com ara els serveis sanitaris i els transports intermunicipals i els urbans. Els menys valorats són alguns equipaments urbans i

alguns serveis relacionats amb aquests (especialment, els de neteja). Finalment, pel que fa als principals problemes ambientals, la gent gran, com la resta de la població, sol prioritzar-los en funció de la proximitat a la seva realitat quotidiana i territorial. En aquest sentit, es tendeix a valorar més significativament els problemes relacionats amb el trànsit i l'ús quotidià i menys aquells de caràcter ecològic relacionats amb el medi ambient.

4. Salut

L'Enquesta 2006, a diferència de les anteriors, inclou algunes preguntes relacionades amb l'estat de salut de les persones entrevistades. Aquest apartat es divideix principalment en dos blocs: el primer, sobre l'estat subjectiu de la persona entrevistada, i el segon, sobre quines dificultats tenen les persones per realitzar algunes tasques quotidianes com ara sortir al carrer, pujar escales o anar a comprar. Cal remarcar que l'estat de salut és una opinió de la persona entrevistada i no recull exactament l'estat de salut objectiu d'aquesta, tot i que és probable que s'hi aproximi. Per altra banda, la informació recollida sobre les dificultats aporta informació objectiva que pot ser útil per generar indicadors sobre l'estat d'autonomia i/o dependència de la gent gran. Amb la informació recollida no es pot dur a terme un test o índex de Barthel (per conèixer el nivell d'autonomia) o un test o índex de Lawton i Brody (per conèixer el grau de dependència). Però, tot i no ser un qüestionari especialitzat en dependència, l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya sí que ens aporta dades generals que poden ser útils per copsar quina és la situació general de partida.

Estat de salut

La percepció del propi estat de salut de la gent gran de la província de Barcelona sol ser generalment bona o regular. Si bé hi ha una proporció considerable de gent gran que se sent sana, és a dir, que té una bona (35,4%) o molt bona salut (5,4%), també cal destacar que una part important de la població té un estat de salut regular (40,4%). Aquesta situació és habitual, ja que es fa referència a la població més envellida i que sol tenir més problemes de salut. De fet, un 15,2% manifesta que té un estat de salut dolent i un 3,6%, molt dolent. En la taula 4.1 es pot observar que el gènere és un factor important a tenir en compte. El 20,2% de les dones manifesten que tenen un estat de salut dolent, davant del 8,6% dels homes. No és que el gènere influeixi en l'estat de salut, sinó que hi ha un major nombre de dones que d'homes entre la població més envellida i, per tant, entre aquelles persones que es troben més exposades a patir malalties o a tenir un estat de salut més precari. Tot i així, també cal destacar que hi ha elements culturals i de gènere en la percepció de la salut que s'han de tenir presents. Per exemple, els homes, tot i tenir una esperança de vida més curta que la de les dones, tenen una millor percepció del seu estat de salut (el 51,1% afirmen que tenen un estat de salut bo o molt bo, en comparació amb el 33,1% de les dones).

Pel que fa als grups d'edat, és obvi que a mesura que augmenta l'edat l'estat de salut empitjora. En la taula 4.2 es pot observar aquesta situació. Per exemple, si bé en el grup d'edat més jove un 10,6% de les persones grans destaquen que tenen un estat de salut dolent,

Taula 4.1. Valoració de l'estat de salut de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006

	<i>Dones</i>	<i>Homes</i>	<i>Total</i>
Molt bona	4,6	6,3	5,4
Bona	28,4	44,8	35,4
Regular	42,0	38,3	40,4
Dolenta	20,2	8,6	15,2
Molt dolenta	4,8	2,0	3,6
Total	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(902)	(678)	(1.580)

V de Cramer = 0,217

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

aquesta mateixa situació es reflecteix en el 22,3% dels casos en el grup més envellit. Aquest fet també es constata, de forma inversa, en les persones que afirmen que tenen el millor estat de salut (bo i molt bo). El percentatge d'ambdós casos va disminuint a mesura que augmenta l'edat de les persones entrevistades.

Un darrer factor que afecta considerablement l'estat de salut, demostrat per nombroses recerques científiques, és la classe social. Si el benestar econòmic és elevat, es tenen més possibilitats de gaudir d'un millor estat de salut. Per exemple, el 76,4% de la gent gran de classe alta destaca que té molt bona o bona salut, mentre que aquesta mateixa opinió és expressada només pel 35,4% de la població gran de classe baixa. Aquesta situació també es dona a la inversa. És a dir, la gent gran de classe mitjana i baixa registra uns índexs més elevats de constatació d'un estat de salut dolent o molt dolent: si bé només el 2,4% de la gent gran que té una categoria socioprofessional alta ho indica, aquest percentatge ascendeix al 17,5% entre les de classe mitjana i al 20,7% entre les de classe baixa.

Taula 4.2. Valoració de l'estat de salut de la gent gran de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>65-74 anys</i>	<i>75-84 anys</i>	<i>85 anys i més</i>	<i>Total</i>
Molt bona	6,1	5,0	2,8	5,4
Bona	39,7	31,7	27,9	35,4
Regular	41,1	39,5	40,5	40,4
Dolenta	10,6	19,4	22,3	15,2
Molt dolenta	2,5	4,4	6,5	3,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(809)	(614)	(157)	(1.580)

V de Cramer = 0,117

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 4.3. Valoració de l'estat de salut de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006

	<i>Alta</i>	<i>Mitjana</i>	<i>Baixa</i>	<i>Total</i>
Molt bona	12,7	7,6	3,5	5,7
Bona	63,7	40,6	31,9	37,7
Regular	21,2	34,3	43,9	38,6
Dolenta	1,4	15,6	16,2	14,6
Molt dolenta	1,0	1,9	4,5	3,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(134)	(433)	(809)	(1.376)

V de Cramer = 0,188

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Dificultats per realitzar tasques quotidianes

Sobre les principals dificultats que tenen les persones grans, cal destacar que no són gaire nombroses. La més destacada és la dificultat per pujar o baixar les escales per la pèrdua de mobilitat i agilitat (40%), seguida de la dificultat per sortir al carrer. Una de cada quatre persones grans té aquest tipus d'obstacle, concretament el 26,9%. Altres dificultats, que solen coincidir amb les més greus en relació amb l'autonomia, són moure's per casa, vestir-se i rentar-se i menjar sol/a. En aquest sentit, un 15,8% de les persones entrevistades mostren la primera dificultat; un 15,5%, la segona, i un 5,6%, la tercera.

Si es relacionen les dades sobre autonomia amb el tipus d'ajuda que la gent gran rep, es pot observar que l'ajuda i/o atenció encara es rep principalment a través dels familiars, visquin a la mateixa llar o no. En alguns casos també és destacable la presència d'una persona contractada que ajuda la persona gran a realitzar les tasques quotidianes en les quals té dificultats. Una de les dades més significatives, però, és el baix nombre de persones grans que tenen dificultats i que són ateses pels serveis socials –aquestes dades, doncs, assenyalarien una baixa taxa de cobertura dels serveis de dependència en les persones que els necessiten. D'altra banda, també cal fer èmfasi en l'elevat percentatge de persones que tenen dificultats i que no reben ajuda de ningú. Per exemple, el 36,3% de les persones grans que tenen dificultats per moure's per casa no tenen ningú que les ajudi. La

Taula 4.4. Dificultat per realitzar algunes tasques quotidianes de la gent gran de la província de Barcelona. 2006

Sortir al carrer	26,9
Pujar o baixar les escales	40,0
Moure's dins de casa	15,8
Vestir-se i rentar-se	15,5
Menjar sol/a	5,6

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 4.5. Persona de qui rep ajut la gent gran de la província de Barcelona amb dificultats per realitzar algunes tasques quotidianes. 2006

	<i>Sortir al carrer</i>	<i>Pujar/Baixar escales</i>	<i>Moure's a casa</i>	<i>Vestir-se i rentar-se</i>	<i>Menjar</i>
Familiar que viu a la llar	47,1	37,1	47,5	49,5	46,5
Familiar que no viu a la llar	13,6	9,4	4,2	8,7	9,3
Veí/ina o conegut/da	2,0	1,3	0,0	0,6	0,0
Enviat/da dels serveis socials	1,3	1,3	0,0	2,1	0,0
Persona d'una associació d'ajuda	0,0	0,6	0,0	0,8	0,0
Persona contractada	8,8	7,0	12,0	12,6	15,4
Ningú l'ajuda	27,2	43,3	36,3	25,7	28,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(306)	(379)	(175)	(195)	(66)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

manca de xarxa familiar i de presència de serveis socials que puguin detectar l'esmentada situació de dependència provoca que, aproximadament, una tercera part de la gent gran amb dificultats no rebi cap tipus d'ajuda.

Síntesi

L'estat de salut de la gent gran pot variar considerablement en funció de l'edat, el gènere i la classe social. Un 24,9% de les dones grans tenen un estat de salut dolent o molt dolent, mentre que aquesta situació només els succeeix al 10,7% dels homes. Si bé aquest nombre superior es deu a una major presència de dones en les edats més avançades, també cal destacar que hi ha components culturals de gènere que incideixen en aquesta percepció del propi estat de salut. També s'observa que el benestar econòmic sol indicar una millor salut. El nombre de persones grans de la classe alta que indiquen que gaudeixen d'una bona o molt bona salut dobla (76,7%) el de la classe baixa (35,4%).

Tot i que l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya* no inclou els indicadors de dependència o autonomia tal com els estableixen els índexs de Barthel i de Lawton i Brody, s'hi pot trobar informació molt vàlida per conèixer de primera mà quin és l'estat actual de la dependència de la gent gran, quines són algunes de les seves dificultats i més important encara qui l'atén. La majoria de la gent gran que necessita ajuda perquè té dificultats per portar una vida quotidiana amb normalitat sol ser atesa principalment pels seus familiars. En menor mesura, es troben aquelles persones que han contractat algú perquè les ajudi i, en un percentatge baix, aquelles persones que tenen dificultats i que són ajudades pels serveis d'atenció domiciliària (a partir d'ara, SAD). Una de les dades que s'han de tenir en compte és el percentatge de persones grans que queden desatenses i que no reben ajuda de ningú. Amb els ítems que marquen més la dependència (moure's per casa, menjar i vestir-se i rentar-se), s'ha creat un índex que pot ser d'utilitat, ja que indica el percentatge de la població gran que té un grau de dependència

considerable i que no rep ajuda de ningú. Aquesta taxa de desatenció és actualment del 30,3%. Aquesta taxa no indica que la situació de la gent gran de la província de Barcelona hagi empitjorat, perquè no es disposa de dades comparatives. Ans al contrari, molt probablement ha millorat, per l'extensió de serveis que ha tingut l'estat del benestar català. Amb l'elaboració d'aquest índex es pretén tenir un instrument quantitatiu que mesuri i que sigui útil per mesurar l'eficàcia del desenvolupament de la Llei de dependència.

5. Distribució del temps

Aquest apartat de distribució del temps és una de les seccions d'aquest estudi en què s'observen més diferències entre la gent gran i la resta de la població. Això es deu al fet que la població major de 65 anys té unes pautes de temps marcades per la jubilació i, per tant, sol disposar de més temps lliure, dedicat majoritàriament a realitzar les tasques domèstiques o altres activitats d'oci i lleure. Prenent com a referència aquests elements, aquest capítol s'ha dividit en dos grans subapartats: el primer fa referència a les tasques domèstiques i el segon, a les activitats de lleure.

Tasques domèstiques

Distribució de les tasques domèstiques

El fet que gairebé la totalitat de la gent gran no estigui condicionada per un horari de treball comporta que aquestes persones dediquin més temps que la resta de la població a dur a terme les tasques de la llar, anar a comprar o fer altres activitats de lleure o esportives. El primer punt a tractar pel que fa a les tasques domèstiques és la distribució d'aquestes entre els diferents membres de la llar. En la taula 5.1 es pot observar com es distribueixen les tasques de la llar. Com és habitual, la responsabilitat d'aquestes sol recaure majoritàriament en les dones. Les desigualtats de gènere encara tenen un pes important en la realització d'aquest tipus de treball, tot i que ambdós membres de la llar tinguin més temps lliure per realitzar-lo. Aquesta dinàmica es veu clarament reflectida en la neteja i cura de la roba o en la cuina, accions que el membre principal femení realitza en el 72,1% i en el 73,5% dels casos, respectivament. També la neteja de la cuina i de la casa solen recaure en la dona. Les tasques més realitzades per l'home continuen sent seguint els estereotips de gènere aquelles relacionades amb les reparacions de la casa o el bricolatge: solen realitzar-les el 38,9% dels homes, enfront del 6,8% de les dones. Tot i així, aquestes reparacions solen ser també contractades a un tècnic especialitzat en el 37,4% dels casos.

La realització conjunta de tasques altrament dita coresponsabilitat és encara baixa, a excepció de la compra dels aliments, que en el 28% dels casos és compartida, i també de l'administració dels diners (33%). També es poden observar altres figures, a més de l'home i/o la dona, que ajuden a portar a terme les tasques domèstiques: se solen distribuir entre familiars i persones remunerades. La tasca que sol recaure més en la persona contractada després de les reparacions és la neteja de la llar. Aquesta situació se sol donar, en molts casos, quan la persona gran té algunes dificultats de mobilitat i els familiars no disposen de prou temps. Tot i així, aquesta realitat només es dona en el 14,2% de les persones grans entrevistades.

Pel que fa a l'evolució temporal respecte de l'*Enquesta* anterior, es poden observar alguns canvis significatius que cal tenir presents. Estan relacionats amb el paper de l'home i la coresponsabilitat de les tasques domèstiques. Com s'ha destacat anteriorment, encara existeixen desigualtats de gènere importants en la distribució d'aquestes feines, però la tendència que es percep en la comparació temporal és que l'home cada vegada més va assumint un paper més important a l'hora de realitzar-les i que també creix la coresponsabilitat. L'any 2000 la neteja de la llar era portada a terme per l'home o conjuntament (home i dona) en el 7,7% dels casos. Aquesta xifra s'ha incrementat fins a arribar a l'11,9%. Aquest mateix patró es percep en la neteja de la cuina, un espai tradicionalment reservat a la dona. Mentre que la neteja de la cuina per l'home o realitzada conjuntament en l'*Enquesta* anterior es donava en el 7% dels casos, l'any 2006 arriba a l'11,6%. Tot i que aquests canvis no siguin gaire considerables, podrien demostrar, si es mantenen amb el temps, una clara tendència cap a una major igualtat de gènere.

Tot i que sembli que entre la gent gran les desigualtats de gènere en l'organització i producció de les tasques domèstiques han de ser més acusades, les dades assenyalen una realitat ben diferent. Si bé és cert que hi ha una menor coresponsabilitat (un 18,5% enfront d'un 23,5%), l'home gran tendeix a organitzar i a realitzar algunes tasques domèstiques sol amb més freqüència que l'home menor de 65 anys. La diferència més gran entre ambdós grups d'edat es registra en el personal contractat. La gent gran sol tenir una persona contractada més sovint que la resta, tant per organitzar (un 3% enfront d'un 1,5%) com per realitzar les tasques domèstiques.

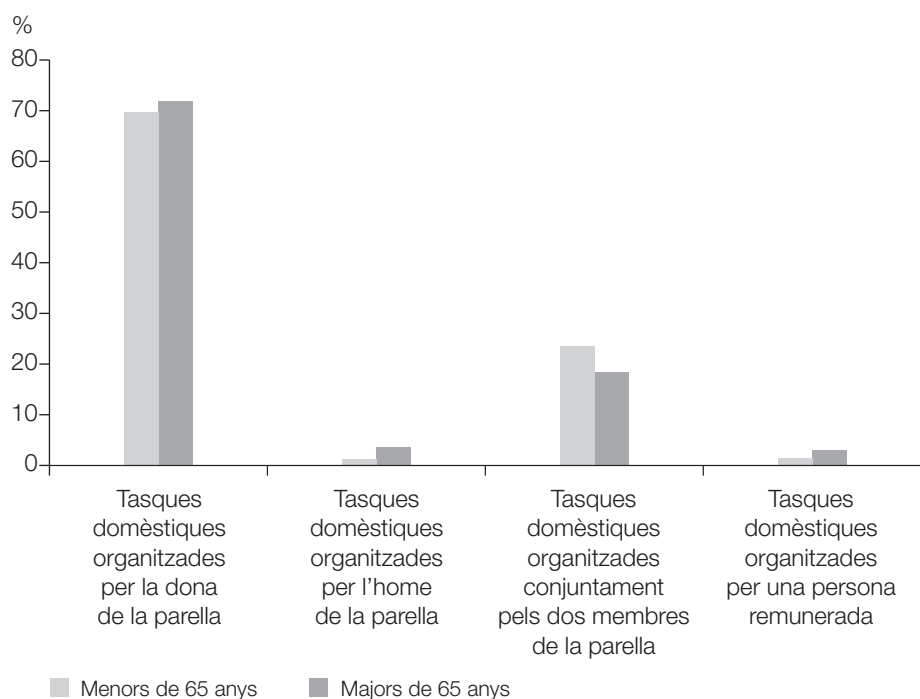
Taula 5.1. Distribució de les tasques domèstiques a les llars de la gent gran de la província de Barcelona. 2006

	<i>Neteja i</i>			<i>Compra</i>	<i>Repara-</i>	<i>Adm.</i>	
	<i>Neteja</i>	<i>mant.</i>	<i>Neteja</i>				
	<i>i cura de</i>	<i>de la</i>	<i>de la</i>	<i>Cuina</i>	<i>cions</i>	<i>dels</i>	
	<i>la roba</i>	<i>casa</i>	<i>cuina</i>	<i>d'aliments</i>		<i>diners</i>	
Membre principal femení	72,1	58,4	64,4	73,5	43,2	6,8	41,5
Membre principal masculí	5,6	6,0	7,5	8,0	13,6	38,9	16,0
Ambdós conjuntament	6,2	11,9	11,6	7,2	28,0	4,4	33,0
Un altre o diversos membres femenins de la família	6,0	5,6	5,8	5,5	5,3	0,8	3,1
Un altre o diversos membres masculins de la família	0,5	0,2	0,3	0,3	0,9	3,1	0,5
Tots o diversos membres d'ambdós sexes	1,0	1,6	1,2	1,0	1,9	0,8	3,8
Persona remunerada	6,4	14,2	7,6	3,5	2,9	37,4	0,3
Persona de fora de la llar no remunerada	2,2	2,1	1,4	1,2	4,2	7,8	1,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(1.579)	(1.579)	(1.579)	(1.574)	(1.577)	(1.576)	(1.576)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 5.1. Persona en qui recau l'organització de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona segons l'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la taula 5.2 es poden observar altres perfils diferents dels destacats prèviament. En aquesta visió més àmplia de la distribució de les tasques de la llar, cal remarcar que els familiars de la gent gran no solen organitzar-les, llevat que sigui un cas especial o que visquin en el mateix habitatge. Només en el 8,4% dels casos les organitza algun altre membre de la família. Quan es dona alguna situació de dificultat entre la gent gran, o bé se sol optar per l'a-

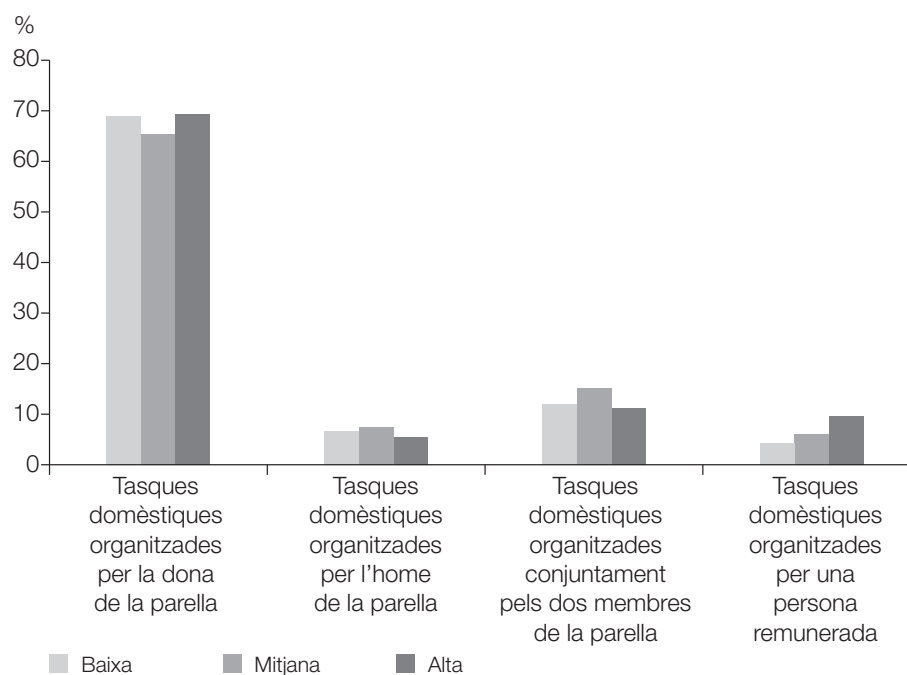
Taula 5.2. Persona en qui recau l'organització de les tasques domèstiques i familiars a les llars de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
Membre principal femení	68,8	67,7
Membre principal masculí	3,9	6,0
Ambdós conjuntament	17,0	12,1
Un altre o diversos membres femenins de la família	4,0	5,0
Un altre o diversos membres masculins de la família	0,6	0,3
Tots o diversos membres d'ambdós sexes	3,8	1,5
Persona remunerada	1,7	5,7
Persona de fora de la llar no remunerada	0,2	1,7
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.194)	(1.578)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 5.2. Persona en qui recau l'organització de les tasques domèstiques entre els membres de la parella a les llars de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

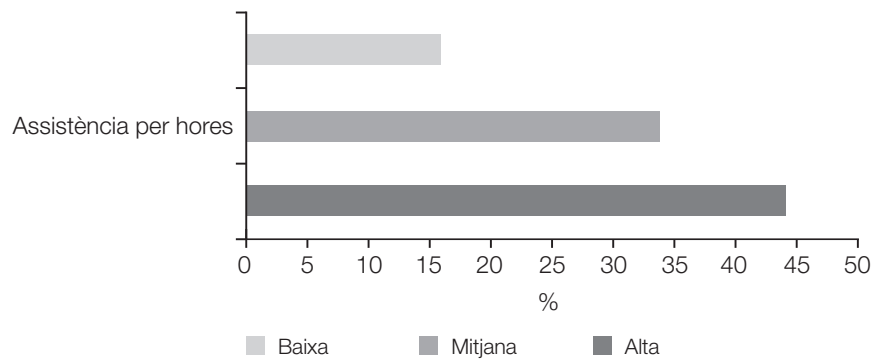
juda familiar o bé per la contractació d'una persona remunerada, que apareix en el 5,7% dels casos entre els majors de 65 anys i només l'1,7% entre la resta de la població.

Pel que fa a la categoria socioprofessional, no es dibuixen gaires diferències en la distribució de les tasques de la llar. Sembla que la classe social en què es comparteix més o en què l'home té un paper més important –tot i que encara continua sent molt baix– és la classe mitjana. Aquest grup apareix per sobre de la resta molt probablement per factors educatius i culturals que tenen una certa influència en la reducció del paper exclusiu de la dona en la realització d'aquest tipus de tasques. Per contra, és en la classe alta on la dona sol tenir més presència i també el nombre de personal contractat és més elevat, com a conseqüència del seu poder adquisitiu.

Serveis remunerats

Específicament, el servei remunerat més emprat per les persones grans i les seves famílies, en tasques de suport a la llar, sol ser el d'assistència per hores. Els serveis més minoritaris són els d'assistència interina (que dorm a la llar) o d'assistència per a la cura de malalts. Com s'ha destacat anteriorment, els serveis remunerats continuen a l'alça en comparació amb les dues darreres edicions de l'*Enquesta* (1995 i 2000). En relació amb aquest punt, s'hi poden trobar dues possibles explicacions no excloents: la primera relacionada amb el poder adquisitiu de la gent gran i de les seves famílies i la segona, amb el desplegament dels serveis d'atenció domiciliària. Pel que fa al primer punt, el fet que en

Figura 5.3. Disposició de serveis remunerats a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

aquests darrers anys la incorporació de la dona de mitjana edat al mercat laboral hagi estat més elevada ha comportat que aquesta no sigui la que realitzi la cura de la gent gran i/o la neteja de la llar. Cada vegada més les dones no semblen disposades a deixar de treballar per tenir cura de la gent gran, ja que aquest paper no reconegut les relega a una segona posició en la societat. En aquest sentit, en els darrers anys s'ha optat per contractar persones –també majoritàriament dones, la majoria d'origen immigrant– perquè siguin elles les que ajudin els pares/mares o sogre/a a dur una vida més autònoma. En el segon cas, també s'ha de tenir en compte l'augment de la prestació dels serveis d'atenció domiciliària que els ajuntaments han impulsat amb el suport de la Diputació de Barcelona. L'increment dels serveis socials de la Diputació de Barcelona i de la taxa de cobertura del SAD en els darrers anys n'ha propiciat un major desplegament i la presència de persones contractades en els domicilis de la gent gran.

En la figura 5.3 es pot observar que el poder adquisitiu d'una família incideix de forma important en el fet de disposar de serveis remunerats a la llar. Mentre que aquesta situació es presenta gairebé en el 43,8% dels casos en les llars de classe alta, només és dona en el 16% de les de classe baixa. Són aquestes darreres les famílies que tenen més dificultats econòmiques per poder disposar d'aquest tipus d'ajuda i pot ocórrer que part d'aquests serveis remunerats siguin contractats per l'Administració pública o bé copagats entre un ens públic i la mateixa família.

Taula 5.3. Disposició de serveis remunerats d'assistència per hores a les llars de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
Sí	28,5	15,0	25,3	28,1	24,5
No	71,5	85,0	74,7	71,9	75,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(587)	(348)	(500)	(145)	(1.580)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Pel que fa a les diferències entre territoris, cal destacar la situació peculiar dels municipis que configuren la primera corona. Que en aquests municipis resideixin persones grans amb un poder adquisitiu més baix que a la resta d'àrees influeix en què la contractació de personal remunerat sigui menor. Per exemple, mentre que a la ciutat de Barcelona el 28,5% de la gent gran disposa d'aquests serveis, a la primera corona aquesta taxa baixa fins al 15%. És probable que en aquests municipis la dona hagi d'assumir més les tasques de la llar que en altres indrets. En el cas que no es tingui la possibilitat de contractar serveis remunerats d'assistència, qui acaba assumint les tasques de la llar o les activitats principals sol ser un familiar o, en alguns casos, ningú.

Activitats de lleure

Cada vegada més, quan es fa referència a l'envelliment de la població, es parla de la necessitat que aquest sigui actiu i estigui acompanyat d'activitats lúdiques i/o d'aportacions a la comunitat. Les activitats de lleure de la població gran han estat classificades en funció d'on es duen a terme: o bé a dins de casa o bé a fora d'aquesta. Inicialment, però, s'observa quina és la disponibilitat de temps lliure de la gent gran per entrar després en els diferents tipus d'activitats de lleure. Finalment, també s'observen els hàbits de lectura de llibres i de diaris i quins són els principals factors que hi influeixen.

Disponibilitat de temps lliure

A més de les tasques domèstiques, la gent gran té més temps lliure per realitzar altres activitats que la resta de la població. Així doncs, les persones grans solen avaluar de forma més elevada que la resta de la població la disponibilitat de temps lliure. En una escala de l'1 al 10, es pot observar que el temps de la gent gran se sol situar entre el 7,4 i el 8,76, depenent del gènere i de l'edat. Els homes manifesten que tenen més temps lliure que les dones. Tot i que la diferència sigui baixa, indica algunes particularitats, ja que la dona se sol ocupar més de les tasques domèstiques que l'home. En relació amb l'edat, a mesura que aquesta s'incrementa també ho fa la percepció de tenir més temps lliure. Aquelles persones que manifesten que tenen més disponibilitat de temps lliure són precisament les persones més grans, les que tenen 85 anys i més. Aquesta diferència estaria motivada perquè les persones més envellides no han de realitzar les mateixes tasques de la llar que els menors de 85 anys, o bé perquè tenen dificultats de mobilitat o perquè tenen una persona remunerada que els/les allibera de realitzar bona part del treball.

Taula 5.4. Avaluació de la disponibilitat de temps lliure de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe		Grups d'edat		
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més
Mitjana de la valoració*	7,40	7,96	7,18	7,95	8,76

*En una escala de 0 a 10 en què 0 = molt poc temps i 10 = molt de temps.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Activitats de lleure dins de casa

Entre les diferents activitats de lleure que es fan dins de casa, les més habituals –escollides en primera opció– són mirar la televisió, llegir i altres *hobbies*. Aquestes activitats poden variar significativament si es té en compte el sexe i l'edat. En el cas de les dones, una de les activitats més freqüents, la tercera escollida com a primera opció, és fer labors (19,6%), mentre que cap home gran ha inclòs aquest ítem dins del seu lleure. Sembla, doncs, que el lleure de les dones grans també està marcat pel gènere. Tot i així, elles també realitzen altres *hobbies*, llegeixen o miren la televisió.

Quan es tenen en compte totes les opcions, la més escollida per gairebé tothom ha estat mirar la televisió. El 95,8% de la gent gran destaca aquesta activitat de lleure dins de casa, sense que hi hagin variacions importants entre els diferents territoris de la província de Barcelona. Les activitats que poden registrar més variacions són escoltar música i escoltar la ràdio. Aquestes solen ser més practicades a la ciutat de Barcelona i solen anar minvant a mesura que les persones entrevistades s'allunyen de la Ciutat Comtal. Per exemple, mentre que el 51,5% de la població gran de la Ciutat Comtal sol escoltar música, sovint o ocasionalment, a la resta de la província de Barcelona aquesta activitat és duta a terme pel 32,3% de la gent gran.

Taula 5.5. Activitats realitzades a casa durant el temps lliure (1a resposta) per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe		Grups d'edat		
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més
Llegir	19,7	30,0	26,0	22,2	21,7
Mirar la televisió/DVD/vídeo	38,4	38,0	34,9	40,1	47,4
Escoltar música	0,8	1,9	1,6	1,2	0,0
Escoltar la ràdio	2,0	1,8	1,1	2,2	5,4
Fer labors	19,6	0,0	11,9	11,1	8,4
Dedicar-se a altres hobbies	19,5	28,3	24,5	23,2	17,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(891)	(667)	(798)	(604)	(156)

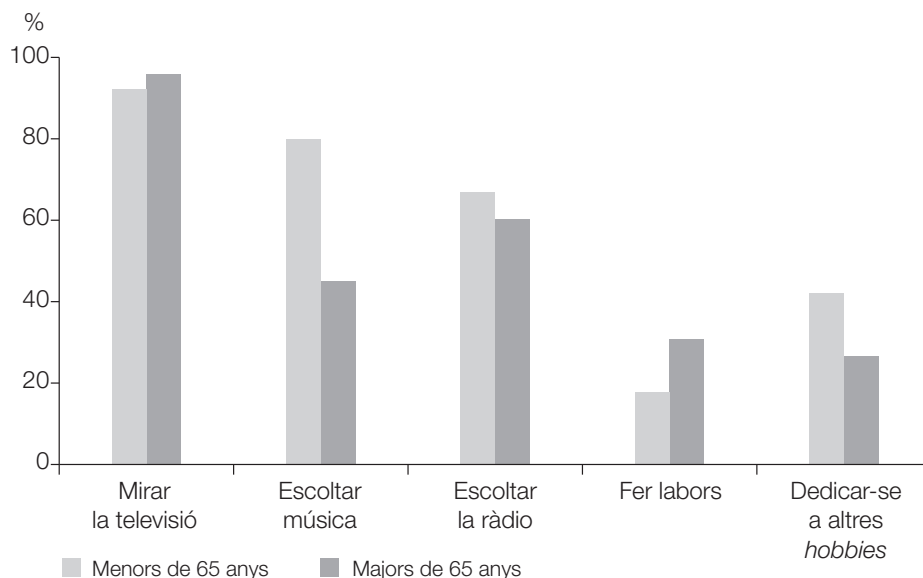
Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 5.6. Taxa de realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment, per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
Mirar la televisió	95,6	96,6	96,3	93,4	95,8
Escoltar música	51,5	43,2	42,4	32,3	45,0
Escoltar la ràdio	65,6	56,4	58,8	54,1	60,4
Fer labors	31,0	27,2	31,3	38,2	30,9
Dedicar-se a altres <i>hobbies</i>	29,4	18,4	27,9	30,5	26,6

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 5.4. Taxa de realització d'activitats de lleure dins de casa, sovint o ocasionalment, per part de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Encara que les persones grans tinguin més temps lliure que la resta de la població, les activitats de lleure solen ser més reduïdes, a excepció de mirar la televisió i fer labors; aquesta darrera pràctica és poc habitual entre els menors de 65 anys. Les activitats de lleure dins de casa que mostren més diferències entre els grans grups d'edat són, per una banda, escoltar música, i per l'altra, la dedicació a altres *hobbies*. Mentre que els que escolten música durant el seu temps lliure són el 80% dels menors de 65 anys, la mateixa xifra entre la població gran és molt menor, concretament del 45,1%. La dedicació a altres *hobbies* comprèn un ventall molt ampli d'activitats dins de la llar. La més usual és navegar per Internet, que en els darrers anys ha anat prenent força.

Activitats de lleure fora de casa

En relació amb les activitats que es porten a terme fora de casa, cal destacar que aquestes no se solen realitzar en la mateixa mesura que les de dins de la llar, o bé perquè comporten un cost o bé perquè les persones grans tenen dificultats per desplaçar-se o realitzar-les. Les que es realitzen de forma més habitual són anar a restaurants i anar d'excursió. En aquest punt cal esmentar una diferència important respecte de l'*Enquesta* anterior, ja que aleshores l'activitat més habitual va ser anar a la platja. En aquesta edició el nombre de persones grans que havien realitzat aquesta activitat ha estat molt baix, ja que el treball de camp d'ambdues edicions va ser dut a terme en temporades diferents i aquest fet ha influït considerablement en el tipus d'activitat de lleure que les persones entrevistades han assenyalat en la seva resposta. En l'*Enquesta* del 2006 no s'inclouen tantes activitats de lleure a l'aire lliure com a la del 2000. En aquest punt esmentat, només es parlaria de fer excursions, una activitat que, tot i dependre de la meteorologia, se sol realitzar al llarg de tot l'any.

Taula 5.7. Taxa de realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	65-74 anys		75-84 anys		85 anys i més	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Anar al cinema	15,4	17,8	8,0	6,5	1,5	1,8
Anar a bars, discoteques	23,4	11,0	15,4	7,3	9,6	5,7
Anar a restaurants	42,5	31,2	30,6	19,8	20,0	20,0
Anar al teatre	12,0	16,0	6,1	6,3	0,0	4,1
Anar a museus i exposicions	23,5	24,9	13,2	11,3	4,5	2,5
Fer excursions	36,5	27,4	21,7	13,6	6,7	3,0

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Si s'observen les dades segons el gènere i l'edat, destaquen algunes variacions que cal esmentar. Per exemple, el nombre d'homes entre 65 i 74 anys que acudeixen als bars o discoteques (23,4%) gairebé dobla el nombre de dones (11%). Els homes també solen anar més assíduament als restaurants (un 42,5% enfront d'un 31,2%) i d'excursió (un 36,5% enfront d'un 27,4%). La resta de grups d'edat segueixen el mateix patró, tal com es pot veure a la taula 5.7.

També es poden observar variacions pel que fa a la classe social. Les persones grans de classe alta solen tenir una vida molt activa fora de la llar. Les evidències que es mostren en la taula 5.8 indiquen la importància del poder adquisitiu en l'oci de la població entrevistada. La diferència més clara es troba en l'assistència als restaurants. Mentre que el 70% de la gent gran de classe alta sol anar sovint o ocasionalment a restaurants, només el 38,1% de la de classe mitjana i el 21,3% de la baixa ho solen fer. A més d'aquesta activitat, també es mostren diferències importants pel que fa a l'assistència a museus i exposicions o al teatre, elements de distinció en els quals, tot i que la classe mitjana cada vegada hi accedeix més, encara es troben diferències destacables. La distància més important es dona precisament en la comparació de les classes alta i mitjana amb la baixa, ja que si bé el 43,6% de la gent gran de classe alta i el 27,7% de la de classe mitjana assisteixen a museus i exposicions, només ho fan el 9,5% de la gent gran de classe baixa. Potser l'única activitat de lleure que no està marcada per la classe social seria anar al bar o a la discoteca. En aquest punt, les variacions són pràcticament imperceptibles.

Taula 5.8. Taxa de realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, per part de la gent gran de la província de Barcelona segons la categoria socioprofessional. 2006

	Alta	Mitjana	Baixa	Total
Anar al cinema	34,0	16,1	6,0	11,5
Anar a bars, discoteques	12,6	15,1	14,3	13,4
Anar a restaurants	70,0	38,1	21,3	30,1
Anar al teatre	25,3	15,6	5,1	10,0
Anar a museus i exposicions	43,6	27,7	9,5	17,4
Fer excursions	45,4	31,9	18,4	23,2

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 5.9. Taxa de realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Anar al cinema	19,0	7,7	6,2	8,1	11,5
Anar a bars, discoteques	8,9	20,4	12,1	19,1	13,4
Anar a restaurants	36,1	25,5	26,6	28,6	30,1
Anar al teatre	14,0	5,2	8,3	11,0	10,0
Anar a museus i exposicions	23,8	11,6	14,1	16,7	17,4
Fer excursions	24,2	16,4	24,7	30,2	23,2

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Per territoris, també s'observen algunes diferències destacables, que estan relacionades amb la disponibilitat de serveis en el lloc de residència. Com s'ha destacat anteriorment en l'àmbit econòmic, les persones grans tendeixen a consumir preferiblement en zones properes. És en aquest sentit que la gent gran de la ciutat de Barcelona tendeix a anar més al cinema, al teatre o a museus i exposicions que la de la resta dels territoris. El fet de tenir una major oferta a prop del lloc de residència influeix de forma important en la realització d'aquest tipus d'activitats de lleure. Una altra diferència és el percentatge de gent gran que sol acudir al bar o a discoteques a la primera corona (20,4%) o als municipis més allunyats de l'àmbit metropolità (19,1%). Aquest elevat nombre es podria correspondre amb municipis mitjans o petits on el lloc de referència de trobada amb els amics sol ser el bar. A Barcelona, aquest espai de trobada es desdibuixa i només un 8,9% de la gent gran hi acudeix sovint o ocasionalment.

Figura 5.5. Realització d'activitats de lleure fora de casa, sovint o ocasionalment, per part de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la figura 5.5 es pot percebre que el lleure de la gent gran és molt menor al de la resta de la població. Aquestes dades concorden amb les evidències aparegudes en l'àmbit econòmic segons les quals les persones menors de 65 anys tenen unes pautes de consum i unes despeses més elevades que les de la gent gran. Mentre que, de mitjana, el 69% de les primeres van sovint o ocasionalment a restaurants, aquesta mateixa dinàmica només apareix en el 30% de la població gran. L'activitat de lleure en què es registra una major distància entre uns i altres és anar al cinema. Mentre que la gent gran acostuma a anar-hi poc (només l'11% hi va sovint o ocasionalment), la resta de la població ho fa de manera més freqüent, ja que una de cada dues persones hi acudeix amb una certa assiduitat (50%).

Hàbits de lectura

Una vegada analitzats els diferents tipus d'activitats de lleure tant dins com fora de la llar, s'entra a observar quin és l'hàbit de lectura de la gent gran de la província de Barcelona i quines peculiaritats presenta respecte del de la resta de la població. Si es pren com a referència la freqüència de lectura de llibres dels dos grans grups d'edat, es pot percebre que són els menors de 65 anys els que llegeixen més. Si bé hi ha un 42,4% de persones d'aquest grup d'edat que solen llegir cada dia o alguns dies a la setmana, aquesta mateixa xifra és del 27,3% entre la gent gran. Aquesta freqüència menor de lectura de llibres es dona principalment per dos elements. Primer, per l'elevat nombre de persones majors de 65 anys que tenen dificultats funcionals per llegir (16,8%), i segon, pel poc hàbit i el baix nivell educatiu existent entre la gent gran, ja tractat prèviament en el primer apartat d'aquest informe.

La relació anteriorment esmentada de la freqüència de lectura amb el nivell educatiu es pot apreciar en la figura 5.6. Mentre que la meitat de les persones grans que llegeixen cada dia tenen estudis universitaris, es pot observar un percentatge similar de persones que tenen la primària incompleta (51,1%) entre aquelles que mai o gairebé mai llegeixen.

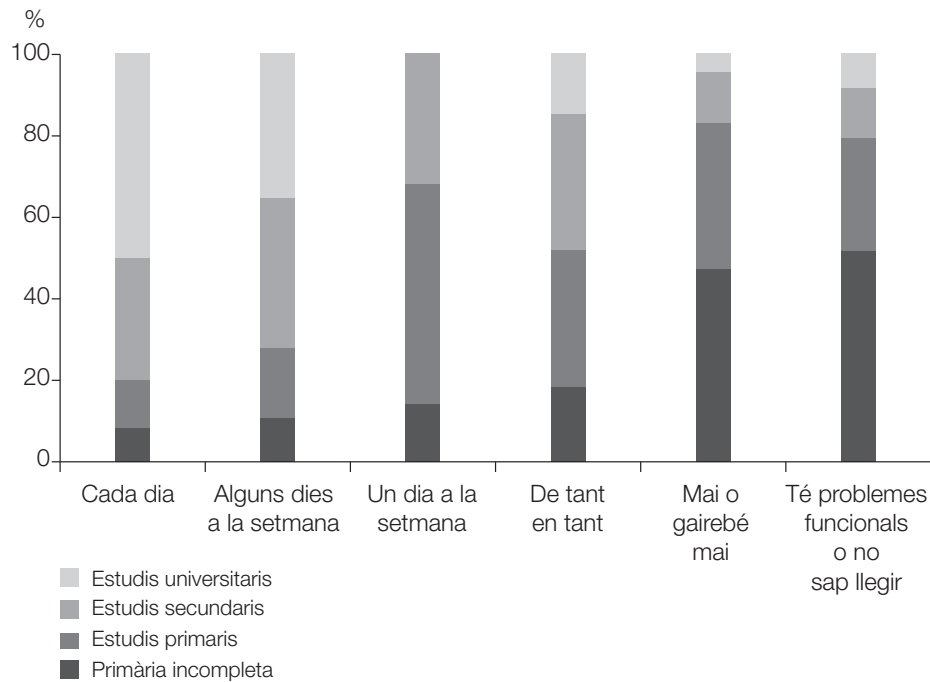
La freqüència de lectura de llibres està condicionada també pel territori de referència. La taula 5.11 indica que la ciutat de Barcelona té un elevat percentatge de gent gran que lle-

Taula 5.10. Freqüència de lectura de llibres per part de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Cada dia	24,1	18,5
Alguns dies a la setmana	18,3	8,8
Un dia a la setmana	4,5	2,6
De tant en tant	28,3	18,3
Mai o gairebé mai	23,6	35,0
Té problemes funcionals o no sap llegir	1,2	16,8
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.189)	(1.577)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 5.6. Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

geix llibres diàriament (26%) en comparació amb la resta de territoris. Cal dir també que és a la Ciutat Comtal on es registra el nivell educatiu més alt entre la gent gran, amb la major proporció de persones grans amb estudis universitaris o secundaris finalitzats. Aquestes evidències contrasten amb les de la primera corona, on es pot trobar no només un alt percentatge de gent gran que no llegeix mai o gairebé mai (32,6%), sinó també la major proporció de persones que no saben llegir (el 28,4%), la majoria d'elles dones.

Taula 5.11. Freqüència de lectura de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

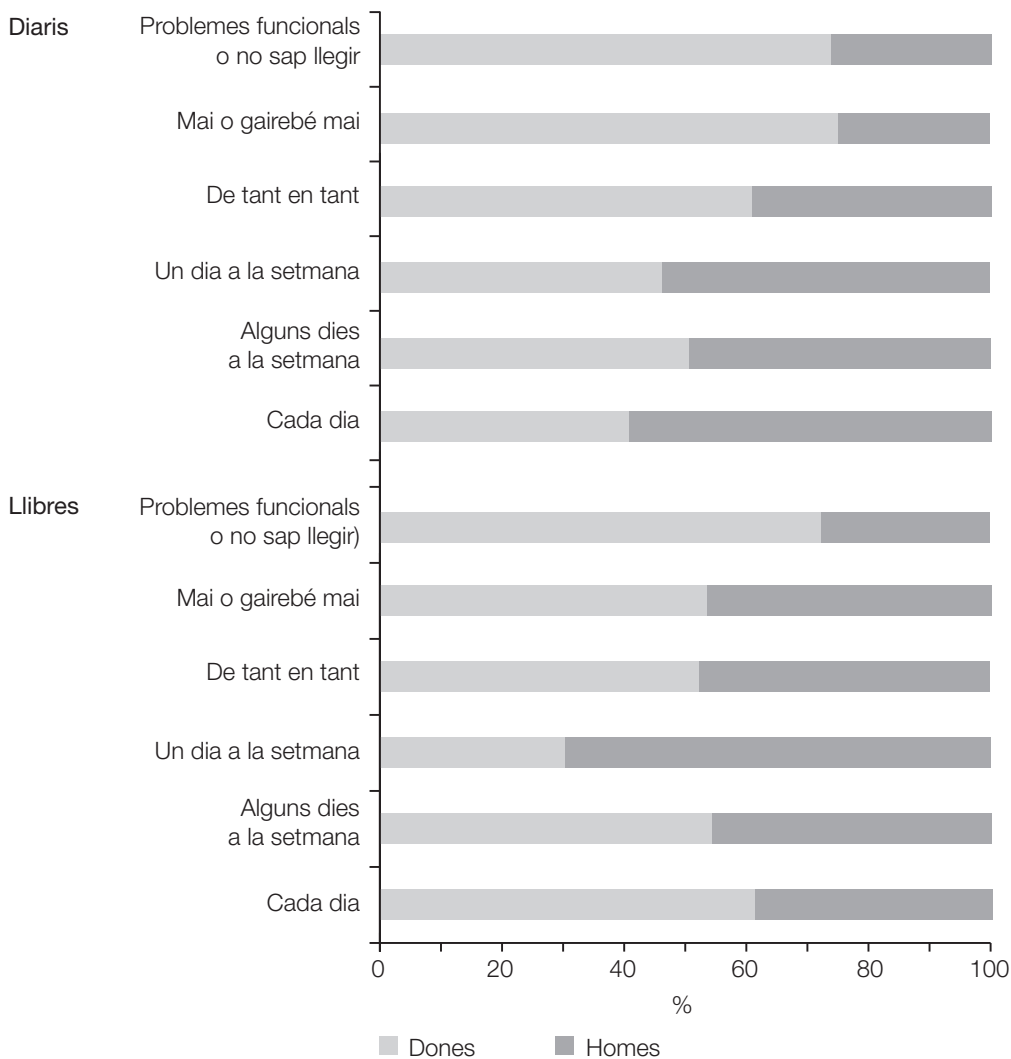
	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
Cada dia	26,0	11,9	15,2	15,1	18,5
Alguns dies a la setmana	11,9	5,7	8,2	6,4	8,8
Un dia a la setmana	1,4	5,9	2,1	1,4	2,6
De tant en tant	20,2	15,5	17,7	18,3	18,3
Mai o gairebé mai	28,9	32,6	41,4	43,3	35,0
Té problemes funcionals o no sap llegir	11,6	28,4	15,4	15,5	16,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(589)	(345)	(498)	(146)	(1.578)

V de Cramer = 0,156

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

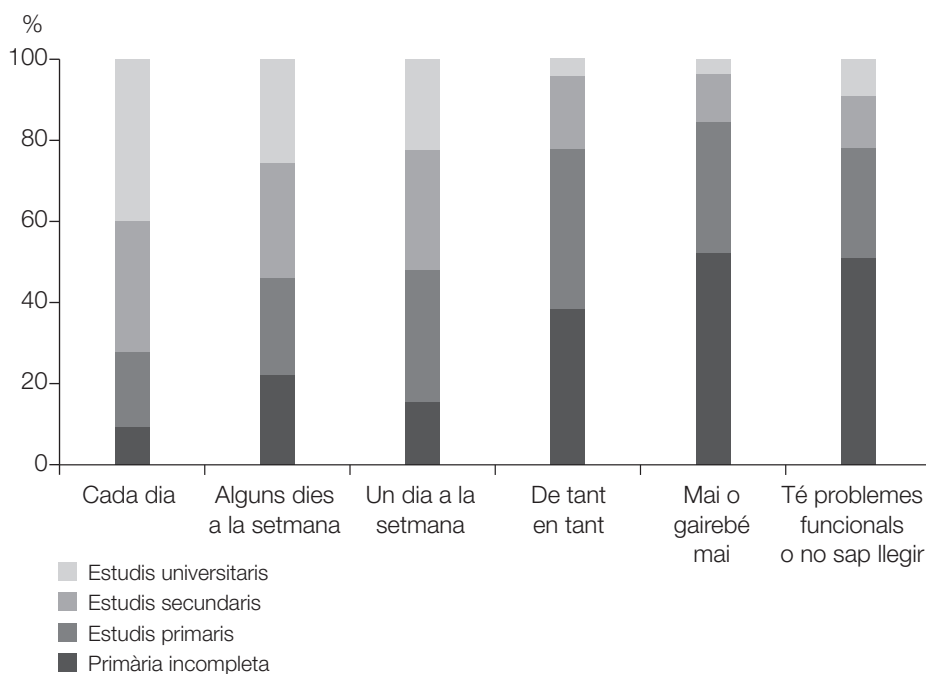
Figura 5.7. Frequència de lectura de diaris i de llibres per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

La freqüència de lectura de diaris i de llibres està fortament condicionada pel gènere. Mentre que les dones solen ser majoria en la lectura freqüent de llibres –hi ha més dones que llegeixen llibres cada dia o alguns dies a la setmana que homes–, els homes ho són en la lectura diària de la premsa escrita –el 59% de les persones que llegeixen el diari cada dia són homes. El fet que els homes llegeixin la premsa més que les dones també respon a algunes dinàmiques de gènere en les quals els homes solen comprar més tant la premsa general com l'esportiva i/o llegir-la en espais públics (biblioteques) o privats (bars o cafeteries), mentre que la presència de la dona sol quedar més relegada a l'àmbit domèstic.

Si s'analitza la lectura de diaris segons els estudis de la població, es pot comprovar la mateixa tendència constatada en la lectura de llibres. Solen ser les persones grans que tenen més estudis les que llegeixen més assíduament la premsa escrita, segons la figura 5.8.

Figura 5.8. Freqüència de lectura de diaris per part de la gent gran de la província de Barcelona segons el nivell d'estudis. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

En la taula 5.12 es poden observar les diferències que existeixen entre la gent gran i la resta de la població. No són gaire considerables, encara que la població menor de 65 anys mostra uns majors hàbits de lectura de diaris que la població gran. Per exemple, el 59,4% de la població més jove llegeix el diari cada dia o alguns dies a la setmana, mentre que la gent gran ho fa en el 45% dels casos.

Aquesta situació i altres assenyalen que, tot i que la gent gran tingui més temps disponible que la resta de la població, dedica menys temps al lleure fora de casa, a l'hàbit de lec-

Taula 5.12. Freqüència de lectura de diaris per part de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Cada dia	40,2	31,2
Alguns dies a la setmana	19,2	13,8
Un dia a la setmana	8,5	6,7
De tant en tant	11,4	9,4
Mai o gairebé mai	19,6	22,9
Té problemes funcionals o no sap llegir	1,1	15,9
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.182)	(1.575)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

tura o al consum. Com s'ha anat observant al llarg d'aquest informe, són tres els factors que tenen una incidència cabdal en aquests hàbits: uns ingressos baixos, una salut fràgil i, finalment, un nivell educatiu més baix. Sol ser la gent gran amb més poder adquisitiu la que sol tenir un estil de vida similar en quantitat i qualitat al dels menors de 65 anys.

Pràctica esportiva

Dins de les diferents activitats de lleure també s'inclouen les activitats esportives. Els esports que practica habitualment la gent gran solen ser esports suaus, a causa, en bona mesura, del seu estat físic, que no li permet realitzar esports d'alt risc o considerats com a explosius, que requereixen una millor condició física. Així, en la taula 5.13 es pot observar que caminar (ja sigui un passeig lleuger o anar d'excursió) se situa, amb diferència, com l'esport més realitzat per la gent gran de la província de Barcelona (64,1%). A una distància considerable se situen la natació (11,5%) i la gimnàstica o aeròbic (10,2%). Com es pot apreciar, hi ha molt poques diferències en els esports practicats a la RMB i a la província de Barcelona.

També cal destacar que a mesura que augmenta l'edat, com és lògic, es produeix un descens marcat de la pràctica de l'esport. En aquest cas, tampoc hi hauria diferències segons l'àmbit territorial de referència.

Síntesi

La distribució de les tasques domèstiques encara és bastant desigual entre homes i dones. Qui realitza majoritàriament les tasques com la neteja i cura de la roba o la cuina és la dona: ho fa en el 72,1% i 73,5% dels casos, respectivament. L'home participa més que la dona en les reparacions, tot i que aquest treball cada vegada sol ser més contractat. Es pot observar que els estereotips de gènere encara perduren, tot i que s'observa, en l'evolució temporal, un molt lleuger increment de la participació de l'home en les tasques de la llar i de la coresponsabilitat d'aquestes. Les dades també reflecteixen que la

Taula 5.13. Tipus d'esport que practica la gent gran de la RMB i de la província de Barcelona que practica algun esport. 2006

	<i>RMB</i>	<i>Província de Barcelona</i>
Gimnàstica/aeròbic	9,6	10,2
Natació	11,4	11,5
Tennis	0,7	0,6
Caminar*	64,6	64,1
Petanca	2,2	2,2
Bicicleta estàtica	1,4	1,3
Altres	10,1	10,1
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(489)	(543)

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

distribució de les tasques domèstiques de la gent gran sol ser bastant similar a la de la resta de la població. Fins i tot, sembla que l'home gran hi participaria més, ja que disposa de més temps lliure. Les dades també demostren que els familiars solen col·laborar poc en les tasques domèstiques i que se sol recórrer a la contractació de personal remunerat en cas de necessitat d'ajuda.

Les persones contractades responen, en bona mesura, al perfil de dona de fer feines per hores més que al de persona interna o per a la cura de malalts. La contractació d'aquests serveis ha anat a l'alça en els darrers anys, probablement per un major poder adquisitiu de les famílies i una major taxa d'activitat de la dona de mitjana edat, que no es pot fer càrrec dels seus familiars grans. També caldria destacar l'augment dels serveis del SAD i l'assignació de personal remunerat –i, a vegades també, no remunerat per la família– que ajuda la gent gran en l'atenció al domicili i en la realització d'algunes tasques bàsiques de la llar. Pel que fa a la relació que existeix entre aquest servei i el poder adquisitiu de la gent gran, cal remarcar les diferències entre la classe alta i la classe baixa. Mentre que el 43,8% de la gent gran del primer grup disposa d'aquests serveis, només els tenen el 16% del segon.

Com és lògic, la població gran de la província de Barcelona disposa de més temps lliure que la resta. Les dones grans solen disposar d'una mica menys de temps lliure que els homes, tot i tenir una forta càrrega en la realització de les tasques de la llar. Aquesta valoració constata, en part, que les dones grans no perceben les tasques domèstiques com un altre treball. Pel que fa a l'edat, a mesura que aquesta s'incrementa també ho fa la percepció de disposar de més temps lliure.

Les activitats de lleure dins de casa solen ser aquelles a les que dedica més temps la gent gran que la resta de la població. Les més habituals són mirar la televisió, altres *hobbies* i llegir. Si s'observen les diferències per gènere, es pot veure que tant homes com dones solen gaudir-les de forma similar, a excepció d'una, fer labors, una activitat totalment feminitzada: mentre que cap home gran la porta a terme, el 19,6% de les dones la tenen com a primera opció de lleure dins de la llar.

Les activitats de lleure fora de casa poden variar segons el moment en què es va realitzar l'*Enquesta*. Els homes solen doblar el nombre de dones que acudeixen al bar o a discoteques (un 23,4% enfront d'un 11%). Els homes també solen anar més assíduament als restaurants (un 42,5% enfront d'un 31,2%). La dona, com es pot observar, sol realitzar menys activitats de lleure fora de casa que l'home, ja que se sol fer més càrrec de les tasques domèstiques. A més del gènere, també es poden percebre grans diferències pel que fa a la classe social i entre grans grups d'edat. La gent gran sol tenir menys activitats de lleure fora de casa que la resta de la població, en gran mesura perquè disposa de menys recursos i també perquè té un estat de salut més precari. Aquelles persones grans que solen seguir un patró més similar al de la resta de la població són la gent gran de classe alta, que, per exemple, sol acudir més assíduament a restaurants. També s'observen grans diferències entre la classe alta-mitjana i la baixa pel que fa a la visita a museus i exposicions com a fet de distinció cultural.

Pel que fa a la lectura de llibres, les dones solen llegir més que els homes. En canvi, la lectura diària de la premsa escrita sol ser més practicada pels homes. Tot i així, l'element que té una incidència més important en els hàbits de lectura, tant de llibres com de diaris, és el nivell educatiu. En ambdós casos, la meitat dels lectors més freqüents són gent gran que disposa d'estudis superiors.

L'esport més practicat per la gent gran sol ser caminar. Els altres esports, com la natació o la gimnàstica, no tenen tanta presència. La pràctica de l'esport sol ser similar en els diversos territoris de la província i també entre les diferents classes socials. El factor que sí que té incidència, com és lògic, és l'edat. Quan l'edat augmenta, la pràctica esportiva disminueix considerablement.

6. Xarxes relacionals

En aquest apartat s'analitzen les relacions socials que té la gent gran de la província de Barcelona i es comparen amb les de la resta de la població. Primerament, s'observen les xarxes de solidaritat de les quals disposen no només en situacions de normalitat sinó també de dificultat, i en segon terme, quina és la participació de les persones entrevistades en associacions i en quin tipus d'entitats es registra una participació més elevada de gent gran.

Relacions de sociabilitat

Pautes de relació

En la taula 6.1 es pot observar quines són les persones que solen tenir relacions diàries amb la gent gran. Les pautes que destaquen tenen unes característiques similars a les de l'*Enquesta* del 2000. Les principals relacions es donen amb els familiars més propers, per ampliar-se després a altres àmbits, com el del veïnat o el dels amics. Aquests són els tres grups més indicats per la gent gran quan se li pregunta per les seves relacions personals en general. També cal destacar que un nombre important de persones grans, a l'entorn del 18% en els diferents territoris (taula 6.2), no se sol relacionar amb ningú de forma diària i té una xarxa relacional pobra o feble en comparació amb la resta de població que sí disposa d'aquesta xarxa. Pel que fa al gènere, té un pes important, sobretot en la relació diària amb els amics. En aquest sentit, els homes tenen gairebé el doble de relació diària amb aquests (24,5%) que les dones (13,1%). En relació amb els grups d'edat, es pot observar clarament com a mesura que augmenta l'edat, la gent gran va perdent el contacte amb els veïns i amb els amics. Aquesta situació es percep sobretot en les persones de 85 anys i més, segurament perquè les persones d'aquesta edat solen tenir una menor activitat social pel seu estat de salut. Per contra, amb l'edat augmenta la relació amb els familiars alhora que, com s'ha dit, disminueix la relació diària amb els amics o amigues. Per exemple, si el 18,8% de les persones grans entre 65 i 74 anys es relacionen de forma diària amb els amics, aquesta mateixa situació disminueix fins al 10,5 % en la franja d'edat més envellida.

Una vegada destacats els tipus de persones amb els quals la gent gran té una relació diària, cal observar quina sol ser la freqüència d'aquestes relacions. Si es detalla per territoris, es pot veure que no existeixen gaires diferències. Tot i així, es pot percebre que les relacions diàries amb gent de fora de la llar no solen ser gaire freqüents: acostumen a ser aproximadament una quarta part o una cinquena part del total de relacions que la gent gran té. La majoria de la població de la província sol tenir relacions fora de la llar o bé diàries o bé d'una a diverses vegades a la setmana. Per tant, per una banda, es mostra que una part de la població gran és rica en relacions socials. En canvi, per l'altra, s'observa

Taula 6.1. Relacions diàries fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe		Grups d'edat		
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més
Amb familiars que no viuen a la llar	52,0	45,5	48,4	48,7	55,8
Amb veïns	32,4	34,3	34,6	34,7	20,6
Amb companys de feina o estudis	1,2	3,0	2,9	1,2	0,0
Amb amics	13,1	24,5	18,8	18,9	10,5
Amb companys de partit, associacions	0,9	2,3	1,0	2,6	0,0

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 6.2. Freqüència de relacions fora de la llar que té la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN
Cada dia	28,1	36,6	27,8	31,9
Una o diverses vegades a la setmana	30,3	29,5	33,5	31,0
Una o diverses vegades al mes	16,7	11,8	13,3	16,0
Una o diverses vegades a l'any	7,3	9,5	6,1	6,7
Mai	17,5	12,6	19,3	14,4

Resposta múltiple.

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

que un 27,3% de la gent gran de Barcelona ciutat o un 25% de la dels municipis més allunyats de l'àrea metropolitana (resta de la província) no sol tenir aquesta riquesa en les seves relacions, que més aviat, solen ser escasses o inexistents.

Localització de les relacions

Quan es té en compte quin sol ser el marc en què es donen la majoria de relacions, es pot comprovar el que ja s'ha esmentat prèviament: la gent gran sol tenir els contactes més freqüents amb el seu entorn més pròxim de manera més habitual que la resta de la població. Per a la població gran, el veïnat o el barri tenen una presència cabdal, que no tenen en la mateixa mesura per a la població més jove. La taula 6.3 indica que la majoria de la gent gran té les relacions més freqüents a l'escala o al mateix barri de residència (55,3%), mentre que aquest mateix fet apareix en el 35,3% dels casos en els menors de 65 anys. Per altra banda, aquests darrers solen tenir més relacions en un altre municipi que els primers (un 14,3% enfront d'un 6,5%).

Taula 6.3. Localització de les relacions més freqüents fora de la llar que té la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

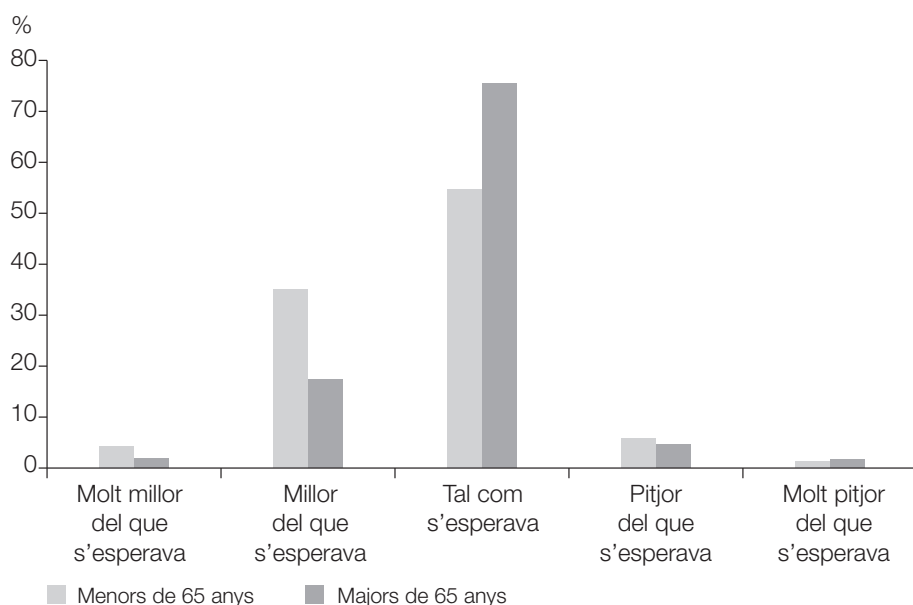
	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
A la mateixa escala	2,8	9,5
Al mateix barri de residència	32,5	45,8
Al centre del mateix municipi	9,6	7,9
A un altre barri del mateix municipi	17,0	14,1
A un altre municipi de Catalunya	14,3	6,5
Fora de Catalunya	1,2	1,0
Indistintament	22,6	15,1
Total	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(6.072)	(1.544)

Nota: percentatges calculats sense la categoria NS/NC.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Avaluació de l'evolució de les relacions

A banda del tipus de relacions, la freqüència i amb qui es donen, l'*Enquesta* també pregunta per l'avaluació de l'evolució dels diferents tipus de relacions que la gent ha tingut. En aquest sentit, tres de cada quatre persones entrevistades expressen que les seves relacions actuals són tal com s'esperaven (75%). Aquesta proporció ha augmentat 5 punts respecte de l'edició passada. El percentatge de població que destaca que les relacions han anat millor del que s'esperava ha disminuït: del 23% passa al 18%.

Figura 6.1. Avaluació de l'evolució de les relacions personals de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 6.4. Avaluació de l'evolució de les relacions personals de la gent gran de la província de Barcelona segons el lloc de residència. 2006

	<i>Barcelona</i>	<i>1a corona</i>	<i>2a corona</i>	<i>Resta prov. BCN</i>	<i>Total</i>
Molt millor del que s'esperava	3,3	0,0	2,8	1,2	2,2
Millor del que s'esperava	19,6	10,9	24,6	17,7	19,1
Tal com s'esperava	71,8	84,1	69,2	74,5	73,9
Pitjor del que s'esperava	4,9	4,0	3,1	5,2	4,2
Molt pitjor del que s'esperava	0,4	1,0	0,3	1,4	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(580)	(341)	(492)	(137)	(1.551)

V de Cramer = 0,098

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Si es comparen aquestes dades amb les de la resta de la població, es pot comprovar que els menors de 65 anys solen tenir una visió més optimista sobre l'evolució de les relacions, ja que la distància entre aquests i la població gran és notable (el doble) quan es fa referència a la millora respecte del que s'esperaven. D'interpretacions en relació amb la gent gran, se'n poden trobar diverses. Entre aquestes, se sol esmentar que la gent gran sol ser més escèptica en les seves relacions que la resta de la població. Una altra interpretació és que la gent gran sol tenir una xarxa de relacions més consolidada i estable que la resta de la població. Per aquest motiu, la gent gran sol constatar menys sorpreses o variacions, tant positives com negatives, sobre l'evolució de les relacions que tenen.

Sobre l'avaluació de les relacions, hi poden haver algunes variacions segons el territori de referència. Per exemple, mentre que l'expectativa sobre les relacions és bastant previsible per als habitants de la primera corona –el 84,1% afirmen que les seves relacions han estat tal com s'esperaven–, la realitat sembla que és una mica diferent a la segona corona, on aquesta tendència no és tan marcada, ja que hi ha una presència considerable de persones grans que han constatat una millora de les relacions respecte d'allò que esperaven. Concretament, el 24,6% de les persones entrevistades en aquest territori han destacat que les seves relacions han millorat.

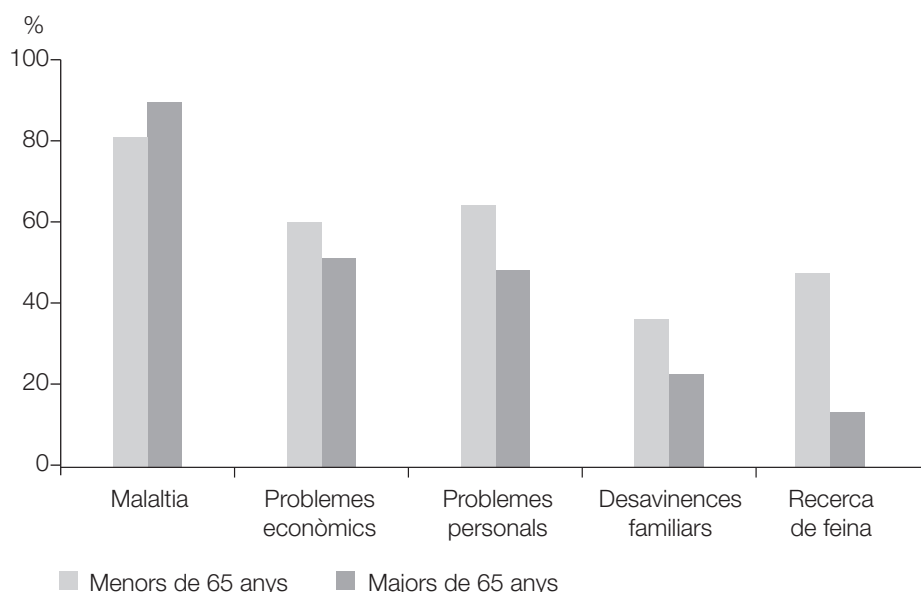
Relacions de solidaritat

Després d'haver analitzat les relacions de la gent gran en situació de normalitat, a partir d'ara es descriuen les característiques principals de les relacions que apareixen quan es donen algunes dificultats de caràcter econòmic, afectiu o de salut. En aquest punt es presenten quines són les principals fonts de recursos de la gent gran quan necessita ajuda.

Població amb dificultats

Les dificultats que tenen tant la població major de 65 anys com la resta no han experimentat canvis notables en els darrers sis anys. Les dificultats més habituals que tenen les persones grans entrevistades són aquelles causades per malaltia, que solen afectar més

Figura 6.2. Població de la província de Barcelona que ha tingut algun tipus de dificultat segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

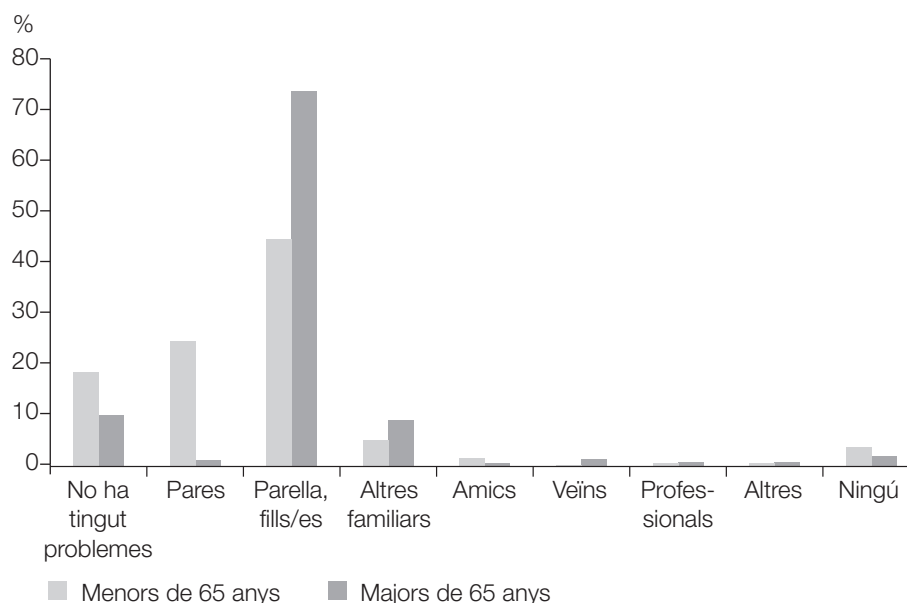
la gent gran que la resta (un 90% enfront d'un 81%). Les altres dificultats, tal com succeïa en l'*Enquesta* del 2000, es troben més presents entre la població menor de 65 anys. Com és lògic, on hi ha una distància més marcada entre ambdós grups d'edat és en les dificultats derivades de la recerca de feina, ja que la gent gran no està en la mateixa situació que les persones que es troben actives en el mercat de treball.

En l'evolució temporal cal destacar una tendència a l'alça en el fet de tenir dificultats d'alguna mena. A excepció de les dificultats per malaltia, que es mantenen, les altres augmenten amb el pas del temps. Per exemple, les dificultats econòmiques han passat del 45% al 51,3% en els darrers sis anys. Si se li suma la tendència alcista que ja es constatava el 2000, es percep que la gent gran, com la resta de la població, cada vegada té més dificultats de caràcter econòmic. També augmenten els problemes personals (del 43% al 48,7%) i les desavinences familiars (del 17% al 21%). Les diferències de gènere també es mantenen en l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*: les dones presenten més dificultats econòmiques i desavinences familiars que els homes.

Xarxes de solidaritat

A continuació es presenten les xarxes de solidaritat que tenen les persones grans quan es troben en una situació de dificultat. Quan es tracta de problemes de salut, les persones entrevistades solen acudir majoritàriament a les seves parelles, especialment aquelles persones que tenen menys de 65 anys. En el cas de la gent gran, la xarxa queda més distribuïda entre la parella i els fills o filles. Habitualment, les persones grans solen acudir més assíduament als fills, especialment aquelles que són vídues. En la resta de casos,

Figura 6.3. Xarxes de solidaritat davant els problemes de salut de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

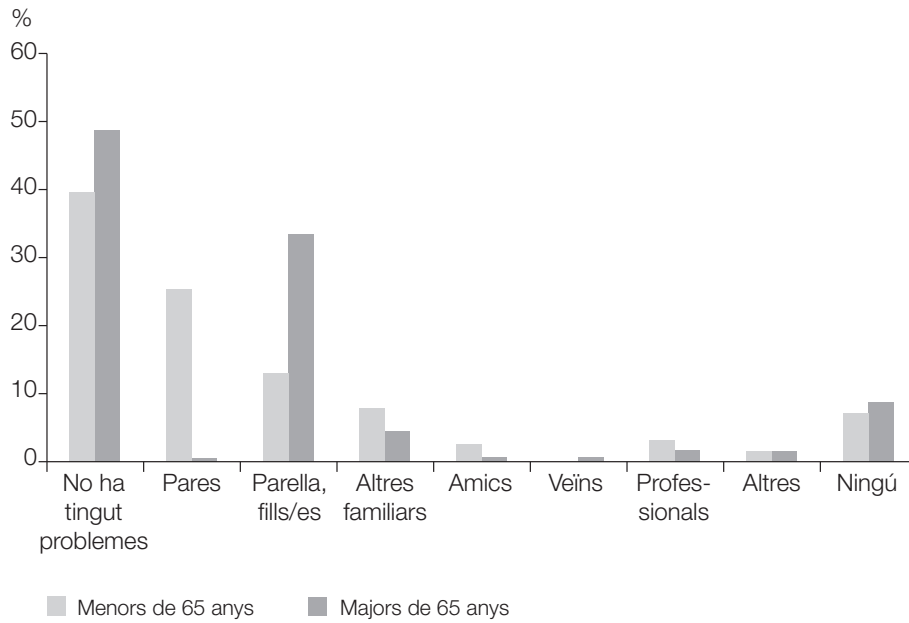
aquesta opció és molt menys freqüent. En aquest sentit, la gent gran sol recórrer a la gent de l'entorn més proper en cas de malaltia. Cal destacar el paper gairebé imperceptible dels professionals en aquest camp. Podria ser que en un futur proper hi haguessin nous perfils a tenir en compte, per l'augment dels serveis relacionats amb la dependència que no existien amb anterioritat i l'entrada, doncs, de noves persones i relacions en la vida de la gent gran.

Pel que fa als problemes econòmics, s'hi poden constatar alguns petits canvis. Mentre que les persones menors de 65 anys solen recórrer als pares més que als fills davant les dificultats econòmiques, la població gran cerca l'ajut especialment de la parella o dels fills o filles. Però després d'acudir a la parella o als fills, la segona opció és no recórrer a ningú i intentar solucionar el problema ella mateixa, tal com s'observa en la figura 6.4.

Davant de problemes personals i/o afectius, les pautes de comportament entre les persones grans i la resta de la població varien significativament. Mentre que la gent gran sol acudir gairebé de forma exclusiva a la família més propera (parella, fills o filles i altres familiars) per compartir aquests problemes, la resta de la població no sol dependre tant dels llaços familiars. Un punt de suport important són els amics o les amigues, tal com es mostra en la figura 6.5. També cal dir que els menors de 65 anys solen tenir més problemes personals i afectius que la gent gran.

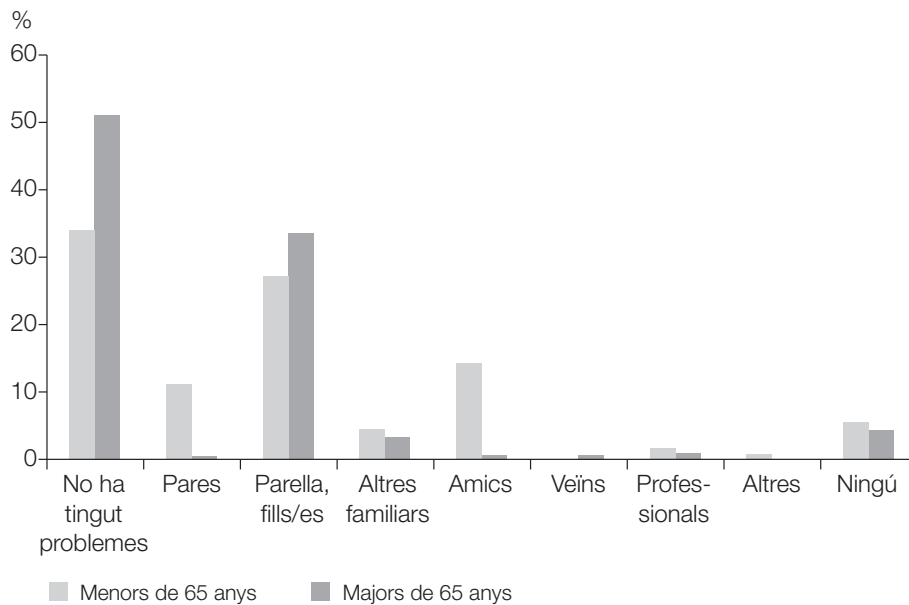
Una vegada observades les dinàmiques de cada tipus de problema, a continuació es pretén dur a terme una anàlisi conjunta de les xarxes de solidaritat de la gent gran tenint en compte tots els problemes destacats anteriorment. En la taula 6.5 es poden observar les diferències que existeixen per gènere i per edat; són molt marcades, tal com es pot percebre.

Figura 6.4. Xarxes de solidaritat davant els problemes econòmics de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Figura 6.5. Xarxes de solidaritat davant els problemes personals i afectius de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006



Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 6.5. Xarxes de solidaritat davant els problemes de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i l'edat. 2006

	Sexe		Grups d'edat		
	Dones	Homes	65-74 anys	75-84 anys	85 anys i més
Pares	1,1	1,2	1,3	1,2	0,0
Parella	19,3	47,4	40,3	23,0	10,7
Fills/es	50,2	28,5	30,9	49,1	65,0
Altres familiars	13,6	4,7	9,9	9,6	12,3
Amics	2,2	2,3	2,8	1,0	3,6
Veïns	1,0	0,4	0,7	1,4	0,0
Professionals	1,6	1,8	1,7	1,5	1,9
Altres	1,4	1,3	1,0	1,7	1,4
Ningú	9,6	12,4	11,4	11,5	5,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>n</i> mostral	(2.122)	(1.440)	(1.830)	(1.361)	(371)

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Les principals divergències es troben especialment en les xarxes de solidaritat familiar i les persones de referència dins de la família. Mentre que els homes solen demanar més ajut a la parella que les dones (un 47,4% enfront d'un 19,3%), aquestes ho fan més als fills o filles (50,2%). Aquest fet és obvi, per la poca presència d'homes en les edats més avançades i el gran nombre de dones vídues. Però cal remarcar que, independentment d'aquesta realitat, també es troben altres diferències de gènere, ja que les dones solen acudir més fàcilment que els homes als fills i filles i a altres familiars davant de dificultats.

En relació amb l'edat, la parella deixa de tenir una presència important com a element de suport a causa de la seva defunció. Davant d'aquest fet, es pot comprovar que els fills i les filles són les persones que acudeixen amb més assiduitat a ajudar a la població gran. Per exemple, destaca el fet que la solidaritat dels fills i filles està present en un 30,9% de les persones que tenen entre 65 i 74 anys, una xifra que arriba al 65% en el grup de població de més edat.

Associacionisme

L'associacionisme en general de la província de Barcelona ha disminuït en els darrers sis anys. Mentre que la taxa d'associacionisme se situava en el 44% entre la gent gran l'any 2000, el 2006 era del 42,1%. En aquesta darrera *Enquesta* també s'indica que el percentatge de persones menors de 65 anys que participen en associacions és més alt que el de la gent gran (46%). Si es comparen les dades per gèneres, no es denoten diferències en el descens de la participació en associacions, com s'indica en la taula 6.6.

Però la taxa d'associacionisme no només recull les diferències pel que fa al gènere o als grups d'edat sinó també als territoris. Els territoris on sol haver una major distància entre

Taula 6.6. Taxa associacionista de la població de la província de Barcelona segons el sexe i els grups d'edat. Evolució 2000-2006

	2000		2006	
	Menors de 65 anys	De 65 anys i més	Menors de 65 anys	De 65 anys i més
Dones	48,0	36,6	41,5	36,2
Homes	59,4	55,1	50,6	50,1
Total	53,6	44,0	46,0	42,1

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

homes i dones pel que fa a l'associacionisme són els municipis que formen la primera corona. En aquests, el 53,8% dels homes formen part d'alguna associació, mentre que aquest percentatge només es del 21,6% en les dones. En altres àmbits territorials, com ara aquells més allunyats de l'àrea metropolitana, la situació és més igualitària. Sembla, doncs, que a les àrees urbanes –a excepció de Barcelona ciutat– l'associacionisme de les dones és més feble que a les rurals o més allunyades de la RMB.

Altres factors que tenen una influència important són la classe social i el nivell educatiu. Els homes de classe alta i mitjana solen participar més en les associacions que els de classe baixa. Mentre que en els primers la taxa supera la barrera del 60% (61,6%), en els segons no arriba al 50% (47,7%). Les diferències de classe són més marcades en el cas de les dones. La taxa d'associacionisme de les dones de classe alta dobla la de les de classe baixa (un 66,4% enfront d'un 33,3%). Si les diferències de classe són importants, encara ho són més les educatives. En la taula 6.9 es pot observar que a mesura que s'incrementa el nivell d'estudis també ho fa de forma proporcional la taxa de pertinença a alguna associació. Les diferències més importants es troben una altra vegada en les dones. Si bé només un 14,5% de les dones analfabetes estan associades, la taxa arriba al 80% entre les dones grans que tenen estudis superiors. En aquest sentit, les dones grans que tenen estudis superiors són el grup de població que té l'índex de participació en associacions més elevat. El fet de tenir estudis mostra clarament la superació de les desigualtats de gènere i una major implicació en les xarxes socials i cíviques.

Després d'analitzar la participació de la gent gran en l'associacionisme, es presenten els tipus d'entitats als quals pertanyen i si es troben grans diferències amb la resta de la pobla-

Taula 6.7. Taxa associacionista de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el lloc de residència. 2006

	Barcelona	1a corona	2a corona	Resta prov. BCN	Total
Dones	39,0	21,6	41,7	39,5	36,2
Homes	48,4	53,8	50,1	47,0	50,1

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 6.8. Taxa associacionista de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i la categoria socioprofessional. 2006

	<i>Alta</i>	<i>Mitjana</i>	<i>Baixa</i>
Dones	66,4	45,6	33,3
Homes	61,6	48,9	47,7

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Taula 6.9. Taxa associacionista de la gent gran de la província de Barcelona segons el sexe i el nivell d'estudis. 2006

	<i>Analfabets</i>	<i>Primaris incomplets</i>	<i>Primaris</i>	<i>Secundaris</i>	<i>Universitaris</i>
Dones	14,5	30,2	36,1	53,3	80,0
Homes	36,7	41,7	49,2	57,1	70,5

Resposta múltiple.

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

ció. Les més importants es perceben en el fet de pertànyer a un casal d'avis, a un club esportiu, a una associació professional o a un sindicat i estan motivades per l'edat i l'etapa vital que viuen les persones grans. La menor participació en associacions sindicals i professionals es deu a la seva inactivitat laboral com a jubilats i la menor participació en clubs esportius, a qüestions de salut, ja que no tenen el mateix estat de salut i agilitat que la resta de la població. Pel que fa a la resta d'associacions, no hi ha diferències destacables i les pautes solen ser molt similars entre els dos grans grups d'edat.

Taula 6.10. Pertinença a algun tipus d'associació de la població de la província de Barcelona segons els grups d'edat. 2006

	<i>Menors de 65 anys</i>	<i>De 65 anys i més</i>
Partit polític	2,3	2,3
Sindicat	8,0	0,7
Centre excursionista	2,1	1,9
Club esportiu	20,7	8,1
Associació professional	8,4	2,7
Associació religiosa	2,9	5,5
Associació regional	0,7	0,8
Associació de consumidors	1,3	0,6
Comunitat de propietaris	39,2	39,2
Associació de veïns	7,7	10,5
Associació ecologista, d'objectors, etc.	7,5	3,7
Casal d'avis	0,8	20,3
Casal de joves	1,9	0,5
Associació cultural	7,0	6,8

Font: Idescat i IERMB, *Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006*.

Síntesi

Els principals tipus de relacions de la gent gran solen ser de proximitat, com també es destacava en l'*Enquesta* del 2000. L'entorn més proper, el de la família que no viu a la llar, sol ser amb el que té més contacte. Per altra banda, les dades demostren que hi ha, aproximadament, un 18% de gent gran que no se sol relacionar amb ningú de forma diària. Per tant, es pot observar que la majoria de la gent gran sol tenir relacions freqüents amb el seu entorn familiar o d'amistats, però també es constata que hi ha gent gran que té unes relacions més febles o dèbils. També cal destacar que a mesura que augmenta l'edat la gent gran sol perdre el contacte freqüent amb els amics o amigues, probablement perquè aquests han mort o bé perquè el seu estat de salut no li permet mantenir aquest contacte regularment.

La localització geogràfica de les relacions de la població major de 65 anys encaixa amb les seves pautes generals de mobilitat de consum i d'oci. En diferents apartats de l'anàlisi s'ha pogut observar que la gent gran consumeix, passa el temps lliure i, doncs, també es relaciona en el seu entorn més proper. No solen tenir gaire relació freqüent amb habitants d'altres municipis, a diferència de la resta de la població, i la majoria de relacions més freqüents prenen com a marc de referència l'escala de l'edifici on viuen o el mateix barri de residència.

L'avaluació sobre l'evolució de les relacions sol ser més escèptica que la dels menors de 65 anys. Aquests darrers tenen una visió més optimista de les relacions. La gent gran sol tenir un tipus de relacions esperades, que no han millorat o empitjorat amb el pas del temps, probablement per diversos motius. Un d'ells pot ser aquesta visió escèptica i l'altre, la consolidació d'una xarxa de relacions en l'espai i el temps. És en aquest sentit que la gent gran constataria menys sorpreses o variacions en les seves relacions.

La població gran de la província de Barcelona no sol tenir més dificultats, en general, que la resta de la població, a excepció dels problemes de salut. Davant d'aquestes dificultats, es mostren diferents patrons pel que fa a les xarxes de solidaritat. La família sol ser el principal element on se sustenta la solidaritat davant de situacions difícils. Cal destacar, però, que hi ha persones grans que no tenen ningú que les ajudi i aquest fet s'accentua segons el gènere i l'edat. D'altra banda, els homes grans solen recórrer a les seves parelles més que les dones grans (un 47,4% enfront d'un 19,3%) i la solidaritat dels fills amb els pares augmenta a mesura que aquests es van fent grans. Aquests dos processos estan relacionats amb la major esperança de vida de la dona, que, a partir d'una certa edat, no pot comptar amb la parella per la seva mort. Però també cal destacar que, a banda d'aquesta situació, també existeixen algunes influències de gènere, segons les quals les dones grans solen tenir una relació més marcada amb els fills –especialment amb les filles– que els homes grans.

En el darrer punt, s'ha tractat la participació de la gent gran en l'associacionisme. Aquesta ha disminuït amb el pas del temps, passant del 44% (2000) al 42,1% (2006). Alguns factors que tenen una incidència important en el fet de formar part d'entitats cíviques són el gènere, la classe social i el nivell educatiu. Les dones solen tenir una taxa associacionista menor (36,2%) que la dels homes (50,1%) en tots els àmbits territorials i entre les dife-

rents classes socials. Ara bé, hi ha una excepció. Les dones amb estudis universitaris presenten una taxa de participació més elevada que la dels homes (un 80% enfront d'un 70,5%). Finalment, pel que fa a les diferències de classe social, es constata que entre la classe alta i la mitjana les diferències no són significatives. Sí que ho són si es comparen aquests dos grups amb la classe baixa.

7. Conclusions

Les evidències que s'han recollit en aquest estudi indiquen una sèrie de pautes específiques de la gent gran de la província de Barcelona respecte de la població en general. Algunes teories, però, subratllen l'heterogeneïtat d'aquest col·lectiu i la dificultat per trobar elements d'identificació comuna més enllà de l'edat. Si bé és cert que, com s'ha observat en aquesta recerca, la gent gran és diversa en classe social, estat de salut o hàbits culturals, entre d'altres, les dades demostren que existeixen una sèrie de dependències estructurals i culturals que tenen a veure, en bona mesura, amb la pobresa i amb un estat de salut fràgil.

Les tres principals dimensions de distinció en les condicions de vida i hàbits de la gent gran respecte de la resta de la població són: el temps lliure de què disposa, per la seva situació d'inactivitat laboral; l'espai on desenvolupa la seva vida quotidiana i es relaciona, i, finalment, els recursos econòmics, que, moltes vegades, solen ser escassos, pel poc estalvi generat al llarg de la vida i pels baixos ingressos que provenen de les pensions, especialment d'aquelles no contributives. Temps, espai i recursos acostumen a ser també les dimensions fonamentals en què les societats es troben immerses.

El temps

De les tres dimensions indicades, en primer lloc es fa referència al **temps**. La població major de 65 anys de la província de Barcelona té l'oportunitat de tenir més temps lliure que la resta de la població, ja que l'edat de jubilació està molt marcada als 65 anys. A diferència del que es pressuposa, quan una societat es va envellint cada vegada més –gairebé la meitat de la població gran té més de 74 anys el 2006–, no sol allargar l'edat de jubilació fins als 70 anys. En els darrers sis anys (2000-2006), la jubilació als 65 anys i les jubilacions anticipades semblen haver-se consolidat i, fins i tot en el darrer cas, haver augmentat. Tot i els canvis estructurals per retardar l'edat de jubilació fins als 70 anys, promoguts pel Pacte de Toledo, encara persisteixen pautes culturals que frenen aquests canvis.

Com a conseqüència de la jubilació, la gent gran sol manifestar que té més temps lliure que la resta de la població i que pot dedicar-lo a diferents activitats de lleure, a tasques domèstiques o a realitzar compres de manera més habitual. El ritme de vida, doncs, sembla que s'alenteix més. Així mateix, les desigualtats marcades pel gènere es continuen observant en la distribució de les tasques domèstiques. Encara és la dona qui les sol realitzar, bastant més que l'home. Tot i així, aquestes pautes no són més acusades que les de la resta de la població. També es pot observar que, amb el pas del temps, la coresponsabilitat i l'assumpció d'algunes tasques de la llar per part de l'home han crescut. Sem-

bla, doncs, que els canvis culturals que està experimentant la societat en general també es comencen a donar entre la gent gran.

L'espai

Tot i disposar de més temps, l'espai on la gent gran acostuma a tenir els seus hàbits i relacions coincideix amb el seu entorn més proper, és a dir, el mateix habitatge o el barri de residència. A través de l'explotació de les dades, s'ha pogut observar que les pautes de consum, les principals relacions familiars i d'amistat i el lleure s'organitzen a la zona més propera, independentment que la persona tingui un estat de salut bo o dolent. Aquesta situació s'accentua en les dones grans, perquè són les que realitzen majoritàriament les tasques de la llar i el seu lleure està més vinculat amb l'espai domèstic (com, per exemple, l'activitat de fer labors –pràctica totalment feminitzada– o altres, com mirar la televisió o escoltar la ràdio). Els homes solen tenir més espais d'oci i lleure fora de casa, però en espais propers al lloc de residència. Per exemple, anar al bar o a restaurants és una pràctica més realitzada pels homes grans que per les dones.

Si bé hi poden haver alguns processos culturals que fomenten aquesta dinàmica de viure i gaudir de l'espai més proper, també s'han identificat alguns factors econòmics i territorials, com són la classe social o el lloc de residència. Aquests factors tenen un paper rellevant. En aquest sentit, si s'analitzen les pràctiques d'oci, lleure i consum de la gent gran de classe mitjana i, especialment de classe alta, són bastant semblants a les de la població menor de 65 anys. Continuen assistint a cinemes, teatres i restaurants fora del seu espai més quotidià. Pel que fa al factor territorial, l'existència de museus, exposicions, teatres i cinemes en un territori concret afavoreix que la gent gran que hi viu utilitzi aquests serveis.

La preferència de la gent gran per viure en el «seu» espai, en l'habitatge on ja resideix, és molt superior a la de la resta de la població. Normalment, aquests habitatges acostumen a ser de compra, en la gran majoria dels casos, i solen coincidir amb l'habitatge que es va adquirir quan es va contraure matrimoni o pocs anys més tard. Tot i així, hi ha una part important de persones grans que viuen amb mancances, a causa del deteriorament dels seus edificis o d'infraestructures importants per l'antiguitat de l'habitatge. Per exemple, només el 39,9% dels habitatges de lloguer que ocupen les persones grans disposen d'ascensor i el 33,1%, de calefacció.

La gent gran desitja continuar residint en el seu habitatge encara que tingui un estat de salut fràgil i/o que sigui vídua. Així ho sol fer. Aquesta opció pot generar algunes dificultats en l'atenció a les persones grans que la necessiten pel seu estat de dependència. En aquests casos, sol ser la família qui ajuda les persones que ho necessiten, per exemple, en cas de dificultats de mobilitat, problemes per portar una vida quotidiana amb normalitat, etc. Aquesta solidaritat familiar es fa present i augmenta de manera proporcional a l'edat de la persona entrevistada, de la mateixa manera que té limitacions quan els familiars viuen fora de la llar i treballen. També cal destacar que hi ha persones grans que es troben limitades a la seva llar, amb dificultats importants i que no reben l'ajuda de ningú. Així doncs, si la solidaritat familiar pot funcionar en alguns casos, aquesta ajuda desapareix en aquelles persones grans que no tenen família o que si en tenen, per diferents motius,

aquesta no pot fer-se'n càrrec. En aquest sentit, s'ha realitzat un índex de desatenció que recull el percentatge de gent gran que té dificultats i que queda desatesa. Aquesta taxa és del 30,3%. La resta de població gran es troba atesa per la família i en alguns casos, pocs (al voltant d'un 10%), per serveis remunerats o pels serveis socials d'atenció domiciliària. Les dades assenyalen que la càrrega de l'atenció de la gent gran encara correspon a un model d'estat del benestar corporativista, en el qual la responsabilitat del benestar recau més en la família que en els serveis socials. Caldrà veure en els propers anys com evoluciona aquest índex. Probablement, l'atenció a la gent gran millori i sigui més eficaç i eficient amb el desplegament de la Llei de dependència.

Finalment, cal destacar que la xarxa relacional també depèn de l'espai. Les persones grans entrevistades no solen tenir una relació freqüent amb habitants d'altres municipis, a diferència de la resta de la població. Es pot veure que les relacions més freqüents prenen com a marc de referència la família, l'escala de l'edifici on es viu o el mateix barri de residència.

Els recursos

La darrera dimensió a tenir en compte són els **recursos**. L'univers de la gent gran és divers, sobretot si es tenen en compte els seus recursos i l'activitat socioprofessional desenvolupada anteriorment. Les principals característiques sociodemogràfiques que afecten els recursos de la gent gran de la província de Barcelona són, entre d'altres, el baix nivell educatiu i l'existència d'un percentatge elevat de persones novingudes d'altres punts d'Espanya (51%).

Durant la seva jubilació, les dones grans són qui més pateixen les conseqüències d'una baixa o nul·la activitat laboral al llarg de la seva vida, a causa del rol tradicional que se'ls atribuïa. Tot i que les desigualtats de rol encara perduren, aquestes eren molt més significatives durant els anys cinquanta i seixanta. Aquestes desigualtats de gènere han condicionat fortament la distribució actual dels recursos. Així doncs, la baixa taxa d'activitat laboral/professional femenina del passat té conseqüències notables. Tant les pensions no contributives com les pensions de viduïtat solen ser bastant baixes en relació amb la renda mitjana. A més a més, cal destacar que un 16% de les dones grans no reben cap tipus d'ingrés, fet que determina les seves condicions de vida i hàbits.

En general, si es comparen els ingressos de la gent gran amb els de la resta de la població, es percep que els primers són minsos, ja que més de la meitat (54,3%) de les persones grans ingressen menys de 600 euros mensuals. Si es té en compte només la dona gran, aquesta xifra és encara superior i arriba al 72,8%. Seguint aquesta línia, una part important de la gent gran destaca que té alguna o moltes dificultats econòmiques per arribar a final de mes (39%), percepció que ha augmentat especialment en els darrers sis anys (2000-2006), fruit, molt probablement, de l'increment dels preus en l'alimentació i altres serveis, com ara el transport. Aquests productes els preus dels quals han augmentat per sobre de l'IPC ocupen una part important del cistell de la compra de la gent gran. Un altre indicador que constata aquesta situació de precarietat econòmica és que només un 22% de la gent gran va poder estalviar durant el 2005.

Aquests baixos ingressos marquen les condicions de vida de la població gran de la província de Barcelona, les seves pautes de consum, els hàbits, la disponibilitat d'alguns equipaments domèstics, etc. Aquest col·lectiu sol disposar gairebé dels mateixos equipaments, a excepció d'aquells relacionats amb el món multimèdia i la comunicació. La disponibilitat d'ordinadors, connexió a Internet, televisió digital, DVD i altres equipaments audiovisuals i multimèdia és baixa en comparació amb la resta de la població. Tot i així, hi ha un element a destacar, que és l'augment de la telefonia mòbil a la llar, un canvi que s'ha experimentat especialment en els darrers sis anys. Aquest fet es dona per la identificació d'aquesta eina de comunicació com un instrument útil en casos d'emergència i no només per a l'ús social i la comunicació amb familiars i amistats.

En conclusió, s'ha observat que les tres dimensions (temps, espai i recursos) marquen de forma significativa les condicions de vida i els hàbits de la gent gran i la diferència de la resta de la població.

Sobre les diferents trajectòries vitals de la gent gran

En relació amb les particularitats entre la població gran, cal destacar-ne dues d'importantes que solen estar entrelaçades, que han anat sorgint al llarg d'aquest treball i que marquen, de forma considerable, les trajectòries de vida de la gent gran després de la jubilació. Tenen a veure amb les dimensions de gènere i de classe social, com s'observa a continuació.

Les dones grans solen estar més presents entre el col·lectiu de gent gran i entre la població amb menys recursos, per dos motius principals. Per una banda, són majoria entre la població entrevistada per la seva major esperança de vida. Però també és el col·lectiu de persones entre la gent gran que disposa de menys ingressos, a causa de les desigualtats de gènere que han influït en la seva vida familiar i laboral passada. Sobre les dones grans, també cal destacar que solen passar més temps a dins de l'espai domèstic i no viuen tant l'oci fora de la llar com els homes, sigui quin sigui el seu origen social.

Observant aquesta realitat, es pot copsar que existeixen **tres trajectòries** diferenciades entre la gent gran de la província de Barcelona. La **primera** seria la dels homes i dones grans d'una categoria socioprofessional mitjana i alta que, tot i l'edat, gaudeixen d'un envelliment relativament actiu, solen tenir un lleure més semblant al de la resta de la població i solen disposar d'un major nombre de serveis d'ajuda. La **segona** seria la de la majoria d'homes grans i algunes dones, que tenen un ampli suport relacional però que disposen de menys lleure i activitats que els primers perquè el seu poder adquisitiu i el seu capital cultural és menor. Un altre factor que té un paper important en aquest sentit és la baixa disponibilitat que tenen d'alguns serveis culturals i de lleure perquè no es troben a les seves zones de residència. Finalment, la **tercera** trajectòria a destacar és la de les dones grans vídues que viuen soles. Per a aquestes, l'opció de lleure és pràcticament nul·la, i en alguns casos, pateixen mancances importants de relació i d'ajuda. La manca de serveis i de recursos d'aquestes dones fa que, quan la relació familiar falla, la situació de solitud i de pobresa s'agreugi considerablement. És, doncs, en aquest darrer grup de població on les polítiques socials haurien de parar més atenció i esmerçar més esforços.

Annex metodològic

Introducció

L'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006* constitueix la darrera edició d'un projecte d'anàlisi de la realitat social que es realitza quinquennalment des del 1985. Es tracta d'una enquesta concebuda com a instrument de recollida d'informació periòdica sobre diversos àmbits de la vida quotidiana de la població. En aquest sentit, la seva finalitat és aportar dades i elements d'anàlisi sobre les dinàmiques socials i territorials i, gràcies a la sèrie de dades disponible avui dia, també sobre les transformacions que tenen lloc en aquests àmbits. En els seus vint anys d'història l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població* (ECVHP) s'ha consolidat com una de les principals fonts de dades de la regió de Barcelona i ara, amb la cinquena edició, es disposa per primera vegada d'informació precisa i homogènia sobre el conjunt de la societat catalana.

De manera sintètica, els objectius de l'*Enquesta* es poden resumir en tres enunciats:

1. Conèixer i analitzar les condicions de vida i els hàbits de la població, les tendències evolutives en les formes de vida i els fenòmens socials i identificar els factors que intervenen en els canvis socials.
2. Determinar les diferències en les condicions de vida i els hàbits de la població en funció del territori de residència i extreure'n els trets territorials distintius.
3. Identificar els grups socials, les seves característiques i els factors que en condicionen la formació i analitzar els tipus de desigualtats existents entre ells i les tendències de convergència o divergència que s'observen en les seves formes de vida.

Un dels aspectes més rellevants de l'evolució de l'*Enquesta* ha estat el manteniment dels objectius i dels criteris de recerca, la qual cosa ha afavorit la comparabilitat dels resultats. Tot i així, al llarg de les cinc edicions s'han incorporat alguns canvis tècnics i metodològics, els quals s'han acompanyat dels treballs necessaris per tal de conservar la sèrie de dades.

Tanmateix, el canvi més important de l'*Enquesta* ha estat l'ampliació progressiva del seu àmbit territorial d'estudi. El territori de la primera edició del 1985 fou la ciutat de Barcelona i els 26 municipis que integraven l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona. L'any 1990 es va passar a analitzar el conjunt de comarques que formen la Regió I (Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental). En l'edició del 1995 el territori s'amplià de nou amb la incorporació de les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf, tot comprènent sencera la regió metropolitana de Barcelona. L'any 2000 l'*Enquesta* ja es va realitzar a tota la província de Barcelona. I finalment, amb la present edició, pas-

sa a incloure per primera vegada tot el conjunt del territori català, en la que es pot considerar l'ampliació territorial més ambiciosa del projecte.

Totes aquestes modificacions territorials mantenen una estreta relació amb l'àmbit territorial competencial de les institucions que al llarg d'aquests anys han ofert el seu suport a l'*Enquesta*. El projecte va ser impulsat i finançat primerament per la Corporació Metropolitana de Barcelona (edició del 1985) i, posteriorment, per la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i per la Diputació de Barcelona (edicions de 1990, 1995 i 2000). L'última ampliació territorial obeeix a la incorporació en la present edició del 2006 de la Generalitat de Catalunya, a través de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

Les successives ampliacions territorials s'han produït sempre per agregació de territoris a la mostra, la qual cosa ha suposat un increment considerable de les persones entrevistades entre les diferents edicions. Així, de les 4.912 entrevistes que es van realitzar en la primera edició de l'any 1985 s'ha passat a una mostra de 10.398 individus per a l'actual edició del projecte.

L'evolució històrica de l'*Enquesta* també es reflecteix en les diferents denominacions que el projecte ha anat adoptant al llarg de la seva existència. L'any 1985 es dissenya sota el nom *Enquesta Metropolitana sobre condicions de vida i hàbits de la població*, que posteriorment és substituït per *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona* (1990 i 1995) i *Enquesta de la Regió de Barcelona* (2000), tot en funció del territori estudiat.

L'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB) ha estat la institució que, des de la primera edició, ha assumit la direcció metodològica de l'*Enquesta*, així com el treball de camp, el tractament i l'anàlisi de les dades, la qual cosa ha contribuït al manteniment dels criteris que garanteixen, en gran part, la comparabilitat entre les diferents edicions.

Pel que fa al contingut temàtic de l'enquesta, aquest comprèn gairebé tots els elements que constitueixen les formes de vida de la població: *estructura social, formes de convivència, nivells educatius, situació en el mercat de treball i condicions laborals i professionals, adscripció i transmissió lingüística, hàbits culturals i activitats de lleure, ús i percepció del territori, nivell de renda i de recursos, condicions de l'habitatge i de l'equipament domèstic, ús i percepció del territori i mobilitat, hàbits de consum, relacions socials i nivell d'associacionisme*.

Les dades resultants són majoritàriament de tipus objectiu i tenen un marcat caràcter estructural. D'altra banda, es tracta d'una informació que té un valor essencial, ja que complementa les fonts d'informació existents per a aquest territori i, en molts casos, constitueix l'única informació disponible.

La present edició de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006* és una operació estadística que s'inclou en el Programa anual d'actuacions estadístiques del 2005, a la vegada que s'insereix en el Pla estadístic de Catalunya 2005-2008.

Aspectes metodològics

Les característiques tècniques i metodològiques de l'*Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya 2006* mantenen els mateixos objectius i criteris de recerca que les edicions anteriors. Les modificacions incorporades en aquesta cinquena edició no alteren la comparabilitat de les dades i donen continuïtat a la sèrie temporal iniciada l'any 1985. Els canvis metodològics més rellevants fan referència a l'ampliació de l'àmbit territorial a tota la població de Catalunya, a la construcció de la mostra i a la inclusió de nous elements en el contingut temàtic. Les característiques tècniques de les diferents edicions es recullen a la fitxa tècnica que es pot trobar més endavant. Els trets metodològics de l'*Enquesta 2006* són, de manera resumida, els que es presenten a continuació.

Unitats d'anàlisi

L'univers estadístic és la població de 16 anys i més resident a Catalunya, que correspon a 6.049.414 persones. La unitat de recollida de la informació és l'individu, tot i que la informació que recull el qüestionari permet conèixer també algunes característiques elementals de caràcter socioeconòmic de cadascun dels membres que resideixen a la llar i també algunes característiques de les llars.

Àmbit territorial

El disseny mostral aporta representativitat estadística per a un nivell d'error acceptable per a diferents nivells territorials que poden ser tractats com a submostres independents. Aquests territoris són Catalunya, àmbits territorials del Pla estadístic, comarques de la província de Barcelona, corones metropolitanes, Barcelona ciutat i districtes de Barcelona.

Efectius de la mostra i marge d'error

S'han realitzat un total de 10.398 entrevistes a tot el territori de Catalunya. Amb aquesta dimensió de la mostra, si es considera un nivell de confiança del 95,5%, l'error mostral és de $\pm 0,7\%$ per a dades globals.

Àmbits temàtics de l'enquesta

L'enquesta recull una gran varietat d'àmbits temàtics en relació amb els hàbits i les condicions de vida de la població de Catalunya. Els grans temes de l'enquesta són:

- A. Estructura de la llar
- B. Procedència geogràfica
- C. Llengua
- D. Nivell d'estudis
- E. Situació laboral
- F. Salut
- G. Ingressos, propietats i inversions
- H. Consum
- I. Habitatge
- J. Percepció del barri i de l'entorn
- K. Ús i imatge del territori
- L. Cultura i lleure

M. Relacions socials, associacionisme i ideologia

N. Fitxa d'observació

La revisió del qüestionari, amb la intenció d'incorporar nous aspectes socials no presents en edicions anteriors, ha portat a la introducció de preguntes relatives a la immigració, l'ús de noves tecnologies i l'estat de salut dels entrevistats.

La recollida de dades s'ha realitzat mitjançant un qüestionari en format de paper i editat en castellà o català, que els enquestadors han administrat a través d'entrevistes presencials a la població seleccionada com a mostra. La majoria de les preguntes que formen el qüestionari són de tipus precodificat; tanmateix, s'hi inclou alguna pregunta oberta. La durada mitjana de l'entrevista ha estat de 50 minuts.

Treball de camp

El treball de camp ha estat realitzat per un equip de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona entre els mesos de setembre del 2005 i octubre del 2006. En tot moment el disseny de l'organització i la formació d'enquestadors, així com el grau de control assolit (supervisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% de les entrevistes realitzades, codificació prèvia sobre paper i depuració de la base de dades), ha permès minimitzar els errors en els processos de recollida d'informació, codificació i gravació de les dades. Tot plegat ha garantit, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.

Processament de les dades

El tractament de la informació obtinguda es realitza mitjançant el programari Statistical Product and Service Solutions (SPSS).

Construcció de la mostra

En el disseny de la mostra s'estableix com a objectiu l'extracció d'una mostra aleatòria estratificada representativa de la població de Catalunya de 16 anys i més. L'elecció del procediment de mostreig estratificat es justifica bàsicament per criteris de precisió enfront d'altres mètodes i per l'heterogeneïtat social que caracteritza la població objecte d'estudi. En aquest sentit, els continguts de l'estudi de l'*Enquesta* recullen una gran diversitat de temàtiques socials. L'objectiu consisteix precisament a poder expressar millor la varietat de la realitat social de Catalunya en relació amb les condicions de vida i hàbits de la població. Aquests continguts i objectius obliguen, en la construcció de la mostra estratificada, a prendre en consideració com a variables criteri d'estratificació les que millor expressin aquesta multiplicitat social de la població.

La informació poblacional primària i diversa prové del cens de població, a través dels seus indicadors. Una vegada escollides les variables més pertinents del cens, que expressen la màxima diversitat social, es procedeix a la seva reducció i estructuració a fi i efecte d'identificar i escollir les variables criteri amb les quals construir els estrats de la mostra. Així es garanteix la presència a la mostra d'estrats que expressen les diferències poblacionals i amb uns continguts que presenten una gran correlació amb els de l'*Enquesta*.

Al llarg de les cinc edicions de l'*Enquesta* s'ha mantingut bàsicament la mateixa metodologia de construcció de la mostra, de manera que les variacions més importants s'han produït sobretot com a conseqüència d'adaptar la mostra als canvis de domini territorial, tot ampliant en cada moment el marc territorial fins a considerar tot Catalunya.

Així doncs, la mostra estratificada es construeix seguint tres etapes principals:

1. Construcció dels estrats. A partir de les dades poblacionals, aquests s'obtenen mitjançant l'aplicació de dues tècniques d'anàlisi multivariable: anàlisi factorial de components principals i anàlisi de classificació automàtica.
2. Afixació de la mostra i determinació de les quotes mostrals.
3. Ponderació *a posteriori* de la mostra i elevació.

La present edició és la que més novetats incorpora en el procediment de disseny mostral, sobretot per les implicacions derivades de l'ampliació territorial al conjunt de Catalunya. Les modificacions que més destaquen són:

- L'àmbit territorial s'estén al conjunt de Catalunya i, per primera vegada, forma part de la mostra la població de 16 anys i més.
- En el procés de construcció i d'anàlisi dels estrats s'han utilitzat les dades del cens de població del 2001,¹¹ tot augmentant considerablement el conjunt de variables poblacionals utilitzades.
- Atesa la gran extensió del territori objecte d'estudi, s'ha optat per concentrar la mostra territorialment, per optimitzar recursos, mitjançant un procés que garanteix l'aleatorietat i la representació de la mostra.
- La dimensió de la mostra s'amplia per facilitar anàlisis específiques de determinats àmbits territorials i/o col·lectius socials.
- Per primera vegada s'aplica un factor d'elevació per expressar les dades mostrals en termes de valors absoluts poblacionals.

A continuació, s'aborda en més detall el procés seguit de construcció de la mostra estratificada.

Construcció dels estrats

En aquesta fase es tracta de classificar la totalitat de la població catalana en diferents estrats, a partir de dades disponibles al cens del 2001. Però no es consideren com a unitats els individus censats, sinó la seva agrupació en seccions censals de residència (un total de 5.222), atenent característiques socials, econòmiques, culturals, demogràfiques i territorials. Les seccions censals constitueixen una unitat de divisió territorial suficientment petita per garantir l'homogeneïtat de les característiques socials de la població que hi viu, característiques que es recullen en un conjunt de 82 variables triades,¹² que representen la màxima varietat i heterogeneïtat de la població.

11. Fins aquesta edició, la mostra sempre s'havia construït a partir de dades del cens electoral.

12. Les variables considerades del cens de població expressen en general la proporció de persones que posseeixen una determinada característica sobre el total de la població de la secció censal i són el resultat d'una selecció de les 234 inicialment considerades.

Aquesta classificació es porta a terme mitjançant dues tècniques d'anàlisi multivariable independents i complementàries: l'anàlisi factorial de components principals (ACP), que sintetitza la informació d'un conjunt de variables en els principals factors que diferencien la població, i l'anàlisi de classificació automàtica (*cluster analysis*, ACL), a través de la qual s'obtenen grups homogenis de població o tipus socials que constitueixen els estrats de la mostra.

Mitjançant l'ACP, les 82 variables originals es redueixen a 7 variables factorials que acumulen gairebé el 70% de la variabilitat inicial i que s'identifiquen, sintèticament, de la forma següent:

Primer factor	La categoria socioprofessional
Segon factor	L'origen geogràfic: autòctons vs. antiga immigració
Tercer factor	El cicle vital
Quart factor	El factor rural-urbà
Cinquè factor	La nova immigració
Sisè factor	El factor d'activitat laboral
Setè factor	La mobilitat territorial

Amb aquestes 7 variables factorials es procedeix a la classificació de les 5.222 seccions censals de Catalunya en estrats, en dues etapes:

a) En la primera etapa es procedeix a realitzar una classificació jeràrquica ascendent mitjançant el procediment de Ward (de mínima pèrdua d'inèrcia), que classifica inicialment les seccions en una jerarquia de particions, i es fixa en 10 el nombre de grups o estrats.

b) En la segona etapa es fa una classificació no jeràrquica pel mètode de centres mòbils, a partir del nombre d'estrats determinat i els centres inicials definits, amb l'objectiu d'optimitzar l'assignació de les seccions als estrats.

Els 10 estrats que s'obtenen s'identifiquen amb els perfils següents:

Estrat 1	Població catalana envellida i de classes treballadores en ciutats no metropolitanes (11%)
Estrat 2	Mobilitat de famílies joves de classe mitjana (8%)
Estrat 3	Població jove de classe treballadora de municipis urbans (14%)
Estrat 4	Els petits municipis rurals (10%)
Estrat 5	Població urbana més jove de classe treballadora precària (8%)
Estrat 6	Classes socials mitjana i alta de les grans ciutats (8%)
Estrat 7	Antiga immigració a l'àrea metropolitana (15%)
Estrat 8	Població envellida urbana de l'antiga immigració (8%)
Estrat 9	Població de capital de classe mitjana-alta amb cert envelliment (15%)
Estrat 10	La nova immigració (4%)

Afixació de la mostra i determinació de les quotes mostrals

Amb els estrats construïts es procedeix a l'afixació d'una dimensió de la mostra donada segons el criteri òptim de Neyman. Després de la distribució per estrats es realitza l'assignació de quotes de mostra a les seccions censals de cada estrat segons la seva pobla-

ció, amb una subestratificació *a posteriori* segons el territori i l'hàbitat per tal d'aconseguir una concentració territorial que faciliti el treball de camp de l'enquesta.

La **dimensió de la mostra** que es considera per al conjunt de Catalunya és de 8.348 individus, amb un error associat del 0,78% per a un nivell de confiança del 95,5%, calculada a partir de l'expressió:

$$n = \frac{z^2 \cdot \sigma^2}{e^2 \cdot \bar{Y}^2}$$

on:

z és el nombre de sigmes de nivell de significació (2s),

σ^2 és la variància de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals al centre de la totalitat del núvol (valor obtingut de 0,783),

e és l'error mostral (valor considerat de 0,78%),

\bar{Y} és la mitjana de les distàncies quadràtiques euclidianes (valor obtingut de 2,493),

n és la dimensió mostral.

L'afixació d'aquesta dimensió de mostra entre els estrats segons el criteri d'afixació òptima de Neyman comporta que com més gran i variable sigui un estrat, és més gran la proporció de mostra assignada per a aquest estrat, mitjançant la fórmula següent:

$$n_h = \frac{N_h \cdot \sigma_h}{\sum_{h=1}^K N_h \cdot \sigma_h} \cdot n$$

on:

n_h dimensió mostral de l'estrat h ($h = 1 \dots 10$),

N_h població de 16 anys i més de l'estrat h ,

σ_h desviació de la distància quadràtica euclidiana de les seccions censals de l'estrat h al centre del seu estrat.

Taula 1. Afixació mostral òptima de Neyman per a cada estrat

Estrat	N_h	σ_h	$N_h \sigma_h$	Coefficient d'afixació	n_h
1	640.561	0,47324	303.138,8	0,10173	849,27
2	556.508	0,83655	465.545,6	0,15624	1.304,27
3	977.070	0,40956	400.172,8	0,13430	1.121,12
4	248.814	0,78853	196.197,4	0,06584	549,66
5	467.962	0,67811	317.328,4	0,10650	889,02
6	435.320	0,60354	262.731,6	0,08817	736,07
7	845.423	0,47077	397.996,4	0,13357	1.115,02
8	354.574	0,56753	201.231,2	0,06753	563,77
9	686.607	0,42044	288.678,8	0,09688	808,76
10	195.425	0,75077	146.719,3	0,04924	411,05
Total	5.408.264	0,62386	2.979.740,3	1,00000	8.348,00

Amb el repartiment de la mostra entre els estrats es procedeix a l'assignació proporcional dels individus que corresponen a cada secció censal de l'estrat. Amb aquest repartiment es garanteix l'acompliment de l'aleatorietat de la mostra en l'elecció d'un individu que pertany a una secció censal determinada.

La determinació de les **quotes mostrals** finals per secció segueix un procés de distribució en cinc etapes:

- Primera etapa. Inicialment s'assigna a cada secció censal d'un estrat la quota de mostra que li correspon segons una distribució proporcional d'acord amb la seva població de 16 anys o més, amb la fórmula:

$$n_{sh} = \frac{N_{sh}}{N_h} \cdot n_h$$

on:

- n_{sh} quota de mostra de la secció s de l'estrat h ,
- N_{sh} població de 16 anys i més de la secció s de l'estrat h ,
- N_h població de 16 anys i més de l'estrat h ,
- n_h dimensió mostral de l'estrat h .

- Segona etapa. Amb l'objectiu d'aconseguir una concentració territorial que faciliti el treball de camp, l'assignació inicial de quotes per a cada secció censal es distribueix tot considerant, a cada estrat, una subestratificació a partir d'un doble criteri de divisió territorial: els set grans àmbits del pla territorial i les cinc categories de grandària dels municipis. S'obtenen així 187 subestrats no buits entre els quals es distribueix la dimensió mostral.

Aquesta distribució implica analitzar totes i cadascuna de les seccions censals de Catalunya, la qual cosa significa, des del punt de vista del treball de camp, uns costos elevats derivats dels obligats desplaçaments per tot el territori català per a la realització de les entrevistes personals. En aquest sentit, i per tal d'afavorir la concentració territorial, s'ha aplicat un criteri de redistribució de les quotes de mostra a partir de diferenciar les seccions que pertanyen als municipis més petits (fins a 20.000 habitants) de les dels més grans.

En el cas dels subestrats amb més de 20.000 habitants, es consideren totes les seccions censals amb la quota de mostra assignada inicialment. Però si la secció censal és d'un subestrat de municipis amb una població inferior o igual a 20.000 habitants (un total de 137 subestrats), s'efectua la concentració territorial mitjançant l'atribució de la quota total de mostra del subestrat a una selecció aleatòria de seccions d'aquest, de la forma següent:

- En primer lloc es realitza l'extracció aleatòria de seccions. A tal efecte es divideix la quota de mostra del subestrat per 3, per tal de fixar el nombre de seccions del subestrat que seran seleccionades de forma aleatòria, és a dir:

$$nS_{hj} = \frac{n_{sj}}{3}$$

on:

n_{shj} és el nombre de seccions a seleccionar del subestrat h_j (amb $j = 1 \dots 137$)

n_{shj} és la quota de mostra de la secció s del subestrat h_j .

—A continuació es procedeix a la concentració de la quota de mostra del subestrat en les seccions censals seleccionades (s), de forma proporcional al pes poblacional de la secció sobre el total de les seccions seleccionades del subestrat. L'assignació de quotes s'expressa en la fórmula:

$$n_{shj} = \frac{N_{shj}}{N_{h_j}} \cdot n_{h_j}$$

on:

n_{shj} és la quota de mostra de la secció s seleccionada (s) del subestrat h_j (amb $j = 1 \dots 137$) de municipis fins a 20.000 habitants,

N_{shj} és la població de 16 anys i més de la secció s seleccionada (s) del subestrat h_j ,

N_{h_j} és la població total de 16 anys i més del subestrat h_j amb les seccions seleccionades,

n_{h_j} és la quota mostral del subestrat h_j .

- Tercera etapa. La necessitat de garantir un nivell de representativitat suficient per a determinades unitats territorials d'interès en l'estudi va portar a afegir una dimensió mostral addicional de 2.094 enquestes que es van repartir de forma desigual entre alguns àmbits territorials i comarques, segons s'indica a la taula següent:

Taula 2. Territoris i dimensió de mostra addicional

<i>Territori</i>	<i>Mostra addicional</i>
Camp de Tarragona	164
Terres de l'Ebre	361
Àmbit de Ponent	348
Alt Pirineu i Aran	504
Alt Penedès	173
Anoia	166
Bages	111
Berguedà	15
Garraf	124
Osona	109
Solsonès	19
Total	2.094

Per a cadascun d'aquests onze territoris, la dimensió mostral addicional es va repartir de forma proporcional al pes de les quotes de mostra de cada territori. El repartiment es fa mitjançant:

$$na_{st} = \frac{n_{st}}{n_t} \cdot na_t$$

on:

na_{st} és la quota de mostra addicional de la secció s seleccionada () del territori t ($t = 1 \dots 11$),

n_{it} és la quota de mostra de la secció s seleccionada () del territori t ,

n_t és la quota de mostra del territori t ,

na_t és la dimensió mostral addicional del territori t .

La quota final de les seccions censals d'aquests territoris és el resultat de l'arrodoniment de la suma de la quota inicial i l'addicional.

- Quarta etapa. Finalment, en el cas particular del subestrat dels municipis més petits (fins a 500 habitants) del territori de l'Alt Pirineu i Aran, que pertanyen a l'estrat 4, es va realitzar una segona extracció aleatòria de seccions amb l'objectiu de reforçar la concentració territorial de les entrevistes, ateses les característiques particulars d'escassa població. Del total de 46 seccions censals d'aquest subestrat, se'n van seleccionar aleatòriament 13, i es va assignar la quota de mostra de totes elles (132 enquestes) de forma proporcional al seu pes mostral.
- Cinquena etapa. Distribució final de la mostra. Tenint en compte les redistribucions de quotes i la mostra addicional, s'obté la distribució final d'enquestes a realitzar a cadascuna de les seccions censals seleccionades.

Taula 3. Distribució de les quotes de mostra en el procés de construcció seguit segons l'estrat

Estrat	Quotes inicials		Redistribució		Mostra addicional	Mostra final	
			de quotes				
Estrat 1	849	10,2%	850	10,2%	446	1.296	12,4%
Estrat 2	1.304	15,6%	1.300	15,6%	196	1.496	14,3%
Estrat 3	1.121	13,4%	1.113	13,3%	352	1.465	14,0%
Estrat 4	550	6,6%	549	6,6%	691	1.240	11,9%
Estrat 5	889	10,6%	884	10,6%	182	1.066	10,2%
Estrat 6	736	8,8%	735	8,8%	67	802	7,7%
Estrat 7	1.115	13,4%	1.112	13,3%	5	1.117	10,7%
Estrat 8	564	6,8%	547	6,5%	71	618	5,9%
Estrat 9	809	9,7%	861	10,3%	35	896	8,6%
Estrat 10	411	4,9%	401	4,8%	49	450	4,3%
Total	8.348	100,0%	8.352	100,0%	2.094	10.446	100,0%

Finalment, els individus s'extreuen de forma aleatòria de cada secció censal a partir del conjunt de persones registrades al padró d'habitants actualitzat de gener del 2005. Un cop acabat el treball de camp, el nombre total d'individus entrevistats va ser de 10.398.

Ponderació *a posteriori* de la mostra i elevació

L'afixació òptima aplicada en el disseny de la mostra ens assegura la presència a la mostra d'aquelles característiques menys freqüents a la població, però, a la vegada, sobredi-

mensiona la dels individus dels estrats més heterogenis que les posseeixen. A més, amb l'objectiu d'afavorir la concentració territorial del treball de camp, no s'han realitzat enquestes en totes les seccions censals. Així, per tal de garantir una mostra aleatòria proporcionalment dimensionada a la seva població, una vegada obtinguda la mostra és necessari restituir el valor real de les freqüències, tot ponderant el seu pes en el conjunt de la població de Catalunya de 16 anys i més.

La ponderació W_s que s'aplica és una magnitud que transforma la probabilitat real que un individu d'una determinada secció censal sigui escollit en la probabilitat teòrica sota la hipòtesi d'estricta aleatorietat. És a dir, mitjançant la ponderació, s'atorga un pes menor a aquells individus que tenen més probabilitats d'ésser escollits i un pes major a aquells altres amb menys probabilitats.

La ponderació de la mostra, que actua en relació amb les seccions censals escollides i el seu pes poblacional, restitueix la representació del conjunt de la població de Catalunya de 16 anys i més. A efectes de ponderació, i amb l'objectiu d'incloure la magnitud total de la població, s'ha procedit a la redistribució de la població exclosa entre les seccions amb quota mostral del mateix subestrat. Aquesta redistribució s'efectua de forma proporcional al pes poblacional de les seccions del subestrat escollides per a la mostra. D'aquesta manera, la ponderació W_s s'expressa en la fórmula següent:

$$W_s = \frac{N_{shj} + \frac{N_{shj}}{\sum N_{shj}} (N_{hj} - \sum N_{shj}) / N}{n_{shj} / n} = \frac{N_{shj} + \bar{N}_{shj} / N}{n_{shj} / n}$$

on:

W_s és la ponderació de cada individu de la mostra de la secció s ,

N_{shj} és la població de 16 anys i més de la secció s escollida en la mostra del subestrat h_j ,

$\sum N_{shj}$ és la població de 16 anys i més de totes les seccions s escollides en la mostra del subestrat h_j ,

\bar{N}_{shj} és la població de 16 anys i més de totes les seccions s no escollides en la mostra del subestrat h_j ,

N és la població total de 16 anys i més,

n_{shj} és el nombre de casos de la mostra pertanyents a la secció s del subestrat h_j ,

n és el nombre de casos de la mostra.

Una vegada realitzada la ponderació de les dades mostrals, aquestes s'expressen en magnituds poblacionals a partir de l'elevació de la mostra, que es fa introduint un factor de ponderació f per a cada individu de la mostra. El factor de ponderació s'obté relacionant la dimensió de la població (N), a partir de les dades poblacionals actualitzades de gener del 2006, amb la dimensió de la mostra (n):

$$\text{factor d'elevació} = f = \frac{N}{n}$$

La distribució final de la mostra ponderada i elevada en els diferents territoris és la següent:

<i>Àmbits territorials</i>		<i>Mostra</i>	<i>Elevació</i>	<i>%</i>
Àmbit metropolità		7.109	4.135.677	68,4
Comarques	Alt Penedès	146	84.947	2,1
	Baix Llobregat	1.114	648.359	15,7
	Barcelonès	3.368	1.959.241	47,4
	Garraf	192	111.801	2,7
	Maresme	576	335.280	8,1
	Vallès Occidental	1.200	697.945	16,9
	Vallès Oriental	512	298.104	7,2
Regió Metropolitana de Barcelona		7.108	4.135.677	100,0
	Barcelona	2.425	1.410.651	34,1
	Primera corona	2.120	1.233.270	29,8
	Segona corona	2.564	1.491.756	36,1
Barcelona ciutat		2.425	1.410.651	100,0
	Districte 1	175	101.806	7,2
	Districte 2	398	231.404	16,4
	Districte 3	273	159.083	11,3
	Districte 4	122	70.945	5,0
	Districte 5	202	117.634	8,3
	Districte 6	187	108.826	7,7
	Districte 7	258	149.817	10,6
	Districte 8	252	146.545	10,4
	Districte 9	220	127.991	9,1
	Districte 10	338	196.602	13,9
Comarques centrals		699	406.410	6,7
Comarques	Anoia	155	89.910	22,1
	Bages	227	131.852	32,4
	Berguedà	64	37.299	9,2
	Osona	224	130.354	32,1
	Solsonès	29	16.994	4,2
Comarques gironines		955	555.615	9,2
Camp de Tarragona		776	451.460	7,5
Terres de l'Ebre		263	152.783	2,5
Àmbit de Ponent		491	285.914	4,7
Alt Pirineu i Aran		106	61.556	1,0
Estrats de la mostra	Estrat 1	1.232	716.532	11,8
	Estrat 2	1.165	677.503	11,2
	Estrat 3	1.900	1.105.267	18,3
	Estrat 4	469	272.591	4,5
	Estrat 5	939	546.451	9,0
	Estrat 6	810	471.282	7,8
	Estrat 7	1.530	890.134	14,7
	Estrat 8	657	382.120	6,3
	Estrat 9	1.274	740.933	12,2
	Estrat 10	424	246.601	4,1
Total		10.398	6.049.414	100%

Una vegada ponderades les dades, a la dimensió de mostra de 10.398 individus se li associa un nivell d'error global del 0,72%, per a un nivell de confiança del 95,5%.

Fitxa tècnica

	<i>Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985</i>	<i>Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1990</i>	<i>Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995</i>	<i>Enquesta de la Regió de Barcelona 2000</i>	<i>Enquesta de Catalunya 2006</i>
Àmbit territorial	Àrea Metropolitana de Barcelona (Municipis integrats en l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona) <i>Municipis: 27</i> <i>Superfície: 476 km²</i> <i>Total d'habitants: 3.096.748 (segons el padró de 1981)</i> <i>Percentatge / població de Catalunya: 49,2%</i>	Regió I de Catalunya <i>Municipis: 129</i> <i>Comarques: 5 (el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental)</i> <i>Superfície: 2.459 km²</i> <i>Total d'habitants: 4.090.706 (segons el padró de 1986)</i> <i>Percentatge / població de Catalunya: 67,9%</i>	Regió Metropolitana de Barcelona <i>Municipis: 162</i> <i>Comarques: 7 (l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental)</i> <i>Superfície: 3.235 km²</i> <i>Total d'habitants: 4.264.422 (segons el cens de 1991)</i> <i>Percentatge / població de Catalunya: 70,4%</i>	Província de Barcelona <i>Municipis: 311</i> <i>Comarques: 11 (7 comarques de la Regió Metropolitana més l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona)</i> <i>Superfície: 7.718,5 km²</i> <i>Total d'habitants: 4.628.277 (segons el padró de 1996)</i> <i>Percentatge / població de Catalunya: 76,0%</i>	Catalunya <i>Municipis: 946</i> <i>Comarques: 41 comarques de Catalunya</i> <i>Superfície: 32.105,5 km²</i> <i>Total d'habitants: 7.134.697 (segons el padró de 2006)</i> <i>Percentatge / població de Catalunya: 100,0%</i>
Unitat d'anàlisi	A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'Enquesta en totes les seves edicions ha estat l'individu, tot i que l'estructura del global d'informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.				
Univers estadístic	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a l'antiga àrea metropolitana de Barcelona: 2.174.363 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la Regió I de Catalunya: 2.991.131 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la Regió Metropolitana de Barcelona: 3.275.458 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona: 3.762.462 persones	El conjunt d'individus de 16 anys i més residents a Catalunya: 6.049.414 persones
Efectius de la mostra i marge d'error	4.912 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1984. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigmes.</i>	5.061 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1989. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigmes.</i>	5.263 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1994. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,8, per a un nivell de confiança de 2 sigmes.</i>	6.250 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1999. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,5, per a un nivell de confiança de 2 sigmes.</i>	10.398 individus seleccionats a partir d'una mostra aleatòria estratificada a partir del cens de població de 2001. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±0,7, per a un nivell de confiança de 2 sigmes.</i>

	<i>Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985</i>	<i>Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1990</i>	<i>Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995</i>	<i>Enquesta de la Regió de Barcelona 2000</i>	<i>Enquesta de Catalunya 2006</i>
Càlcul de la mostra	<p>Aplicació de la tècnica del mostreig aleatori estratificat, seguint aquest procés:</p> <p>a) Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals del territori objecte d'estudi, contingudes en el padró d'habitants o cens de població corresponent a cada any.</p> <p>b) Càlcul de la dimensió mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat.</p> <p>c) Distribució dels efectius resultants en els estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual com més gran i variable és un estrat, major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció.</p> <p>d) Restitució del valor real de les freqüències, ponderant el seu pes en el conjunt, per garantir una mostra estrictament aleatòria.</p>				
Tipus d'entrevista	Entrevista personal realitzada per entrevistadors qualificats en el domicili de les persones seleccionades.				
Qüestionari	<i>Tipus: precodificat</i> <i>Nombre de preguntes: 159</i> <i>Nombre de variables directes: 330</i> <i>Nombre de posicions d'enregistrament: 625</i> <i>Durada mitjana de l'entrevista: 40 minuts</i>	<i>Tipus: precodificat</i> <i>Nombre de preguntes: 182</i> <i>Nombre de variables directes: 541</i> <i>Nombre de posicions d'enregistrament: 879</i> <i>Durada mitjana de l'entrevista: 50 minuts</i>	<i>Tipus: precodificat</i> <i>Nombre de preguntes: 193</i> <i>Nombre de variables directes: 548</i> <i>Nombre de posicions d'enregistrament: 921</i> <i>Durada mitjana de l'entrevista: 50 minuts</i>	<i>Tipus: precodificat</i> <i>Nombre de preguntes: 190</i> <i>Nombre de variables directes: 605</i> <i>Nombre de posicions d'enregistrament: 1.027</i> <i>Durada mitjana de l'entrevista: 55 minuts</i>	<i>Tipus: precodificat</i> <i>Nombre de preguntes: 196</i> <i>Nombre de variables directes: 554</i> <i>Nombre de posicions d'enregistrament: 977</i> <i>Durada mitjana de l'entrevista: 50 minuts</i>
	<p>Estructura interna del qüestionari:</p> <p>a) Preguntes referides al context familiar, les quals recullen informació de cadascuna de les persones que integren la llar de l'entrevistat.</p> <p>b) Preguntes referides a l'individu seleccionat i a les condicions de la seva llar basades en diferents àmbits temàtics: estructura familiar, treball i ingressos, consum, habitatge i entorn, ús i imatge del territori i cultura, lleure i relacions socials.</p>				
Treball de camp	Realitzat per CDES (Centre per al Desenvolupament de l'Economia Social) d'octubre del 1985 a març del 1986.	Realitzat per INITS, SA, de març a juliol del 1990 (Barcelona ciutat) i de setembre a novembre del 1990 (resta del territori).	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona entre març i setembre del 1995.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona de gener a novembre del 2000.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona de setembre del 2005 a octubre del 2006.
	En tots els casos, l'acurat disseny de l'organització i la formació d'enquestadors, així com el grau de control assolit (supervisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% de les enquestes realitzades, codificació prèvia sobre paper i doble enregistrament de dades), ha permès minimitzar els errors en els processos de recollida d'informació, codificació i transcripció de resultats i ha garantit, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.				
Processament de dades	El tractament de la informació obtinguda es realitza mitjançant l'anomenat Statistical Package for Social Sciences (SPSS).				

Referències bibliogràfiques

SINTES PASCUAL, E.; A. RAMÓN RIBA. *Condicions de vida i hàbits de la gent gran de la província de Barcelona*. Barcelona. Diputació de Barcelona, 2003.

INE (Instituto Nacional de Estadística), www.ine.es

Nota final

Aquest treball forma part de la sèrie d'explotacions monogràfiques encarregades per la Diputació de Barcelona a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona a partir de les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població de Catalunya (ECVHPC) 2006.

Amb les explotacions monogràfiques de l'ECVHPC 2006, la Diputació de Barcelona dóna continuïtat als treballs d'anàlisi de caràcter sectorial realitzats en edicions anteriors.

Aquests estudis, impulsats per diferents àrees i serveis de la Corporació, han estat coordinats en aquesta edició del 2006 per l'Observatori Territorial de la Direcció d'Estudis i Prospectiva.

Podeu consultar aquest treball a l'adreça:
www.diba.cat/aic

Podeu consultar els diferents estudis publicats de l'ECVHPC 2006 a l'adreça:
www.diba.cat/territori

Els determinants socials de l'ocupació i l'activitat (Servei de Mercat de Treball)

*Condicions de vida i hàbits de la població jove de la província de Barcelona
(Àrea d'Igualtat i Ciutadania)*

La Diputació de Barcelona és una institució de govern local que treballa conjuntament amb els ajuntaments per impulsar el progrés i el benestar de la ciutadania.

La col·lecció **Documents de Treball** facilita als agents del món local documentació actualitzada per contribuir a millorar la gestió de les polítiques públiques locals.

Aquesta obra analitza les característiques i la diversitat de les persones grans de la província en els diferents àmbits que configuren la seva vida quotidiana i el seu entorn relacional i territorial. L'estudi ofereix una aproximació a les condicions de vida i als hàbits d'aquest col·lectiu, que, malgrat la seva gran heterogeneïtat, presenta unes pautes de comportament específiques que cal tenir presents a l'hora de pensar i dissenyar les polítiques públiques.

L'estudi, impulsat per l'Àrea de Benestar Social, s'emmarca en la sèrie d'explotacions monogràfiques que la Diputació de Barcelona realitza de l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, coordinades per l'Observatori Territorial de la Direcció d'Estudis i Prospectiva.



**Diputació
Barcelona**

Àrea de Benestar Social
Passeig de la Vall d'Hebron, 171
Llars Mundet
08035 Barcelona
Tel. 934 022 469 · Fax 934 022 496
www.diba.cat/servsocials

Àrea de Presidència
Direcció d'Estudis i Prospectiva
Observatori Territorial
Rambla de Catalunya, 126, 7a planta
08008 Barcelona
Tel. 934 022 256 · Fax 934 049 146
www.diba.cat/territori

